



ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

გიორგი ბარბარიანი

რეგულირების მიმდინარე რეფორმები საქართველოში და მათი
გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე

ნაშრომი შესრულებულია ბიზნეს ადმინისტრირების მაგისტრის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელი: დავით ნარმანია.

ეკონომიკის დოქტორი

თბილისი. 2019

ანოტაცია

სამაგისტრო ნაშრომი ეძღვნება რეგულირების მიმდინარე რეფორმებს საქართველოში და მათ გავლენას დაგეგმვის პოლიტიკაზე. ნაშრომი მოიცავს: სატიტულო გვერდს, შინაარსს, ანოტაციას, შესავალ ნაწილს, ძირითად ნაწილს და დასკვნებს.

განხილულია რეგულირების 3 მიმდინარე რეფორმა: საპენსიო რეფორმა, ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები და რეფორმები კონკურენციის სფეროში. თავდაპირველად ახსნილია აღნიშნული რეფორმების არსი, შემდგომ კი მათი გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე. რაც შეეხება პრაქტიკულ ნაწილს, შევისწავლე საქართველოში მოღვაწე 3 მსხვილი ბანკი: „ვითიბი ბანკ ჯორჯია“, „თიბისი ბანკი“ და „ლიბერთი ბანკი“ და ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციების გავლენა მათ ფინანსურ მდგომარეობაზე. აღნიშნულ რეფორმას საკმაოდ დიდი გავლენის მოხდენა შეუძლია, როგორც ცალკეულ კომპანიებზე, ასევე მთლიანად ეკონომიკაზე და სწორედ ამიტომ გადავწყვიტე მისი გავლენის შეფასება საქართველოში მოღვაწე წარმატებული ბანკების მაგალითზე.

კვლევა ჩატარებულია ზემოთ ხსენებულ ბანკებში და გამოკითხულ იქნა 100-მდე ადამიანი. კვლევის მიზანი იყო ნაშრომში განხილული რეფორმების მიმართ რესპოდენტების დამოკიდებულების დადგენა. კვლევის ნაშრომის ბოლოს მოცემულია დასკვნები, სადაც გაანალიზებულია როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული ნაწილი და მოცემულია რეკომენდაციები.

Annotation

The thesis deals current regulatory reforms in Georgia and their impact on the planning policy. The work includes: title page, content, abstract, introductory part, main part and conclusion.

The thesis reviewed 3 reforms: pension reform, standards established by the National Bank and competition reform. Initially, the essence of these reforms and their impact on planning policy is explained. As for the practical part of the research, I investigated 3 large banks of Georgia: “VTB Bank Georgia”, “TBC Bank” and “Liberty Bank” and the impact of regulations established by the National Bank on their financial position. This reform can have a big impact both on individual companies and on the economy, and therefore I decided to evaluate its impact on the example of successful banks operating in Georgia.

The survey was conducted in the above banks and interviewed about 100 people. The aim of the survey was to find out how respondents relate to the reforms that are presented in the master's work. At the end of the thesis, conclusions are drawn in which the theoretical and practical parts are analyzed and recommendations are given.

სარჩევი

ანოტაცია	2
Annotation	3
შესავალი	5
თავი 1. რეგულირების მიმდინარე რეფორმების მიმოხილვა	7
1.1 საპენსიო რეფორმა	7
1.2 საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები	17
1.3 რეფორმები კონკურენციის სფეროში	26
თავი 2. რეგულირების მიმდინარე რეფორმების გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე	34
2.1 საპენსიო რეფორმის გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე	34
2.2 ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციების გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე	49
2.3 კონკურენციის სფეროში მიმდინარე რეფორმების გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე	54
თავი 3. რეგულირების მიმდინარე რეფორმების გავლენა ბიზნესზე (საბანკო სექტორში მომუშავე კომპანიების მაგალითზე)	62
3.1 „ვითიბი ბანკ ჯორჯია“	62
3.2 „თიბისი ბანკი“	67
3.3 „ლიბერთი ბანკი“	71
დასკვნები და რეკომენდაციები	77
გამოყენებული მასალები	86
დანართი	88

შესავალი

როგორც ვიცით, სახელმწიფოს მიერ განხორციელებულ რეფორმებს მნიშვნელოვანი გავლენის მოხდენა შეუძლიათ როგორც ცალკეული ბიზნეს სექტორის, ასევე მთლიანად ეკონომიკის განვითარებაზე. საქართველოს მთავრობა მიზნად ისახავს, რომ ისეთი ეკონომიკური პოლიტიკა განხორციელოს, რომელიც უზრუნველყოფს ქვეყნის მდგრად განვითარებას. როგორც სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია 2020-ში კვითხულობთ: „სახელმწიფო მინიმალურად ჩაერთვება სამეწარმეო საქმიანობაში და კონკურენციას არ გაუწევს კერძო სექტორს. სახელმწიფოს საქმიანობა შემოიფარგლება მხოლოდ იმ საქმიანობით, სადაც კერძო სექტორი არაეფექტიანი და სუსტი იქნება.“¹ ეკონომიკის განვითარების ხელისშემშლელ კრიტიკულ პრობლემათა შორის გამოიკვეთა კერძო სექტორის დაბალი კონკურენტუნარიანობა, ფინანსურ რესურსებზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობა და არასაკმარისად განვითარებული ადამიანური რესურსები. სწორედ ამ მიმართულებით ცდილობს სახელმწიფო აქტიურ მუშაობას და რეფორმების დიდ ნაწილს ამ კუთხით ახორციელებს.

სახელმწიფო საკმაოდ აქტიურად მუშაობს რეგულირების რეფორმების შემუშავებაზე და ბოლო პერიოდში დიდი ნაბიჯები გადაიდგა წინ. ნაშრომში მოცემულია ის რეფორმები, რომლებმაც არაერთგვაროვანი შეფასებები მიიღეს როგორც დარგის ექსპერტებისგან, ასევე მოქალაქეებისგან. საპენსიო რეფორმის შესახებ საუბარი დიდი ხნის წინ დაიწყო და აქტიური განსჯის საგანიც გახდა, ამიტომ გადავწყვიტე ეს რეფორმა განმეხილა ნაშრომში და მეჩვენებინა მისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. კონკურენციის სააგენტო აქტიურად საქმიანობს და ცდილობს გაატაროს ისეთი პოლიტიკა, რომელიც ჯანსაღ კონკურენციას შეუწყობს ხელს ბაზარზე და ნაშრომში განხილულია დღევანდელი მდგომარეობა კონკურენციის სფეროში და სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული მოქმედებების გავლენა ბიზნესზე. ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციების მიმართ საკმაოდ მაღალი ინტერესი იყო საზოგადოების მხრიდან, რადგან აღნიშნული რეფორმა ართულებს მოქალაქეების მიერ სესხის აღების შესაძლებლობას და ასევე თავად ბანკების მიერ გაცემული

¹<https://napr.gov.ge/source/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90/ViewFile.pdf>.

სესხების მოცულობასაც, რაც მთლიანად ეკონომიკისთვის შეიძლება გახდეს საკმაოდ დიდი ზიანის მომტანი.

აღნიშნული რეფორმებიდან ყველაზე საინტერესოა ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები, რომლებიც პირდაპირ აისახება ბანკების ფინანსურ მდგომარეობაზე. ამ გავლენის შესასწავლად გამოვიკვლიე საქართველოში მოქმედი 3 მსხვილი ბანკის ფინანსური მონაცემები 2019 წლის 1-ლ კვარტალში და ისინი შევადარე 2018 წლის მე-4 კვარტლის მონაცემებს. როგორც ვიცით, რეგულაციები ძალაში შევიდა 2019 წლის 1 იანვრიდან და შესაბამისად, დავინახავთ როგორი გავლენა იქონია მიმდინარე წელს ბანკების მიერ სესხების გაცემაზე ამ ცვლილებებმა.

კვლევა ჩავატარე ზემოთ ხსენებულ ბანკებში და გამოვიკითხე 100-მდე ადამიანი, რაც გარკვეულ წარმოდგენას შეგვიქმნის მთლიანად ორგანიზაციების დამოკიდებულებაზე რეგულირების რეფორმებთან დაკავშირებით. კვლევის ჩასატარებლად გამოვიყენე სატელეფონო და პირისპირ ინტერვიუ. რესპოდენტთა უმრავლესობა არის ქ. თბილისიდან, ასევე მცირე ნაწილი არიან დასაქმებულნი აღნიშნული ბანკების ქ. ხაშურის და ქ. გორის ფილიალებში. კვლევა მიმდინარეობდა 2019 წლის მაისი-ივნისის პერიოდში.

თავი 1. რეგულირების მიმდინარე რეფორმების მიმოხილვა

1.1 საპენსიო რეფორმა

როგორც ვიცით, საპენსიო რეფორმა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია, რომელსაც დიდი ყურადღება ექცევა დღესდღეობით. მისი ნახვა შეიძლება საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიაში „საქართველო 2020“. საინტერესო იქნება თუკი განვიხილავთ იმ საპენსიო მოდელებს, რომლებსაც სხვადასხვა ქვეყანა იყენებს.

დაგროვებითი პენსია მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის საპენსიო სისტემაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია. მთელი მოსახლეობის დაახლოებით 80% მონაწილეობს ევროპასა და აშშ-ში ამ სისტემაში, აზიის ქვეყნებში ეს რიცხვი დაახლოებით 40%-ია, ხოლო აფრიკის ქვეყნებში კი - 5%. საპენსიო გადახდების დაახლოებით 20%-ს უზრუნველყოფს არასახელმწიფო საპენსიო ფონდები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში.

თითოეულ ქვეყანას საპენსიო უზრუნველყოფის განსხვავებული სისტემა აქვს. ეს სისტემები მოიცავენ სოციალური დაცვის სხვადასხვა სისტემას - სოციალურ სახელმწიფო უზრუნველყოფას, აუცილებელ სოციალურ დაზღვევას, პირად საპენსიო დაზღვევას და ა.შ. როგორც წესი, „დაგროვებითი“ და „განაწილებითი“ სისტემები სუფთა ფორმით იშვიათად გვხვდება, უმეტესად ვაწყდებით მათ შერეულ ვარიანტებს, რომელთა შორის განსხვავება იმაშია, რომ ერთ-ერთი ინსტიტუტი დომინირებს სხვებზე.

ევროპული ქვეყნები უმეტესად აქცენტს აკეთებენ ე.წ. სვეტებიან სისტემაზე (Pillar System). ამ სისტემაში საპენსიო სქემები ერთმანეთისგან იმით განსხვავდება, თუ როგორია დაფინანსების პრინციპი, დაცულობის დონე და ა.შ.

პირველი სვეტი მოიცავს ისეთ მოდელს, რომლითაც ხდება სხვადასხვა სოციალური ჯგუფის უზრუნველყოფა. ასეთ ჯგუფებს მიეკუთვნებიან: ექიმები, ფერმერები და ა.შ. ეს სვეტი გულისხმობს საბაზისო, საწყის პენსიას.

რაც შეეხება მეორე სვეტს, იგი მოიცავს ისეთ შენატანებს, რომელსაც ახორციელებს დამსაქმებელი საკუთარი სურვილით. ამ დროს შეიძლება თანხის შეტანა მოხდეს იძულებით ან ნებაყოფლობით.

მესამე სვეტი გულისხმობს ისეთ შენატანებს, რომლებსაც დასაქმებულები აკეთებენ ინდივიდუალურად, ასევე იგი შეიძლება მოიცავდეს ინვესტიციებს სხვადასხვა საფინანსო ინსტიტუტში.

საპენსიო სისტემის ხარჯების შემცირებას ქვეყნები გამუდმებით ცდილობენ. ამ პროცესში მსოფლიო ბანკიც ერთვება, რომელიც აიძულებს სახელმწიფოებს, რომ განახორციელონ რეფორმები, რათა უკეთესი საპენსიო სისტემა შეიქმნას ქვეყანაში. ასევე საქართველოსაც მისცა გარკვეული რჩევები მსოფლიო ბანკმა ახალ საპენსიო რეფორმასთან დაკავშირებით და ეს დოკუმენტი გამოსულია 2016 წლის მაისში. მასში მოცემულია რამდენიმე რჩევა იმასთან დაკავშირებით, თუ რა არის კარგი და რა ცუდი ამ კუთხით:

- ✓ საჭიროა ხარჯების შემცირება.
- ✓ საჭიროა კაპიტალის ბაზრის განვითარება.
- ✓ აუცილებელია პორტფელის დივერსიფიცირება.

ასევე დიდი ყურადღების გამახვილების ითხოვენ შემდეგ საკითხებზე:

- ✓ როგორია ნდობა სახელმწიფოსადმი, ვინ მოახდენს რეფორმის მართვას, ვინ შევა ამ სისტემის მმართველ საბჭოში?
- ✓ ექნებათ თუ არა ადამიანებს არჩევანი სისტემაში ჩართვასთან დაკავშირებით?
- ✓ როგორი იქნება საინვესტიციო საქმიანობა და ვინ მოახდენს მიღებული აქტივების მართვას? ²

როგორც ვიცით, ბოლო წლებში საპენსიო ხარჯები მნიშვნელოვნად იზრდება. წინა წლების მონაცემებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ 2006 წელს ეს თანხა დაახლოებით 268 მილიონ ლარს შეადგენს, რაც მშპ-ის 1.95%-ია, 2015 წელს კი აღნიშნულმა ხარჯებმა 1.3 მილიარდ ლარს მიაღწია, რაც მშპ-ს 4.25%-ის ტოლია. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს ხარჯი მომავალშიც გაიზარდოს, რის თქმის საფუძველსაც გვაძლევს ის, რომ იზრდება პენსიონერთა რაოდენობა, ეს კი, თავის მხრივ, ტვირთი იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის და ამ ხარჯებმა შეიძლება 2060 წლისთვის მშპ-ს 10%-იან ზღვარს მიაღწიოს.³

საპენსიო რეფორმების განხორციელება დაკავშირებულია როგორც ეკონომიკურ, ასევე პოლიტიკურ ცვლილებებთან. სხვა ქვეყნების მაგალითზე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ამ

² Bank, W. (April 5th, 2016). *Pension reform in Georgia*.

³ ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. (2016 წლის მარტი). *საქართველოს საპენსიო რეფორმა*.

რეფორმას ბევრგან მოჰყვა დიდი მღელვარება. საინტერესო მაგალითია ჩინეთი. ექსპერტების ვარაუდით, თუკი ამ ქვეყანაში არ განხორციელდებოდა რეფორმა, მაშინ საპენსიო დეფიციტი 11-დან 119 ტრილიონამდე გაიზრდებოდა. ამ მდგომარეობაში არიან სხვა ქვეყნებიც, რომელთა საპენსიო დეფიციტი გამუდმებით იზრდება.

შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი ქვეყნის საპენსიო სისტემა ორი ნაწილისგან შედგება. პირველი გულისხმობს სახელმწიფო საპენსიო სისტემას, რომელიც არის დამყარებული გადანაწილებით პრინციპზე და ფიქსირებული პენსიების გაცემას სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ახდენს. რაც შეეხება არასახელმწიფო (კერძო) საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემას, მას მთლიანი ბაზრის უმნიშვნელო სეგმენტი უკავია, არ გააჩნია აუცილებელი საკანონმდებლო ბაზა ოპერირებისთვის და იმყოფება განვითარების საწყის სტადიაზე.

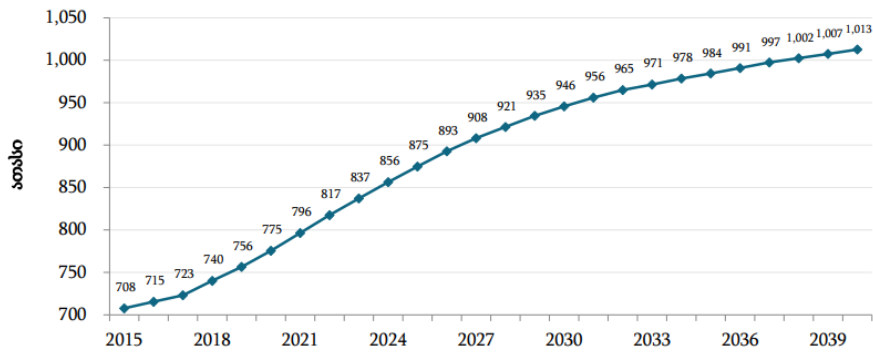
განვიხილოთ რეფორმის წინაშე არსებული გამოწვევები. საპენსიო სისტემის რეფორმის აუცილებლობას განაპირობებს ორი მთავარი ფაქტორი:

- როგორც ვიცით, საქართველოს ეკონომიკა სუსტია იმისათვის, რომ სახელმწიფო საპენსიო სისტემის შენახვა შეძლოს, ბოლო წლებში კი სულ უფრო იზრდება საპენსიო ხარჯები.
- ევროპის ქვეყნების მსგავსად, საქართველოშიც აქტუალურია მოსახლეობაში პენსიონერთა ხვედრითი წილის ზრდის პრობლემა.

რეფორმის საჭიროება ასევე გამოწვეულია ისეთი ნეგატიური ფაქტორებიდან, როგორებიცაა:

- ✓ საპენსიო ასაკში მყოფი მოსახლეობის რაოდენობრივი ზრდა.

სოციალური პენსიის მიმდებარე რაოდენობრივი ზრდის დინამიკა (2015-2060)



4

ცხრილი 1 წყარო:http://www.economy.ge/uploads/meniu_publicaciebi/ouer/Goverment_Report_on

- ✓ შობადობის შემცირება;
- ✓ სამუშაო ასაკში მყოფი მოსახლეობის კლება;
- ✓ მიგრაციული პროცესები და ა.შ.

სტატისტიკურ მონაცემებზე დაკვირვებით შეიძლება ითქვას, რომ მხოლოდ სახელმწიფო დაფინანსების ხარჯზე საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივაში შეუძლებელი იქნება მოხუცების სათანადო პენსიით უზრუნველყოფა. კერძო დაგროვებითი მოდელი კი საპენსიო სისტემის დამატებითი ნაწილი იქნება, რომელიც ხელს შეუწყობს სიტუაციის გამოსწორებას. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ სოციალური პენსია არ ჩამოუვარდებოდეს საარსებო მინიმუმს (რომელიც დღეის მონაცემებით 180 ლარამდეა) და ასევე, პენსია უნდა გაიზარდოს (სულ მცირე ინფლაციის პარალელურად ან ინფლაციაზე). გარდა ამისა, კერძო დაგროვებით საპენსიო სისტემას გააჩნია ეკონომიკის მასტიმულირებელი ეფექტი. კერძო დანაზოგების ზრდა, რაც ნიშნავს გრძელვადიანი ფინანსური რესურსის მობილიზებას, მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ადილობრივი კაპიტალური ბაზრის განვითარებას და საბოლოო ჯამში დადებითად აისახება ეკონომიკურ ზრდაზე.

უშუალოდ საპენსიო რეფორმის განხილვისას დავეყრდნობი კანონს დაგროვებითი პენსიის შესახებ, რომელიც 2017 წლის 31 ოქტომბერს იქნა მიღებული და იგი არეგულირებს დაგროვებით პენსიასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს. ამ კანონის მიხედვით

⁴http://www.economy.ge/uploads/meniu_publicaciebi/ouer/Goverment_Report_on_pensions_Final_GEO.pdf . (n.d.).

დაგროვებითი პენსიის სქემა გულისხმობს დასაქმებულის, დამსაქმებლის და სახელმწიფოს ბიუჯეტის მხრიდან თანადაფინანსებას.

კანონის თანახმად, თანადაფინანსების ამგვარი სქემა იქნება ქვეყანაში:

- დასაქმებული თავისი ხელფასის 2%-ს რიცხავს საპენსიო ფონდში;
- დასაქმებული, თავის მხრივ, დაუბეგრავი ხელფასის 2%-ს რიცხავს;
- სახელმწიფო დასაქმებულის და დამსაქმებლის მსგავსად 2%-ს რიცხავს.

როგორც ვხედავთ, მთლიანობაში დაიზოგება დასაქმებულის ხელფასის 6% და მისი დაბანდება მოხდება სხვადასხვა ინვესტიციაში საპენსიო ფონდის მიერ.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ამ სისტემაში მონაწილეობა სავალდებულოა 40 წლამდე დასაქმებული ადამიანისთვის. რაც შეეხება იმ ადამიანს, რომელსაც არ უნდა, რომ მონაწილეობა მიიღოს ამ სისტემაში და იგი არის 40 წელს გადაცილებული, შეუძლია თხოვნით მიმართოს საპენსიო სააგენტოს.

ეს საპენსიო სქემა ევროპის მრავალ ქვეყანაში მუშაობს წარმატებულად, თუმცა საკამათოა თუ როგორი ზეგავლენა ექნება მას ქართულ საპენსიო სისტემაზე და როგორ გაზრდის პენსიონერთა კეთილდღეობას.

საქართველოში საშუალო ხელფასი 900 ლარის ფარგლებში მერყეობს და ეკონომიკური ზრდის ტემპი არც თუ ისე მაღალია, შესაბამისად, იმის მოლოდინი, რომ 10 ან 20 წელიწადში ხელფასები მოიმატებს და ღირსეული პენსიის უზრუნველყოფა იქნება შესაძლებელი, რეალურ სურათს არ ასახავს. დაგროვებითი საპენსიო მოდელის მუშაობას კი მყარი ეკონომიკური ზრდის გარანტიები და კარგად ფორმულირებული მაკროეკონომიკური გათვლები სჭირდება, რადგანაც ფინანსურ და ეკონომიკურ სტაბილურობასთან დაკავშირებული რისკფაქტორები ხელს შეუშლიან ამ სისტემის გრძელვადიან პერსპექტიულობას.

საპენსიო პოლიტიკის შემმუშავებლებს მოეთხოვებათ შეიმუშაონ საუკეთესო რეგულაციები ადგილობრივი ვითარების გათვალისწინებით და ოპტიმალური მარეგულირებელი ნორმები საპენსიო ფონდების ინდუსტრიისთვის. ამასთანავე საჭიროა მკაფიოდ ჩამოყალიბებული მისიის, მიზნების, მექანიზმებისა და კოდექსების შემუშავება. ასევე უნდა შემუშავდეს სტანდარტები, რომელიც უზრუნველყოფს ყველა მხარის უფლება-

მოვალეობების გამიჯვნას, საუბარია საპენსიო სისტემის წევრებზე (საპენსიო შენატანების განმახორციელებლები), დამსაქმებლებზე და იმ კერძო კომპანიებზე, რომლებიც მოახდენენ ამ საპენსიო ფონდების მართვას. ამ პროცესში უმნიშვნელოვანესია ასევე კორპორაციული მართვის სტანდარტების უმაღლეს დონეზე დანერგვა და სხვადასხვა ინსტიტუტის როლის წინ წამოწევა, იმისათვის რომ უზრუნველყოფილი იქნას გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება.

თუკი კომპანიების სამეთვალყურეო საბჭოში დამოუკიდებელ დირექტორთა ძირითადი მოვალეობა აქციონერთა ინტერესების დაცვაა, საპენსიო ფონდების შემთხვევაში პირველ რიგში გასათვალისწინებელი და დასაცავია საპენსიო ანარცხების განმახორციელებელი პირების ინტერესები.

ახალი საპენსიო სისტემის ალტერნატივას გვთავაზობს საპენსიო რეფორმის დამოუკიდებელი ექსპერტი მარტინ ჰუთსებაუთი. სანამ მის ალტერნატივას განვიხილავდით, საინტერესო იქნებოდა კიდევ ერთხელ გადაგველო თვალი ახალი საპენსიო რეფორმის რამდენიმე ძირითადი ასპექტისთვის. როგორც ვიცით, ახალი რეფორმა მოიცავს ჰიბრიდულ ნახევრად-სავალდებულო საპენსიო დაგროვების სქემას. ამ სქემის ალტერნატივა pay-as-you-გი სისტემა კი არც განიხილება. ასევე არაა ნახსენები სქემის მესამე საპენსიო სვეტი (pillar).

ევროპის მრავალი ქვეყანა იყენებს PAYG სქემას, რომელიც არის გამყარებული სახელმწიფო, ასევე კერძო, განსაზღვრული შენატანების სქემებით. ჩვენს ქვეყანაში განხორციელებული სისტემა კი PAYG-ის მაგივრად იქნება განსაზღვრული შენატანების დაგროვებითი სქემა.

PAYG მოდელში დღევანდელი დასაქმებულები იხდიან დღევანდელი პენსიონერების პენსიას. ამ თანხის გადახდა ყველა დასაქმებულისთვის სავალდებულოა. ამასთან ეს წარმოშობს პრობლემას იმ შემთხვევაში, როდესაც პენსიის მიმღებთა რაოდენობა იზრდება და ამ დროს დასაქმებულთა საერთო რიცხვთან შედარებით, ხოლო ეკონომიკის ზრდის მაჩვენებლები საკმარისი არაა წარმოქმნილი დეფიციტის დასაფარად. ამ დროს სახელმწიფოა ვალდებული, რომ დეფიციტი დაფაროს. ეს კი, თავის მხრივ, ზრდის საპენსიო დავალიანებას და ეკონომიკას ფისკალური არამდგრადობით ემუქრება. თუკი მხედველობაში მივიღებთ იმას, რომ საქართველოში საპენსიო ფონდში შენატანები სავალდებულოა ყველა დასაქმებულისათვის 40 წლამდე, შეიძლება ითქვას, რომ დღევანდელ თაობას ფაქტობრივად

ორმაგი გადასახადის გადახდა მოუწევს, რათა დააფინანსოს როგორც დღევანდელი პენსიონერები, ასევე, საკუთარი პენსიები მომავალში (საშემოსავლო გადასახადი და დამატებით 2%). გაზრდილი ხარჯები დამატებით ტვირთად დააწვება დასაქმებულებს. სხვადასხვა გათვლებით, საჭირო გახდება საშემოსავლო გადასახადის გაზრდა სულ მცირე 50%-ით.

იმისთვის, რომ საპენსიო ხარჯები და შენატანები დაბალანსდეს, საპენსიო სისტემამ მეტი გადასახადების მოგროვება უნდა შეძლოს არსებული დასაქმებულებისგან, რაც, თავის მხრივ, საბოლოო სარგებელსა და გადასახადს შორის პირდაპირი კავშირის არარსებობის გამო, საპენსიო შენატანის გადასახადის გაზრდას გამოიწვევს. ეს ყველაფერი, თავისი კუთხით, ხელს შეუწყობს უმუშევრობისა და არალეგალური/არაფორმალური საქმიანობის ზრდას.

ფორმალური სექტორი, სადაც დასაქმებულთა 65%-ია რეგისტრირებული (სოფლის მეურნეობაში ეს ციფრი 85%-ს აღწევს), ბუნებრივია, არ გადაიხდის შენატანებს და მოტივაციები არაფორმალური საქმიანობისთვის მხოლოდ გაიზრდება.

როგორც ვიცით, PAYG სისტემა არ ქმნის ისეთ აქტივებს, რის გამოყენებაც შესაძლებელი იქნებოდა საინვესტიციო მიზნებისთვის. ევროპის ქვეყნების უმეტესობის ფარული საპენსიო დავალიანება ქვეყნის მშპ-ს რამდენჯერმე აღემატება. ფინანსური კატასტროფების თავიდან ასაცილებლად, ევროკავშირის ქვეყნების უმეტესობა, რომელთაც დაგროვებითი საპენსიო სისტემები აქვთ, საპენსიო სისტემაში წარმოქმნილ ფისკალურ პრობლემებს გამუდმებით სისტემური რეფორმებით პასუხობენ. თუმცა საბერძნეთის, ირლანდიის და კიდევ ბევრი სხვა ქვეყნის მაგალითზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ეს ხშირად ვერ ხერხდება.

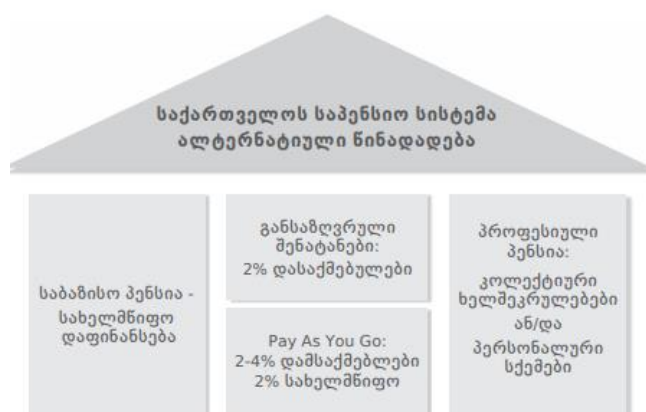
ამ მხრივ, საინტერესოა გერმანიის მაგალითის განხილვა, რომელიც საპენსიო ასაკის გაზრდას აპირებს 65 წლიდან 67 წლამდე (საქართველოში კი საპენსიო ასაკი 60 და 65 წელია). საპენსიო შენატანი გაიზრდება 20%-მდე 2020 წლიდან და 22%-მდე 2030 წლიდან (შედარებისთვის, საქართველოში 0%-ია). აღსანიშნავია, რომ გერმანია საპენსიო გასაცემლებზე მშპ-ის 11,4%-ს ხარჯავს იმ დროს, როდესაც ეუთო-ს საშუალო მაჩვენებელი 7,2%-ია. (საქართველოში ეს მაჩვენებელი 3%-ია).

ახალი საპენსიო სქემა არ მოიაზრებს სოლიდარობის ელემენტებს, რაც, თავის მხრივ, PAYG სქემებში არის გარანტირებული. ეს გულისხმობს იმას, რომ უმუშევრობის, ავადმყოფობის და სხვა პერიოდების დროს შენატანები არ განხორციელდება. ამ სისტემაში არ არის ასევე

საპენსიო კრედიტების შესაძლებლობა, ან მინიმალური უფლებების უზრუნველყოფა არასტანდარტული ან დაბალანაზღაურებადი მუშაკებისთვის. მოკლედ რომ ვთქვათ, ეს სქემა ყველას საკუთარ თავზე ზრუნვისკენ მოუწოდებს. ამ სისტემის მართვა ხდება პოლიტიკური პირებით (მინისტრებით) დაკომპლექტებული სამეთვალყურეო ორგანოს მიერ, რომელშიც მონაწილეობას არ იღებენ სოციალური პარტნიორები.

ახლა უშუალოდ განვიხილოთ მარტინ ჰუთსეზაუთის მიერ შემოთავაზებული ალტერნატიული წინადადება. იგი გვთავაზობს ისეთ საპენსიო სისტემას, რომელიც, მისი თქმით, ზრუნავს მოქალაქეებზე და არავის ტოვებს სქემის გარეთ. იგი სამ სვეტს მოიცავს - გამლიერებულ სახელმწიფო საბაზისო პენსიას, ორდონიან მეორე სახელმწიფო სვეტს და განსაზღვრული შენატანების მესამე ნებაყოფლობით სქემას, რომელიც შეიძლება დაემატოს მოგვიანებით. მესამე სვეტს შეიძლება მიეცეს პროფესიული პენსიის ფორმა და იგი დაეფუძნება კოლექტიურ ხელშეკრულებებს და/ან პერსონალურ სქემებს.

მის შემოთავაზებულ ვერსიას შემდეგი სახე აქვს:



სურათი 1. წყარო: <http://www.fes-caucasus.org/fileadmin/Publications/2016/PensionGEO.pdf>

მისი თქმით, ორდონიანი მეორე სვეტის სისტემა მნიშვნელოვან შედეგს 2020 წლის 1 იანვრიდან მოიტანს PAYG სვეტის მეშვეობით, ხოლო გრძელვადიან უსაფრთხოებას კი განსაზღვრული შენატანების დონე უზრუნველყოფს. ძალიან კარგი იქნება, თუკი PAYG დონე 2019 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდება. ამ სქემაში როგორც დამსაქმებელი, ასევე მთავრობა 2%-ს რიცხავს ხელფასის იმ მოცულობაზე, რომელიც დასაქმებულის მიერ აღებული თანხის 24 000 ლარს არ აღემატება. დასაქმებული თავიდან რიცხავს 1%-ს, თუ მის მიერ აღებული ხელფასი 24 000 ლარიდან 60 000 ლარამდეა. შემდეგი 4 წლის განმავლობაში დამსაქმებლის

მიერ შეტანილი თანხა უნდა გაიზარდოს ყოველწლიურად 0,5%-ით და 2023 წლისათვის იგი 4%-ს მიაღწევს. PAYG ფორმულა შეიძლება ასეთი იყოს:

საშუალო ხელფასი მთელი კარიერის განმავლობაში შენატანების ზღვრის 50%-იანი ქვერით = 30.000 ლარს	X	დაგროვების კოეფიციენტი 0,5%	X	დაზღვეული წლების რაოდენობა
--	---	-----------------------------	---	----------------------------

სურათი 2. წყარო: <http://www.fes-caucasus.org/fileadmin/Publications/2016/PensionGEO.pdf>

მომავალი 45 წლის შემდგომ, საშუალო ხელფასის მქონე დასაქმებულის შემთხვევაში (1071 ლარი/ თვეში) გვექნება შემდეგი შედეგი: საშუალო ხელფასი x 0,5% x 45 წელი = 22.5%.

საბაზისო პენსიასთან ერთად, ჩანაცვლების კოეფიციენტი (პენსიის მოცულობა გაყოფილი საშუალო ხელფასის მოცულობაზე) საშუალო ხელფასის მქონე მუშაკისთვის იქნება 16,8% + 22,5%= 39,3%.

ამ PAYG სქემას ასევე ექნება ბუფერული ფონდი, რომელიც, თავის მხრივ, დაფარავს ისეთ პერიოდებს, რომლის განმავლობაშიც თანხის შეტანა არ მოხდება ფონდში (6 თვიანი უმუშევრობა და ავადმყოფობა, დეკრეტული შვებულება, და ა.შ.) და ასევე უზრუნველყოფს საპენსიო კრედიტებს დაბალხელფასიანი მუშაკებისთვის. იგი ძირითადად ისეთი შენატანებით დაფინანსდება, რომელიც იქნება კონტრიბუციის ჭერსა და ბენეფიტის ჭერს შორის. თუ საქართველოში ხელფასის სტრუქტურიდან გამომდინარე, ბენეფიტის ჭერი ძალიან მაღალი იქნება, მაშინ შესაძლებელია მოხდეს მისი დაწევა ფონდში მოთხოვნილი სოლიდარული საშუალებების ხარჯზე.

ავტორის თქმით, ამ სისტემის მართვა სამმხრივ საფუძველზე უნდა მოხდეს და ის ასევე უნდა იძლეოდეს პენსიაზე დროზე ადრე გასვლის საშუალებას ისეთი მუშაკებისათვის, რომლებსაც მძიმე და სახიფათო პროფესიები აქვთ.

ინდივიდუალურ ანგარიშებზე დაფუძნებული განსაზღვრული შენატანების სქემის დაფინანსება უნდა მოხდეს დასაქმებულთა შენატანებით. ამ სისტემის ზედამხედველობა უნდა მოხდეს როგორც სოციალური პარტნიორების, ასევე მთავრობის მიერ. დასაქმებულებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება, რომ გააკეთონ არჩევანი საპენსიო ფონდებსა და ჯგუფურ

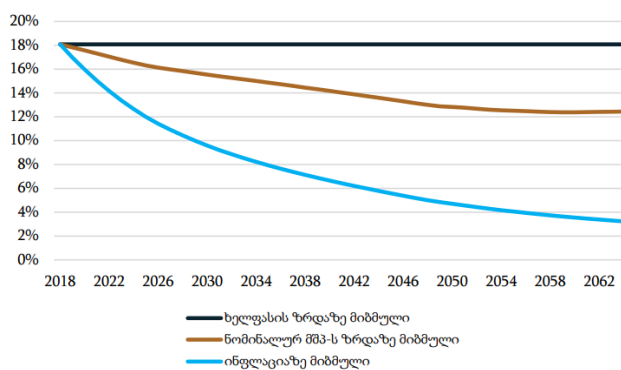
დაზღვევაში ინვესტირებას შორის. ამ შენატანების შეგროვება უნდა მოახდინოს საპენსიო სააგენტომ.

მისი თქმით, უნდა მოხდეს შემდეგი ელემენტების განხილვა:

- წარმოების მასშტაბის ზრდით განპირობებული ეკონომია;
- დაბალი ადმინისტრაციული და საინვესტიციო ხარჯები;
- მობილობა;
- ხელსაყრელი საგადასახადო რეჟიმი;
- არჩევანი თანხის რეგულარულ მიღებასა და ერთიან მიღებას შორის;
- რისკების განაწილება საერთაშორისო და ეროვნულ დონეზე.

საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ საბაზისო პენსია, PAYG პენსია და დაფინანსებული (განსაზღვრული შენატანების) პენსია 45-წლიანი დაზღვევის სრული კარიერის შემდეგ უზრუნველყოფს დაუბეგრავი ჩანაცვლების კოეფიციენტს შემდეგი ოდენობით 16.8 % + 22.5% + (შეფასებით) 11 % = მთელი კარიერის განმავლობაში საშუალო ხელფასის დაახლოებით 50 %-ს.⁵

ასევე საინტერესო იქნება, თუკი ვნახავთ ჩანაცვლების კოეფიციენტის ზრდის ტენდენციას მომავალში (ჩანაცვლების კოეფიციენტი გულისხმობს პენსიის შეფარდებას საშუალო ხელფასთან).



ცხრილი 2. წყარო: http://www.economy.ge/uploads/ecopolitic/sapensio/Government_ReportGEO.pdf

⁵ მარტინ ჰუთსეაუთი. (დეკემბერი 2017). *საპენსიო სისტემის რეფორმა საქართველოში*.

ასევე საინტერესო იქნება, განვიხილოთ ის შენიშვნები, რომლებიც აქვთ არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და დამოუკიდებელ ექსპერტებს ახალ საპენსიო სისტემასთან დაკავშირებით.

მათი თქმით, აუცილებელია, ხელისუფლებამ დაასახელოს ის ქვეყანა, რომლის გამოცდილებასთანაც ყველაზე ახლოს იქნება საქართველოს საპენსიო მოდელი. ამ დროს, გასათვალისწინებელია, რომ ევროკავშირის ზოგიერთ ქვეყანაშიც სავალდებულო დაგროვებითი საპენსიო სისტემა არცთუ ისე წარმატებული აღმოჩნდა (მაგალითად, უნგრეთი, პოლონეთი).⁶

კიდევ ერთი შენიშვნა საერთოა მარტინ ჰუთსებაუთის მოცემულ შენიშვნებთან, რომ შემოთავაზებული ინიციატივა ვერ უზრუნველყოფს ე.წ. „ღირსეულ პენსიას“, რადგან სამუშაო ასაკის მქონე მოსახლეობის მხოლოდ 25% არის დაქირავებით დასაქმებული, 34% თვითდასაქმებულია, ხოლო 41% უმუშევარია ან სამუშაო ძალაში არ შედის. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ დასაქმებულთა 58.4% 40 და მეტი ასაკის ადამიანები არიან, რომლებზეც საპენსიო სქემაში ჩართვის ვალდებულება არ ვრცელდება. შედეგად, გამოდის, რომ სავალდებულო დაგროვებითი საპენსიო სისტემა სამუშაო ასაკის მქონე მოსახლეობის მხოლოდ 10.5%-ზე გავრცელდება.

1.2 საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები

2018 წლის პირველ ნოემბერს გამოიცა ბრძანება საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მიერ სესხების გაცემის ახალ რეგულაციებთან დაკავშირებით. აღნიშნული ბრძანებით ბანკებს დაუწესდათ შეზღუდვა სესხის გაცემასთან დაკავშირებით, მათ მკაცრად მოუწევთ შეაფასონ სესხის მსურველების გადახდისუნარიანობა და ვალდებულნი იქნებიან, რომ გაამკაცრონ სესხების გაცემის პოლიტიკაც. დეტალურად განვიხილოთ აღნიშნული ცვლილება.

უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნული რეგულაცია სესხის მომსახურეობისა და უზრუნველყოფის კოეფიციენტების მაქსიმალურ ზღვრებს აწესებს, რაც, თავის მხრივ,

⁶ საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველო. (2018 წლის 1 მარტი). *10 შენიშვნა საპენსიო რეფორმაზე*.

შესაბამისობაშია საერთაშორისო ნორმებთან და საქართველო საბანკო სექტორის მახასიათებლებსაც ითვალისწინებს. კომერციული ბანკის მიერ გაცემული სესხის მოცულობა საპროცენტო განაკვეთებისა და სესხის გამცემი ორგანიზაციების მიხედვით იქნება განსხვავებული.

ამასთანავე, რეგულაცია ყოველთვიურ გადახდებზე მაქსიმალურ ლიმიტს უწესებს სესხის გამცემს. მაგალითისთვის ავიღოთ ოჯახი, რომლის შემოსავალი შეადგენს 3000 ლარს. ამ შემთხვევაში სესხის მომსახურეობის ყოველთვიური თანხა 1350 ლარს არ უნდა აღემატებოდეს 15 წლიანი სესხის დროს, ხოლო 5 წლიანი სესხის დროს ეს თანხა არ უნდა აღემატებოდეს 1650 ლარს. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ ბანკს მაქსიმუმ შეეძლება 110 ათასი ლარის სესხი (12%-იანი საპროცენტო განაკვეთის დროს). თუკი დავეყრდნობით საერთაშორისო სტატისტიკას, მაშინ შეიძლება ითქვას, რომ ამაზე უფრო დიდი რაოდენობის სესხის აღების შემთხვევაში იარსებებს იმის დიდი რისკი, რომ მსესხებელი ვერ შეძლებს სესხის მომსახურებას და შესაბამისად იგი დაკარგავს როგორც ახალ ნაყიდ ქონებას, ასევე უკვე მის მიერ გადახდილ თანხებსაც და ასევე შესაძლოა იპოთეკაში ჩადებულ ქონებასაც.

თუკი ავიღებთ შემთხვევას, როდესაც ოჯახის შემოსავალი შეადგენს 5000 ლარს, მაშინ მსესხებლის მიერ გადახდილი ყოველთვიური თანხა 2500 ლარს არ უნდა აჭარბებდეს (15 წლიანი სესხის შემთხვევაში) და ასეთ შემთხვევაში იპოთეკური სესხის მოცულობა 210 ათას ლარს არ უნდა აჭარბებდეს.

აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ აღნიშნული რეგულაციით თავდების გამოყენება საკრედიტო ინსტიტუტს არ ეზღუდება. სესხის გამცემს შეეძლება, რომ მსესხებელთან ერთად ასევე ფიზიკური პირის თავდებობაც გამოიყენოს, მაგრამ მხოლოდ იმ თანხის ოდენობის დროს, რის გადახდის რესურსიც ექნება თავმდები პირს. იმ შემთხვევაში კი, თუკი თავდები პირი იურიდიულ პირს, პარტნიორს ან აქციონერს წარმოადგენს, მაშინ თავდების მიერ სავალდებულო არ იქნება საკრედიტო კოეფიციენტების დაკმაყოფილება.

თუკი სესხის მსურველს არ აქვს შემოსავალი, მას შეეძლება რომ ყავდეს თანამსესხებელი, ამასთან სესხის მომსახურეობის კოეფიციენტში გაითვალისწინება როგორც მსესხებლის, ასევე თანამსესხებლის შემოსავალიც. ახალი მოთხოვნები არ შეეხება სესხის გადატანას სხვა ბანკში ან მის რესტრუქტურირებას. ეს კეთდება იმისათვის, რომ საბანკო სფეროში კონკურენცია არ

შეიზღუდოს. თუკი მსესხებელი მოისურვებს, რომ მოახდინოს მისი სესხის რესტრუქტურირაცია, რეფინანსირება ან სხვა საკრედიტო ინსტიტუტში გადატანას, ამ შემთხვევაში ეს არ ჩაითვლება, როგორც ახალი სესხის აღება და მათ არ შეეხებათ საკრედიტო კოეფიციენტების საზღვრები.

ახალი რეგულაციები არ კრძალავს იმ პირის მიერ სესხის აღებას, რომელიც არის არაფორმალურ სექტორში დასაქმებული და აქვს სტაბილური შემოსავალი. ასევე სესხის აღებას შეძლებს ის პირიც, რომელიც ხელფასს ნაღდი ანგარიშსწორებით იღებს. კომერციული ბანკი შეაფასებს სესხის მსურველის ფინანსურ მდგომარეობას და ამის შემდეგ მიიღებს გადაწყვეტილებას სესხის გაცემასთან დაკავშირებით. ამასთან, ასეთ დროს უფრო რთულია ზუსტად შეფასდეს სესხის მსურველის რეალური ფინანსური მდგომარეობა და, როგორც წესი, ბანკები ხშირად თავს იკავებენ, რომ ასეთ პირზე სესხი გასცენ. სესხის აღებას ასევე შეძლებს ის პირი, ვისაც შემოსავალი უმეტესად უცხოეთიდან ფულადი გზავნილების სახით აქვს. რეგულაციები არ ზღუდავს ასეთი პირის მიერ სესხის აღებას.

სესხის გაცემა ასევე დასაშვებია იმ შემთხვევაშიც, თუკი ვერ ხერხდება სესხის მსურველის შემოსავლის შესწავლა ობიექტური მიზეზების გამო. იპოთეკური სესხის გაცემა იქნება შესაძლებელი, თუკი პირის მიერ სასურველი ქონების ღირებულება დააკმაყოფილებს მის მიერ აღებული სესხის კოეფიციენტის 60% - იან მაჩვენებელს. მაგალითისათვის, თუკი პირს სურს 50 000 ლარიანი სახლის შეძენა, მაშინ ბანკს შეუძლია სესხად გასცეს მხოლოდ 30 000 ლარი და ახალი ქონების დაგირავება მოხდება ამ შემთხვევაში. ახალი რეგულაციები არ შეეხება ე.წ. სტარტაპ სესხებს და ამ შემთხვევაში სესხის გაცემა დამოკიდებულია უშუალოდ კომერციული ბანკის შიდა პოლიტიკაზე.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ სესხის გამცემმა ორგანიზაციამ, სესხის დამუშავებისას უნდა გაითვალისწინოს სავალუტო რისკები, კერძოდ, ისეთი შემთხვევები, როდესაც მსესხებელს შემოსავლები სესხის ვალუტისაგან განსხვავებულ ვალუტაში აქვს ან როდესაც სესხზე მოქმედებს ცვლადი საპროცენტო განაკვეთი.

თუკი სესხის დაფარვის ვადა მსესხებლის პენსიაზე გასვლის პერიოდს აჭარბებს, მაშინ სესხის გამცემმა ორგანიზაციამ დამატებით დოკუმენტურად უნდა დაადასტუროს ის შემოსავლები, რითიც საპენსიო ასაკის მიღწევის შემდგომ მსესხებლის/თანამსესხებლის მიერ

სესხის მომსახურება მოხდება. სახელმწიფო პენსიიდან მისაღები შემოსავალი არ შეიძლება გათვალისწინებული იქნას სესხის/კრედიტის დაფარვის წყაროდ.

განვიხილოთ ის შემთხვევაში, როდესაც სესხის გამცემი ორგანიზაციის მიერ სესხი გაიცემა ტრანშებად (გადასახდელი თანხის ნაწილი). ასეთ დროს, ყოველი მომდევნო ტრანშის გაცემამდე, სავალდებულოა წინა ტრანშის მიზნობრიობის შესრულების გადამოწმება. თუ სესხის/კრედიტის ერთ-ერთი მიზნობრიობაა მსესხებლის სხვა ვალდებულების სრულად გადაფარვა, შემდეგი ტრანშის გაცემამდე სესხის გამცემი ორგანიზაცია ვალდებულია კლიენტს მოსთხოვოს ვალდებულების განულების დამადასტურებელი დოკუმენტი. რეკომენდებული საკრედიტო პროდუქტების შემთხვევაში (მათ შორის, საკრედიტო ბარათი, ოვერდრაფტი) დამატებით უნდა მოხდეს ლიმიტის გაუქმების დამადასტურებელი დოკუმენტის წარმოდგენა.

მსესხებლის დამატებითი გასამრჯელოსა და პრემიის გათვალისწინება სესხის მომსახურების კოეფიციენტის დათვლის მიზნებისათვის უნდა მოხდეს სესხის გამცემი ორგანიზაციის პოლიტიკა-პროცედურების შესაბამისად. ამასთან, პრემია/დამატებითი გასამრჯელოს მიღება მსესხებლის/თანამსესხებლის მიერ უნდა ხდებოდეს რეგულარულად.

უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხების/კრედიტების შემთხვევაში მსესხებლის/თანამსესხებლის შემოსავლების მიღების ხანგრძლივობა უნდა განისაზღვროს მინიმუმ ბოლო 6 თვით (შემოსავლის წყაროს ცვლილების შემთხვევაში, დასაშვებია მაქსიმუმ 1 თვიანი წყვეტა). იპოთეკური სესხის მაქსიმალურ ვადად განისაზღვრება 20 წელი, უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სამომხმარებლო სესხის - 10 წელი, სხვა დანარჩენი სესხებისთვის - 4 წელი. იპოთეკური სესხის შემთხვევაში სესხის გამცემი ორგანიზაციის მხრიდან, სავალდებულოა ხორციელდებოდეს მიზნობრიობის კონტროლი გონივრული პერიოდულობით.

უნდა ითქვას ისიც, რომ სესხის გამცემი ორგანიზაცია არაა ვალდებული მისი შიდა პოლიტიკა ეროვნულ ბანკს შეუთანხმოს, თუკი იგი ისედაც ახალი რეგულაციების მიხედვით იმოქმედებს. მათ უნდა იხელმძღვანელონ ისეთი პოლიტიკით, რომელიც მათ ფინანსურ სტაბილურობას არ შეუშლის ხელს და ასევე მსესხებლის ჭარბ-ვალიანობას არ გამოიწვევს. ახალი რეგულაციები ასევე ე. წ. მევახშეებსაც ეხებათ. შეზღუდვები დაუწესდება ეროვნული

ბანკის ზედამხედველობის ქვეშ მყოფ იმ სუბიექტებს, რომლებიც 20 - ზე მეტ პირზე გასცემენ სესხს.

სესხის აღებას შეძლებენ ისეთი პირებიც, რომლებიც სესხის უზრუნველსაყოფად გამოიყენებენ ისეთ ფინანსურ ინსტრუმენტებს, როგორებიცაა ფასიანი ქაღალდები და დეპოზიტი. თუკი სესხის მსურველს არც ხელფასი ერიცხება და არც შემოსავალი არ აქვს, მაშინ მას შეუძლია სესხი აიღოს ფინანსური ინსტრუმენტებით უზრუნველყოფის საფუძველზე. ახალი რეგულაციებით ასევე არ იკრძალება არც ლომბარდული სესხები. ამასთან, სესხის გაცემის მოთხოვნა მხოლოდ უზრუნველყოფაში წარმოდგენილი ქონებით იქნება შემოფარგლული და მსესხებლის სხვა ქონებაზე გადახდევინების დასაკუთრება ვეღარ მოხდება.

სესხის გამცემ ორგანოს ახალი რეგულაციებისაგან განსხვავებული პირობებით შეუძლია სესხის გაცემა, თუმცა ამ ორგანომ ეროვნული ბანკისგან წინასწარ უნდა მიიღოს თანხმობა, რომ თავიდან აიცილოს სესხის მსურველისათვის მაღალი საკრედიტო ტვირთის დაკისრება. სესხის აღება უცხოურ ვალუტაში შესაძლებელი იქნება იმ პირის მიერ, რომელიც შემოსავალს ლარში იღებს. ამასთან გასათვალისწინებელია ისიც, რომ უცხოურ ვალუტაში სესხის აღებას თან ახლავს როგორც საპროცენტო, ასევე სავალუტო რისკებიც. თუკი პიროვნება სესხს დოლარში აიღებს, ხოლო გარკვეული პერიოდის შემდეგ დოლარი საგრძნობლად გამყარდება ლარის მიმართ, მაშინ გადასახდელი თანხა გაიზრდება, და შესაძლოა მსესხებელმა ვერ შეძლოს ვალის გადახდა, რაც სერიოზულ პრობლემებს გამოიწვევს. ამის გამო რეგულაციები უცხოური ვალუტის მიმართ საკმაოდ მკაცრ საკრედიტო კოეფიციენტებს განსაზღვრავს, რაც, თავის მხრივ, დაცვის აუცილებელ ბუფერს ქმნის სავალუტო რისკების შემცირებისათვის.

სესხის აღება შეეძლება ასევე მას, ვინც შემოსავალს ლარში იღებს, თუმცა მისი შემოსავალი უცხოურ ვალუტაზე არის ინდექსირებული ხელფასის გადახდის დღის კურსით. იმ შემთხვევაში, თუკი ხელფასის გადამხდელ ორგანიზაციას არ აქვს სავალუტო რისკი, სესხის აღება შესაძლებელი იქნება იმ კოეფიციენტის გამოყენებით, რომელიც გამოყენებული იქნებოდა სესხის ლარში აღების დროს. თუკი ორგანიზაციას სავალუტო რისკი აქვს, ამ შემთხვევაში უფრო დაბალი კოეფიციენტი იქნება გამოყენებული.

ასევე საინტერესო იქნება, თუკი დავაკვირდებით, თუ როგორ იცვლება სესხის მომსახურების კოეფიციენტი (PTI) ახალი რეგულაციებით ისეთ რეგულაციებამდე პროდუქტებზე (საკრედიტო პროდუქტი, რომელსაც არ აქვს ფიქსირებული გადახდის წინასწარი გრაფიკი და საშუალებას აძლევს მსესხებელს დაფაროს და თავიდან აითვისოს წინასწარ დამტკიცებული თანხა), როგორცაა საკრედიტო ბარათი ან ოვერდრაფტი. ასეთი სახის სესხის დროს მომსახურების კოეფიციენტი (PTI) დაანგარიშებული იქნება ლიმიტის მოცულობით, რომელიც 4 წლიან პერიოდზე იქნება გათვლილი. მაგალითისათვის, თუკი ოვერდრაფტის ლიმიტი 1000 ლარს შეადგენს, მაშინ ყოველთვიურ გადასახდელებში იქნება გათვალისწინებული 28 ლარი დაახლოებით (წლიური 15%-ის შემთხვევაში).

სესხის აღებას ასევე შეძლებს ის პირიც, რომელიც აგრო სექტორშია დასაქმებული და ნაღდი ფულით აქვს ანგარიშსწორება და არა საბანკო ჩარიცხვით. ასეთ დროს სესხის გამცემი თავად აფასებს ფიზიკური პირის შემოსავალს თავისი შიდა პოლიტიკის შესაბამისად და სესხის მოცულობას ისე განსაზღვრავს, რომ შეძლოს შემდგომში სესხის დაფარვა და არ წარმოიშვას მსესხებლის ჭარბ-ვალდებულება.

განვიხილოთ ასევე ის ცვლილებებიც, რომლებიც შეეხება სესხზე მაქსიმალურ საპროცენტო განაკვეთს. 2018 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა ცვლილებები, რომლებიც საპროცენტო განაკვეთისა და სესხზე ხარჯის შემცირებას ითვალისწინებს. აღსანიშნავია, რომ სესხზე მაქსიმალური წლიური ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი 100-დან 50 პროცენტამდე მცირდება. მაგალითად, თუ 12-თვიანი სესხის მოცულობა 1000 ლარია, წლიური 100-პროცენტო საპროცენტო განაკვეთის შემთხვევაში, თვეში გადასახდელი თანხა დაახლოებით 115 ლარს შეადგენს, 50-პროცენტო საპროცენტო განაკვეთის შემთხვევაში კი, 99.5 ლარი იქნება. მთლიანობაში, მომხმარებელს 1380 ლარის ნაცვლად, 1194 ლარის გადახდა მოუწევს. ანუ შეღავათი 186 ლარი იქნება. მაღალი საპროცენტო განაკვეთები, ძირითადად, მოკლევადიან და მაღალ რისკიან სესხებზეა.

ვადის გადაცილების შემთხვევაში, სესხზე დარიცხული პროცენტის, პირგასამტეხლობისა და სხვა ხარჯების მოცულობა ნარჩენი თანხის 1.5-მაგ ოდენობამდე იზღუდება. მაგალითად, თუ სესხის დარჩენილი ძირითადი თანხის მოცულობა 1000 ლარია, ვადის გადაცილების შემთხვევაში, პროცენტისა და სხვა ხარჯების მაქსიმალური მოცულობა 1500 ლარი იქნება. ანუ

მოქალაქეს ჯამში მაქსიმუმ 2500 ლარის დაბრუნება მოუწევს. აქამდე კი მსგავსი რეგულაცია არ არსებობდა და მაქსიმალური ზღვარი დაწესებული არ ყოფილა.

პირობის დარღვევის შემთხვევაში, სესხზე ყოველდღიური ხარჯის მაქსიმალური მოცულობა მცირდება. მაგალითად, თუ სესხის ნარჩენი ძირითადი თანხა 1000 ლარია, დარღვევის შემთხვევაში, სესხზე ყოველდღე მაქსიმუმ 0.41 პროცენტი ემატებოდა – 4.1 ლარი. ახალი წესით, ეს ოდენობა 0.27 პროცენტამდე – 2.7 ლარამდე მცირდება, რასაც შეიძლება, ერთჯერადი 20 ლარი დაემატოს. მაგალითად, ერთთვიანი ვადის გადაცილებაზე სესხის ხარჯი ძველი წესით მაქსიმუმ 123 ლარი იყო, ახალი წესით კი, მაქსიმუმ 101 ლარი იქნება.

უქმდება ტერმინი „შავი სია“, მომხმარებელთა საკრედიტო ისტორიის წარმოების წესი იცვლება. ვადის გადაცილების შემთხვევაში, მათ აღარ მიენიჭებათ ნეგატიური საკრედიტო სტატუსი. საფინანსო ორგანიზაციები მხოლოდ იმას შეამოწმებენ, როგორ იხდიდა მსესხებელი დავალიანებას და შეაფასებენ, დასაშვებია თუ არა მასზე ახალი სესხის გაცემა. ამასთან, საკრედიტო-საინფორმაციო ბიუროების მუშაობა ეროვნული ბანკის ზედამხედველობის ქვეშ ექცევა.

ფიზიკურ პირს შეუძლია სესხის აღება ახალი ბინის შესაძენად და გირაოში ჩადებული ბინის რეალიზაციით მოახდინოს სესხის დაფარვა. იმ შემთხვევაში, თუკი რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავალი სრულად არ დაფარავს ახალი ბინის ხარჯს, მაშინ მსესხებელმა უნდა დააკმაყოფილოს სესხის მომსახურების დადგენილი კოეფიციენტი დარჩენილ ნაწილზე. ამასთან, რეგულაციებით იზღუდება სხვა მიზნობრიობით ლომბარდული სესხის საცხოვრებელი ბინის იპოთეკის გაცემა, რადგან თუკი პიროვნებას არ აქვს შემოსავალი, შესაბამისად იგი ვერ შეძლებს სესხის მომსახურებას და ერთადერთ საცხოვრებელს დაკარგავს, რაც საკმაოდ ხშირი შემთხვევაა.

საინტერესოა ასევე თუ როგორ შეეხებათ ეროვნული ბანკის რეგულაციები ლომბარდებს. ერთ-ერთი საკითხი არის დაკავშირებული სალომბარდე ფართთან. ახალი რეგულაციებით, სესხის გამცემი სუბიექტის ფილიალის საოპერაციო ფართი არანაკლებ 20 კვ. მეტრი უნდა იყოს, უფრო მეტიც, მის 15 კვ. მეტრამდე შემცირებას ითხოვს არასაბანკო საფინანსო ორგანიზაცია. ასევე შესაძლებელია, რომ ლომბარდი და სავალუტო ოპერაციები განთავსდეს ერთ სივრცეში. კიდევ ერთი საკითხი ეხება სესხის გამცემ სუბიექტად რეგისტრაციის პროცესს.

ლომბარდის სარეგისტრაციო თანხა 10 000 ლარს შეადგენს, გარდა ამისა ნებისმიერმა სუბიექტმა, გამსესხებელმა, საბუთები უნდა წარმოადგინოს ეროვნულ ბანკში, რაც თავის მხრივ დიდ ინფორმაციას მოიცავს, წინააღმდეგ შემთხვევაში კი ლომბარდებს სესხის ამოღებაც კი აეკრძალებათ.

ახალი რეგულაციებით, ლომბარდებს ვალდებულება ექნებათ, რომ საგადასახადოსთან ერთად, ასევე გარკვეული სახის ინფორმაცია წარადგინონ ეროვნულ ბანკში. ლომბარდებს უნდა ჰქონდეთ ურთიერთობა „კრედიტ ინფოსთან“, ამასთან უცნობია, თუ რა ფორმით უნდა ითანამშრომლონ „კრედიტ ინფოსთან“ ლომბარდებმა.

იმ შემთხვევაში, თუკი კომპანია ვერ შეძლებს დააკმაყოფილოს სებ-ის ახალი დებულებით დაწესებული მოთხოვნები, იგი იძულებული იქნება, რომ გაყიდოს პორტფელი. როგორც წესი, ასეთ დროს, კომპანიები საბანკო პორტფელს მიზერულ ფასად ყიდიან. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ბოლო პერიოდში ბანკები საგრძნობლად გააქტიურდნენ საცალო სალომბარდე დაკრედიტების მიმართულებით და დემპინგურ ფასადაც კი ოპერირებენ ამ ბაზარზე. ლომბარდის მფლობელები აცხადებენ, რომ სებ-ის ახალი რეგულაციებით მათ პორტფელს კომერციული ბანკები იაფად ჩაიგდებენ ხელში, ან უბრალოდ დაიხურებიან, ხოლო ლომბარდებში დასაქმებული ათასობით ადამიანი უმუშევარი დარჩება. ამჟამად საქართველოში 600 - მდე ლომბარდი ოპერირებს და თითოეულ მათგანში, სულ მცირე, 4 ადამიანია დასაქმებული.

საინტერესო იქნება თუ როგორ შეეხება ახალი რეგულაციები იმ აამიანებს, ვისაც სესხის აღება სურთ ბინის საყიდლად. ამ კუთხით კვლევა ჩაატარა „აიფიემ ინტელიჯენს კაუკასუსმა“. კომპანიამ თბილისის მასშტაბით 400 რესპოდენტი გამოიკითხა. კვლევის მონაწილეები იყვნენ ის ადამიანები, რომელთაც ბოლო 2 წლის განმავლობაში აქვთ ბინა შეძენილი და უახლოეს 1 წელში აპირებენ ბინის შეძენას. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ საბანკო რეგულაციების ამოქმედებით, გამოკითხულთა დაახლოებით 34%-ს არანაირი პრობლემა არ შექმნია სესხის აღებისას. 38%-ის აზრით, მათ სერიოზული პრობლემები შეექმნათ ეროვნული ბანკის მიერ ახალი რეგულაციების შემოღებით.

განვიხილოთ ის მეთოდები, რომლებსაც კომპანიები მიმართავენ ეროვნული ბანკის რეგულაციების თავიდან ასარიდებლად. საფინანსო ინსტიტუტებმა ისეთი მომსახურების

შეთავაზება დაიწყო მოქალაქეებისათვის, რომელიც მათ სესხის არების პროცესს გაუმარტივებს. რაც შეეხება სავაჭრო ორგანიზაციებს, მათ შიდა განვადებები დაიწყო. როგორც ვიცით, შიდა განვადების დროს სესხის დამტკიცების საკომისიო და პროცენტი დამოკიდებულია პროდუქტის ღირებულებასა და მსესხებლის მიერ არჩეული განვადების თვეების რაოდენობაზე. ყველაზე ხშირად შიდა განვადებებს სამშენებლო სექტორში მიმართავენ, თუმცა ახალი რეგულაციების დაწესების შემდეგ, მას ტექნიკის მაღაზიებმაც მიმართეს და ამ გზით ცდილობენ გაყიდვების გაზრდას. ერთ-ერთი მაღაზია მათ შორის არის ელიტ ელექტრონიკსი. როგორც ვიცით, ეროვნული ბანკის რეგულაციები შიდა განვადებებსაც არეგულირებს და ფირმებიც ცდილობენ, რომ ეს პროცესი კანონთან შესაბამისობაში იყოს. რაც შეეხება მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებს, მათ ყველა სახის მომსახურებაზე დააწესეს გადასახადი, რათა ამ გზით დაიცვან თავი რეგულაციებისგან. საფინანსო ინსტიტუტებმა დამატებითი რესურსის გამოყოფა დაიწყო იმისათვის, რომ წინასწარ შექმნან იმ ადამიანთა მონაცემთა ბაზა, რომელთა შემოსავლის დადასტურებაც შესაძლებელია.

რეფორმის განმახორციელებლები ფიქრობენ, რომ ახალი საბანკო რეგულაციები დადებით შედეგს მოიტანს ქვეყნისათვის და გარკვეულ ეფექტებს უკვე ხედავენ, რაზეც მეტყველებს უცხოელი პარტნიორების შეფასებებიც. Fitch Ratings-ის 2019 წლის 22 თებერვლის განცხადების თანახმად, იანვრიდან ამოქმედებული რეგულაცია გახდა სწორედ ქვეყნის საკრედიტო რეიტინგის გაუმჯობესების ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი. ასევე ყურადსაღებია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მისიის შეფასებაც, რომლის მიხედვითაც კრედიტის მაღალი ზრდის ფონზე ამოქმედდა რეგულაცია, რომელიც მოსახლეობის ჭარბ-ვალთანობის შეზღუდვის მიზნით დაწესდა, ფინანსური სტაბილურობის მდგრადობას შეუწყობს ხელს.⁷ საქართველოს პრემიერ მინისტრი დადებითად აფასებს საბანკო რეგულაციებს და მისი თქმით რეგულაციების დაწესება საპასუხისმგებლო ნაბიჯი იყო.⁸

⁷ <https://marshalpress.ge/archives/231317>.

⁸ <https://news.ge/2019/04/04/sabanko-regulaciebis-dzireul-gadasinjvas-xelisupleba-ar-gegma>

1.3 რეფორმები კონკურენციის სფეროში

ევროკავშირმა 2008 წელს საქართველოში გამოგზავნა კომისია, რომელსაც უნდა შეემოწმებინა, თუ რამდენად მყარი იყო ნიადაგი საქართველოში იმისათვის, რომ დაწყებულიყო მოლაპარაკებები ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებასთან დაკავშირებით (DCFTA). გამოიკვლიეს თითქმის ყველა სფერო და წარმოადგინეს რეკომენდაციები. დოკუმენტში რეკომენდაციები ორ კატეგორიად იყო წარმოდგენილი - დამხმარე და ძირითადი პრიორიტეტები. „ძირითადი პრიორიტეტების“ შესრულება სავალდებულო იყო ქართული მხარისათვის, ხოლო „დამხმარე პრიორიტეტებში“ ასახული სფეროების მიმართ გამოთქმული შენიშვნები მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათს ატარებდა. ძირითად პრიორიტეტები იყო შემდეგი სფეროები:

- ✓ სურსათის უვნებლობა;
- ✓ ინტელექტუალური საკუთრება;
- ✓ ვაჭრობის ტექნიკური ბარიერები და კონკურენციის პოლიტიკა.

სწორედ ამ სფეროების მოწესრიგება გახდებოდა გარანტი იმისა, რომ საქართველო დაიწყებდა მოლაპარაკებებს ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველ თავისუფალ ვაჭრობასთან დაკავშირებით.

ამის შემდეგ კი მთავრობამ უკვე სტრატეგიებზე დაიწყო მუშაობა. სხვა სფეროების მსგავსადაც, აქაც შეიქმნა სტრატეგია და მასში ცვლილებები რამოდენიმეჯერ შევიდა. 2010 წელს კი სტრატეგიამ საბოლოო სახე მიიღო. 2008-დან 2011 წლამდე პერიოდი იყო მოლაპარაკებების დაწყების მოსამზადებელი პერიოდი, 2012 წლის იანვრიდან კი უკვე დაიწყო საქართველომ მოლაპარაკება ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებასთან დაკავშირებით, რომელიც 2013 წლის 22 ივლისს წარმატებით დასრულდა.

ეს შეთანხმება საქართველოს საშუალებას აძლევს ეტაპობრივად მიიღოს ევროკავშირის შიდა ბაზრის ოთხი თავისუფლებიდან სამი: საქონლის, მომსახურების და კაპიტალის თავისუფალი გადაადგილება. მეოთხე თავისუფლებას – ადამიანების თავისუფალ გადაადგილებას, ხელს უწყობს შენგენის ქვეყნებში უვიზო მიმოსვლის რეჟიმი. შეთანხმების ერთ-ერთი თავი შეეხება კონკურენციას, რაც ითვალისწინებს მხარეების ვალდებულებას,

ჰქონდეთ კონკურენციის მარეგულირებელი კანონმდებლობა და შესაბამისი აღმასრულებელი ორგანო.

როგორც ასოცირების შესახებ შეთანხმების მე-10 თავში ვკითხულობთ, მხარეებს, მათ შესაბამის ტერიტორიაზე უნდა გააჩნდეთ ყოვლისმომცველი კონკურენციის კანონები, რომლებიც ეფექტიანად იქნება მიმართული ანტი-კონკურენციულ შეთანხმებებზე, შეთანხმებულ ქმედებებსა და დომინირებული საბაზრო ძალაუფლების მქონე კომპანიების ერთპიროვნულ ანტი-კონკურენციულ ქმედებაზე და რომლებიც ასევე ითვალისწინებს შერწყმების ეფექტიან კონტროლს, თავისუფალი კონკურენციის მნიშვნელოვანი შეზღუდვისა და დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების თავიდან აცილების მიზნით.⁹

ეს შეთანხმება საქართველოს საშუალებას აძლევს, რომ მოახდინოს ექსპორტის მოცულობის ზრდა. ეს კი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია შესაძლებელი, თუ ქვეყანა მოახერხებს კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებას. კონკურენციის სფეროში ევროკავშირის კანონმდებლობის შესაბამისი ქართული კანონმდებლობის შექმნა და აღსრულება საშუალებას მისცემს საქართველოს, რომ თავისუფალი, კონკურენტული და ევროკავშირის მოთხოვნებთან თავსებადი ბაზარი ჩამოაყალიბოს, ეს კი თავის მხრივ შეუწყობს ხელს ქვეყნის შიდა ბაზრის ლიბერალიზაციას, ასევე გაზრდის ქვეყნის კონკურენტუნარიანობას საერთაშორისო ბაზრებზე.

საქართველოს კონკურენციის კანონმდებლობაში ცვლილებები 2014 წელს შევიდა და იქნა გადმოტანილი ევროკავშირის შესაბამისი კანონმდებლობის ყველა ძირითადი დებულება. აღსანიშნავია ასევე ისიც, რომ ასოცირების შესახებ შეთანხმება ითვალისწინებს იმასაც, რომ გარდა მხარეების ვალდებულებისა, ჰქონდეთ კონკურენციის მარეგულირებელი კანონმდებლობა, ჩამოაყალიბონ შესაბამისი აღმასრულებელი ორგანოც. ამ შეთანხმების შესაბამისად, საქართველოში 2014 წლის აპრილში შეიქმნა საქართველოს კონკურენციის სააგენტო.

როგორც ვიცით, ბაზარზე თავისუფალი და სამართლიანი კონკურენციის უზრუნველყოფის მიზნით, ერთმანეთისაგან ასხვავებენ კონკურენციის ორგანოს და

⁹ <http://www.parliament.ge/ge/ajax/downloadFile/34753/AA>. (n.d.).

კონკრეტული სექტორის მარეგულირებელ ორგანოს. მნიშვნელოვანია, ასევე იმ ფაქტის გათვალისწინებაც, რომ არსებობს განსხვავება კონკურენციის პოლიტიკას და ბაზრის რეგულირებას შორის; როგორც ვიცით, კონკურენციის ორგანო უმეტესად ამოწმებს კომპანიების სამეწარმეო საქმიანობის კანონიერებას, ხოლო რაც შეეხება სექტორულ მარეგულირებელს, იგი სარგებლობს უფრო ფართო უფლებამოსილებებით. ისეთებით, როგორცაა, მაგალითად, კომპანიის სატარიფო ან საინვესტიციო გადაწყვეტილების კონტროლი.

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველოში იქნა შემოღებული ანტიმონოპოლიური რეგულირება – კერძოდ 1992 წელს, სახელმწიფო საბჭოს დეკრეტით „მონოპოლიური საქმიანობის შეზღუდვისა და კონკურენციის შესახებ“. იმავე წელს ეკონომიკის სამინისტროში შეიქმნა ანტიმონოპოლიური რეგულირების, მომხმარებელთა დაცვის და მეწარმეთა მხარდაჭერის სამმართველო, რომელიც 1995 წელს ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის მთავარ სამმართველოდ გარდაიქმნა.

1996 წელს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონები „მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ“ და „მონოპოლიური საქმიანობისა და კონკურენციის შესახებ“, ხოლო 1998 წელს – საქართველოს კანონი „რეკლამის შესახებ“. აღნიშნულ სამმართველოს ამ კანონების აღსრულებაზე სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების უფლებამოსილება მიენიჭა. ამასთანავე, იგი 1996 წელს ეკონომიკის სამინისტროს ანტიმონოპოლიურ სამსახურად გარდაიქმნა, ხოლო 1997 წელს ამ სამსახურის ბაზაზე შეიქმნა ეკონომიკის სამინისტროსთან არსებული სახელმწიფო ანტიმონოპოლიური სამსახური.

1999 წელს ჩატარებული კვლევებით საქართველოში მოქმედი ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობა პოსტსაბჭოთა სივრცეში ერთ-ერთ საუკეთესოდ იქნა მიჩნეული. 2000 წლიდან კი დაიწყო სახელმწიფო ანტიმონოპოლიური სამსახურის უფლებამოსილებების თანდათანობით შეკვეცა და მისი რეორგანიზება. 2003 წლის შემდეგ გატარებული რეფორმების შედეგად „მონოპოლიური საქმიანობისა და კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონი 2005 წელს გაუქმდა. იგი ჩაანაცვლა „თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონმა, რომელიც ძირითადად სახელმწიფო დახმარების სეგმენტს არეგულირებდა და არ შეიცავდა კონკურენციის პოლიტიკის

არსებობისათვის აუცილებელ საბაზისო პრინციპებს, განმარტებებს (როგორებიცაა, მაგალითად, შესაბამისი ბაზარი, დომინირებული პოზიცია, მნიშვნელოვანი საბაზრო წილი) და ძირითად პროცედურებს კონკურენტული გარემოს უზრუნველსაყოფად. რეფორმების შედეგად ასევე გაუქმდა სახელმწიფო ანტიმონოპოლიური სამსახური.

რეფორმის შემდეგ კონკურენციის სააგენტოს უფლებამოსილება სახელმწიფო დახმარების სეგმენტით შემოიფარგლებოდა. შეიძლება ითქვას, რომ მას არ ჰქონდა სათანადო კომპეტენცია კონკურენციის სფეროში. შესაბამისად, ამ პერიოდიდან საქართველოში კონკურენციის მარეგულირებელი ჩარჩო კანონმდებლობა არ მოქმედებდა, რაც იმის რისკს ქმნიდა, რომ ეკონომიკურ სუბიექტებს ბოროტად გამოეყენებინათ დომინირებული მდგომარეობა და თავისუფალი კონკურენციის შემზღვეველი ქმედებებისა და ფარული (კარტელური) გარიგებებისთვის მიემართათ.

ამასთანავე საქართველოში კონკურენციის სექტორული რეგულირება ძირითადად მოქმედებდა იმ სექტორებში, რომლებშიც იყო შექმნილი მარეგულირებელი ორგანოები; უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, შესაბამისი კანონმდებლობებით რეგულირდებოდა ენერგეტიკის, წყალმომარაგებისა და კომუნიკაციების სექტორები. კონკურენციის პოლიტიკის არსებობისათვის აუცილებელ განმარტებებს, საბაზისო პრინციპებს და კონკურენტული გარემოს უზრუნველყოფისათვის საჭირო ძირითად პროცედურებს ამ პერიოდში ითვალისწინებდა მხოლოდ კანონი „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“.

უფრო დეტალურად განვიხილოთ კანონი „კონკურენციის შესახებ“, რომელიც მიღებულ იქნა 2014 წლის მარტში. როგორც წესი, კონკურენციის შესახებ კანონების ძირითადი ელემენტები მოიცავს: ზოგად ნაწილს (მიზანი, განმარტებები, კანონის გავრცელების სფერო), ძირითად დებულებებს და ა.შ. ზოგიერთ კანონში კი ამ ჩამონათვალს შეიძლება დაემატოს ასევე დებულებები სექტორულ მარეგულირებლებთან, მომხმარებელთა დაცვასთან დაკავშირებით და დებულებები კანონის ადმინისტრირებასთან დაკავშირებით.

კონკურენციის კანონის მიზანია სასაქონლო და მომსახურების ბაზრებზე კონკურენციის განვითარება და დაცვა. კონკურენციის, ასევე პროცესის დაცვა და ამ მიზნით ანტი-კონკურენციული ეფექტის მქონე ნებისმიერი შემთხვევის გამოვლენა და აღკვეთა.

მიუხედავად მსგავსი მიზნებისა, რომლებიც უკავშირდება კონკურენციის მხარდაჭერას და დაცვას, სხვადასხვა ქვეყნის კანონები მიზნების განსხვავებული ფორმულირებით ხასიათდებიან. დამახასიათებელია სხვადასხვა კომბინაციაში ისეთი ფრაზების გამოყენება, როგორცაა: კონკურენციის განვითარება, წახალისება და დაცვა; კაპიტალისა და ეკონომიკური ძალაუფლების კონცენტრაციის კონტროლი; ინოვაციების წახალისება; საზოგადოების კეთილდღეობის უზრუნველყოფა და დაცვა; მომხმარებელთა კეთილდღეობის უზრუნველყოფა და ინტერესების დაცვა და სხვ.

UNCTAD-ის მიერ ჩატარებული კვლევის (მონაწილეობა 30-ზე მეტმა ქვეყანამ მიიღო) შედეგებით, კანონის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა:

ა) ეფექტიანი კონკურენციის პროცესის (როგორც მიზნის და როგორც საშუალების) უზრუნველყოფა - 32 ქვეყანაში.

ბ) მომხმარებლის კეთილდღეობის უზრუნველყოფა - 30 ქვეყანაში.

გ) ეფექტიანობის ამაღლება - 20 ქვეყანაში.

დ) ეკონომიკური თავისუფლების უზრუნველყოფა - 13 ქვეყანაში.¹⁰

როგორც წესი, კონკურენციის შესახებ კანონები ერთმანეთის მსგავსია. ამასთან, როგორც პრაქტიკა ადასტურებს, განმარტებების სიმრავლე იმ ქვეყნებისათვისაა დამახასიათებელია, რომლებშიც კონკურენციული პოლიტიკა ახალი დანერგილია. შედარებით განვითარებული ქვეყნები, როგორც წესი, განმარტებებზე აქცენტს არ აკეთებენ.

საზოგადოდ შეიძლება ითქვას, რომ კონკურენციის კანონები რამდენიმე ძირითად ასპექტს მოიცავენ:

- ✓ სუბიექტური სფერო, ანუ ვისზე ვრცელდება კანონი;
- ✓ საგნობრივი სფერო, ანუ რა სახის საქმიანობა რეგულირდება კანონით;
- ✓ ტერიტორიული სფერო, ანუ რა ტერიტორიაზე მოქმედებს კანონი.

¹⁰ ევროკავშირი-საქართველოს ბიზნესსაბჭო. (თ. გ.). *კონკურენციის მარეგულირებელი ინსტიტუციონალური საბჭო საქართველოში*.

ზოგიერთი ქვეყნის კანონი ვრცელდება მხოლოდ კონკრეტული ქვეყნის ტერიტორიაზე, ზოგიერთის მოქმედება ნებისმიერ ანტი-კონკურენციულ ქმედებაზე ვრცელდება, მიუხედავად იმისა, თუ სად იმყოფება სუბიექტი. დიდი ყურადღება ექცევა იმას, თუ რა გავლენა აქვს მას მთლიანად ქვეყნის ტერიტორიაზე კონკურენციის პროცესებზე. ცალკე შემთხვევაა კანონის ე.წ. ექსტრა-ტერიტორიული გამოყენება (საგნობრივი გამოყენება), რომელიც გულისხმობს იმას, რომ ქმედება სხვა ქვეყანაში ხდება, მაგრამ გავლენას ახდენს იმ სახელმწიფოზე, რომელმაც ეს პრინციპი დააკანონა ქვეყნის გარეთ განხორციელებულ ქმედებებზეც ან ისეთ ქმედებაზე, რომელსაც ახორციელებს ქვეყნის გარეთ მყოფი მხარე.

UNCTAD-ის კანონით კონკურენციის შესახებ, კანონი უნდა გამოიყენებოდეს ყველა დარგის, შეთანხმებებისა და სუბიექტების მიმართ, რომელთაც კავშირი აქვთ საქონლისა და მომსახურების კომერციულ გაცვლასთან. თუმცა, ზოგიერთ შემთხვევაში, გარკვეული პოლიტიკური, სამართლებრივი და სხვა მიზნები/მიზეზები გამოიყენება არეალის შესაზღუდად (მათ შორის, განსაკუთრებული ჯგუფების ინტერესების ლობირება).

კანონი ვრცელდება:

ა) ეკონომიკური აგენტის, სახელმწიფო ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს ან/და მისი თანამდებობის პირის ქმედებასა და გადაწყვეტილებაზე, რომელიც, გარდა ამ კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, იწვევს ან/და შეუძლია გამოიწვიოს თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შეზღუდვა, დაუშვებლობა და აღკვეთა ქვეყნის სასაქონლო და მომსახურების ბაზრებზე;

ბ) ქვეყნის საზღვრების გარეთ განხორციელებულ ქმედებაზე, რომელიც გავლენას ახდენს და ზღუდავს კონკურენციას ქვეყნის შიდა ბაზარზე ან/და იწვევს კონკურენციული გარემოს არსებით გაუარესებას.

კანონი არ ვრცელდება:

ა) შრომით ურთიერთობებზე;

ბ) ინტელექტუალური საკუთრების უფლებებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებზე, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ამ უფლებების გამოყენება ხდება კონკურენციის შეზღუდვისა და აღკვეთის მიზნით;

გ) „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ ურთიერთობებზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ეს ურთიერთობები გავლენას ახდენს ქვეყნის სასაქონლო ბაზარზე არსებულ კონკურენციაზე ან/და ზღუდავს მას ან შეუძლია გამოიწვიოს მისი არსებითი შეზღუდვა.“¹¹

როგორც ვიცით, კონკურენციის პოლიტიკის რეფორმის პრიორიტეტული მიმართულებაა ისეთი სააგენტოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს კონკურენციული პოლიტიკის სწორად წარმართვას ქვეყანაში. სსიპ „კონკურენციის სააგენტო“ შეიქმნა კონკურენციის პოლიტიკის განსახორციელებლად. კონკურენციის სააგენტო არის „კონკურენციის შესახებ“ კანონის მოთხოვნათა დაცვისა და შესრულების უფლებამოსილების მქონე ორგანო:

- სააგენტო საქართველოს პრემიერ-მინისტრის წინაშე არის ანგარიშვალდებული;
- საქართველოს მთავრობა ამტკიცებს სააგენტოს დებულებასა და სტრუქტურას;
- კონკურენციის სააგენტოს თავმჯდომარე გადაწყვეტილებებს დამოუკიდებლად იღებს და სწორედ ის წარმოადგენს მას სხვა ორგანოებთან და ორგანიზაციებთან ურთიერთობაში, ასევე წყვეტს სააგენტოს მოქმედების სხვადასხვა საკითხებს;
- სააგენტოს დაფინანსების წყარო არის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტი და ასევე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა შემოსავლები;
- სააგენტო თავისი საქმიანობას დამოუკიდებლად ახორციელებს.

კონკურენციის სააგენტოს ფუნქციებია:

- კონკურენციის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული პოლიტიკის განხორციელება და ამ მიზნით შესაბამისი ნორმატიული აქტების შემუშავებისა და გამოყენების სრულყოფისათვის წინადადებების მომზადება;

¹¹ საქართველოს კანონი კონკურენციის შესახებ. (2014 წელი).

- კონკურენციის შეზღუდვისა და არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის ფაქტების გამოსავლენად სასაქონლო და მომსახურების ბაზრების მონიტორინგი და ანალიზი;
- „კონკურენციის შესახებ“ კანონით განსაზღვრული კონცენტრაციის შემთხვევაში კონკურენციული ეფექტის სავალდებულო შეფასება, დასკვნის მომზადება და გაცემა;
- კონკურენციის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობის დაცვის კონტროლი და ა.შ.

კონკურენციის კანონის აღსრულების ეფექტიანი პრაქტიკის უზრუნველსაყოფად, აუცილებელია უფლებამოსილ ორგანოს გააჩნდეს სათანადო სტატუსი და ცხადად გამოკვეთილი, ფორმალურად განსაზღვრული აღმასრულებელი ძალაუფლება, რომელიც მას საშუალებას მისცემს უზრუნველყოს „კონკურენციის პოლიტიკის განხორციელება, საქართველოში კონკურენციის განვითარების ხელშემწყობი პირობების შექმნა, დაცვა და ამ მიზნით ყველა ტიპის ანტი-კონკურენციული შეთანხმებისა და ქმედების დაუშვებლობა, გამოვლენა და აღკვეთა“. კონკურენციის კანონმდებლობით კონკურენციის სააგენტოს მინიჭებული აქვს უფლებამოსილებათა ფართო სპექტრი, როგორც ეკონომიკურ აგენტებთან, ასევე სახელმწიფო ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან მიმართებაში. სააგენტოს გადაწყვეტილებების, ინსტრუქციებისა და სხვა სამართლებრივი აქტების შესრულება სავალდებულოა სახელმწიფო ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკების ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისა და ეკონომიკური აგენტებისათვის.

თავი 2. რეგულირების მიმდინარე რეფორმების გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე

2.1 საპენსიო რეფორმის გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე

ექსპერტების ნაწილი ვარაუდობს, რომ ეკონომიკის სამინისტროს მიერ საპენსიო რეფორმის განხორციელებამ შეიძლება კაპიტალის ბაზარზე ნეგატიური გავლენა იქონიოს.¹² როგორც ვიცით, დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, თავის მხრივ, გულისხმობს ამ სექტორის ნაწილობრივ პრივატიზაციას, რასაც შედეგად მოჰყვება ის, რომ ფონდში შესულ ფინანსებზე პასუხისმგებლობას გარკვეულ წილად კერძო სექტორი იღებს. ეს გულისხმობს მაღალი ნდობის გამოცხადებას კერძო აქტორების მიმართ.

ამ სისტემაზე, როგორც წესი, გადადიან იმ დროს, როდესაც არსებობს დემოგრაფიული გამოწვევები, ხანშიშესული მოსახლეობის რაოდენობა გაზრდილია და არსებობს ფისკალური შეზღუდვები. 1980-იან წლებში მსოფლიო ბანკმა სწორედ ამ პრობლემების საპასუხოდ აქტიურად დაიწყო ჩართვა განვითარებად ქვეყნებში კერძო დაგროვებითი სისტემების შემუშავების პროცესებში.

ამასთან, აღსანიშნავია ისიც, რომ მთავრობის მიერ შემოთავაზებული საპენსიო რეფორმა მრავალსვეტოვანი არ არის და იგი მხოლოდ სახელმწიფოსა (საბაზისო პენსია) და კერძო სვეტების კომბინაციას მოიცავს მხოლოდ. აქ არ არის გათვალისწინებული სოლიდარობის პრინციპი, რომლის დროსაც შენატანებს დასაქმებულები ახორციელებენ, ამასთან არსებულ პენსიონრებსაც უხდიან გარკვეულ თანხას და მხოლოდ საკუთარ მომავალზე არ ზრუნავენ.

თუკი დავაკვირდებით, საპენსიო რეფორმას ეკონომიკის სტიმულირების კუთხით შესაძლოა დიდი მნიშვნელობა ქონდეს. კერძო დაგროვებითმა სისტემამ შესაძლოა ეკონომიკის ზრდას შეუწყოს ხელი. ამ სისტემის მიხედვით იზრდება დანაზოგები, რაც თავის თავში გულისხმობს ფინანსური რესურსის გაჩენას გრძელვადიან პერიოდში, ამას კი მნიშვნელოვანი ზეგავლენა ექნება სხვადასხვა ეკონომიკურ მაჩვენებელზე.

საპენსიო ფონდებში დაგროვებული თანხები კაპიტალის ბაზრის მეშვეობით უნდა განთავსდეს, ეს კი, თავის მხრივ, კორპორაციული ობლიგაციების, ფასიანი ქაღალდების და

¹² <https://1tv.ge/analytics/sapensio-reforma-saqartveloshi/>.

სხვადასხვა საინვესტიციო ინსტრუმენტების შექმნას შეუწყობს ხელს. ამას გარდა მოსალოდნელია მოთხოვნის ზრდა ფინანსურ აქტივებზე, ეს კი აქტივების მართვის ინდუსტრიის განვითარებას შეუწყობს ხელს. ეს ყველაფერი კი მოხდება იმ შემთხვევაში, თუკი ქვეყანაში დაინერგება კორპორაციული მართვის მაღალი სტანდარტები.

დამოუკიდებელი ექსპერტის ტარიელ გვალის განცხადებით: „ბოლო წლების ტენდენცია ნათლად გვაჩვენებს, რომ სამუშაო ძალისა და საპენსიო სისტემის მექანიზმებს მნიშვნელოვანი როლი აკისრიათ კაპიტალის ბაზრის განვითარებაში. მაგალითისათვის, აშშ-ში, დიდ ბრიტანეთში, ჰოლანდიასა და შვეიცარიაში, საპენსიო სისტემა კაპიტალის ბაზრების უმნიშვნელოვანეს ნაწილს შეადგენს. კონტინენტური ევროპის ქვეყნებში კი (სადაც საპენსიო სისტემა უფრო მეტად სოციალისტური ხასიათისაა), მაგალითად გერმანიასა და ავსტრიაში, საპენსიო კაპიტალის ნაკლებობა განაპირობებს კაპიტალის ბაზრის ნაკლებობას. მაშინ როდესაც აშშ-ში, დიდ ბრიტანეთში, ჰოლანდიასა და შვეიცარიაში საპენსიო აქტივები აჭარბებს ქვეყნის მშპ-ს, ავსტრიასა და გერმანიაში საპენსიო აქტივები ქვეყნების მშპ-ს მეოთხედზე ნაკლებს შეადგენს.

კომპანიების კორპორაციული მმართველობა შესაბამის სტანდარტებს მოითხოვს, ეს კი, თავის მხრივ, არის პრაქტიკისა და პროცედურების ერთობლიობა, რომელიც განსაზღვრავს და არეგულირებს კომპანიის მმართველობისა და ანგარიშვალდებულების საკითხებს. კორპორაციული მმართველობის სტანდარტები განსაზღვრავს უფლებებსა და პასუხისმგებლობას მათთვის, ვინც ჩართულია კომპანიის ფუნქციონირებაში, მაგალითად დირექტორთა საბჭო, ადმინისტრაციული გუნდი და აქციონერები კომპანიას, რომელსაც აქვს ჯანსაღი კორპორაციული მმართველობა, ამისაგან სარგებელს იღებს ბევრი ფაქტორიდან გამომდინარე, მათ შორის მაღალი რეპუტაცია ბაზარზე, რაც, თავის მხრივ, იწვევს კაპიტალზე ხელმისაწვდომობის ზრდას. ამასთანავე, კარგ კორპორაციულ მმართველობას მივყავართ მენეჯმენტის უფრო ეფექტიან და ხარისხიან სისტემამდე. იმ შემთხვევაში თუ კარგი კორპორაციული პრაქტიკა არის ეკონომიკის სტანდარტი და არა რომელიმე ცალკეული კომპანიებისათვის დამახასიათებელი გამონაკლისი, ეს საერთო ჯამში იწვევს კაპიტალის ბაზრების განვითარებას, კომპანიებისთვის ფინანსებზე წვდომის გაუმჯობესებას და შესაბამისად, ხელს უწყობს ეკონომიკის სტიმულირებას.“¹³

¹³ გვალა, ტ. (2017 წლის 25 მაისი). *საპენსიო რეფორმა და კორპორაციული მმართველობა*.

ასევე შეიძლება სხვა ექსპერტების შეფასების მოსმენაც. მაგალითად ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის წარმომადგენლები დადებითად აფასებს საპენსიო რეფორმას, თუმცა მათი განცხადებით, რეფორმის განხორციელებისთვის ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობა საკმაოდ არასტაბილურია და დაშორებულია გეგმისგან.

სანამ უშუალოდ რეფორმის გავლენას განვიხილავთ კომპანიებზე და მათი დაგეგმვის პოლიტიკაზე, საინტერესო იქნება თვალი გადავავლოთ ამ კუთხით ჩატარებულ კვლევას. საპენსიო სისტემის RIA ანალიზი ჩატარა ISET-მა G4G-ს მხარდაჭერით. მიუხედავად იმისა, რომ ეს დოკუმენტი საჯაროდ არ დევს, შეიძლება მისი გამოთხოვა G4G-ს ოფისიდან და მისი ინგლისური ვარიანტის მიღება. ამ ანალიზის ჩატარება დაიწყო 2016 წლის 30 სექტემბერს, კვლევის საბოლოო ვარიანტი კი 2017 წლის 18 მაისს გამოქვეყნდა.

ამ დოკუმენტში შევხვდებით G4G-ის მიერ შემოთავაზებული პოლიტიკის რამდენიმე ვარიანტს, რომელიც მათ შეიმუშავეს სტეიქჰოლდერებთან კონსულტაციის შედეგად. სულ იყო წარმოდგენილი 3 ვარიანტი. მოკლედ რომ ვთქვათ, პირველი ვარიანტი გულისხმობს საბაზისო პენსიის ზრდას და ამ მხრივ პენსიონერთა მდგომარეობის გაუმჯობესებას. მეორე ვარიანტი გულისხმობს ზუსტად იმ სქემას, რომელსაც საქართველოს მთავრობა გვთავაზობს. მესამე ვარიანტის განსხვავება ისაა, რომ ამ შემთხვევაში საპენსიო სისტემაში მონაწილეობა ნებაყოფლობითი იქნება. ამ ვარიანტების დეტალურ განხილვამდე საინტერესო იქნება განვიხილოთ სხვადასხვა მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების მდგომარეობა მომავალში.

(ქვემოთ მოყვანილი ცხრილი შეიცავს ეგზოგენურ ცვლადებს, ანუ მათი ცვლილება არ არის გამოწვეული შიდა მიზეზებით).

ცვლადები	საწყისი ცვლადები 2018 წელს	საბოლოო ცვლადები 2064 წელს	წყარო
რეალური მშპ-ს ზრდა	5.30%	2%	ეს რიცხვები აღებულია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ

			გამოქვეყნებული კვლევიდან. ¹⁴
ინფლაცია	3.00%	3.00%	დამყარებულია ეროვნული ბანკის მიზნობრივი ინფლაციის მაჩვენებელზე. ¹⁵
ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი	13.21%	10%	15.5% - 2.25% = 13.21%. ეს რიცხვები დამყარებულია საშუალო სამომხმარებლო საპროცენტო განაკვეთზე 2016 წლამდე
ნომინალური შემოსავალი კერძო (ქართული)შემნახველი პორტფელებიდან	7.75%	8.33%	მომავლის პროგნოზი გაკეთებულია წინა წლების მონაცემებზე დაყრნობით. ¹⁶

¹⁴ International Monetary Fund. (2017). *World Economic Outlook* .

¹⁵ <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=327>. (თ. გ.).

¹⁶ Georgia-focused investment company. (n.d.). *Investor Presentation: 1Q18 results*.

ნომინალური შემოსავალი კერძო (უცხოური) შემნახველი პორტფელებიდან	9.26%	9.6%	ეს რიცხვები გამოყვანილია როგორც საშუალო 1900 წლიდან და დიდი ალბათობით ეს ტენდენცია მომავალშიც გაგრძელდება. ¹⁷
ინფლაცია აშშ-ში	2.00%	2.00%	ეს რიცხვი აღებულია არსებული მონაცემებიდან ¹⁸
დისკონტირების განაკვეთი	8.74%	5.34%	პროგნოზი გაკეთებული ეორვნული ბანკის მონაცემებზე დაყრდნობით. ¹⁹
რეალური შემოსავალი კერძო (უცხოური) შემნახველი პორტფელებიდან	7.12%	7.12%	ამ შემთხვევაში ნომინალური შემოსავალი კორექტირებულია ინფლაციით

¹⁷ <https://www.zeninvestor.org/expected-equity-market-returns-for-the-next-10-years/>. (თ. გ.).

¹⁸ <http://www.usinflationcalculator.com/inflation/current-inflation-rates/>. (თ. გ.).

¹⁹ <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=555>. (თ. გ.).

რეალური შემოსავალი კერძო (ქართული)შემნახველი პორტფელებიდან	4.6%	5.2%	ამ შემთხვევაში ნომინალური შემოსავალი კორექტირებულია ინფლაციით
ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი სახელმწიფოს მიერ გაშვებულ 10-წლიან ფასიან ქაღალდებზე	12.00%	8.5%	პროგნოზი დამყარებულია მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში სახელმწიფოს მიერ გამოშვებული 10 წლიანი ობლიგაციების საშუალო საპროცენტო განაკვეთზე. ²⁰
რეალური სარგებელი უძრავი ქონებიდან	10.00%	8%	დამყარებულია აშშ-ის მონაცემებზე
საპროცენტო განაკვეთი ვადიან დეპოზიტებზე	12.00%	8.5%	დამყარებულია ეროვნული ბანკის მონაცემებზე

²⁰ <https://www.investing.com/etfs/listed-index-fund-international-bon-historical-data>. (თ. გ.).

საშუალო სარგებელი აქციებზე (ე.წ. MSCI ინდექსი)	9.7%	9.7%	მონაცემები დამყარებულია MSCI მსოფლიო ინდექსზე
საშუალო სარგებელი სახელმწიფოს მიერ გამოშვებულ ობლიგაციებზე	7.5%	7.5%	დამყარებულია სახელმწიფოს მიერ გამოშვებული ობლიგაციების ინდექსზე 1984 წლიდან. ²¹
უცხოური აქტივების მოსალოდნელი შეფასება	0.98%	0.98%	უცხოურ აქტივებზე მოთხოვნის მოსალოდნელი ზრდა ადგილობრივსა და აშშ-ს ინფლაციას შორის
ნომინალური სარგებელი „უცხოური პორტფელიდან“ ლარში	10.33%	10.33%	ეს მონაცემები მოყვანილია ზემოთ ნახსენები წყაროებიდან

ცხრილი 3. წყარო: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00SVXW.pdf

²¹ https://www.yieldbook.com/x/ixFactSheet/factsheet_monthly_wgbi.pdf. (თ. გ.).

ახლა კი განვიხილოთ უკვე სამი ვარიანტი. პირველი ვარიანტისათვის დამახასიათებელია შემდეგი:

✓ იმისათვის, რომ ამ სისტემამ უზრუნველყოს შემოსავლების მუდმივი კოეფიციენტი, საბაზისო პენსია გამუდმებით უნდა იზრდებოდეს ხელფასის საშუალო ზრდასთან ერთად. პენსიის ზრდადი ხარჯი უნდა დაფაროს ცენტრალურმა ხელისუფლებამ.

✓ ფიზიკური პირები აგროვებენ თანხას პირადად (ოღონდ არ ექრებათ 2% ხელფასიდან და არ შეაქვთ საპენსიო ფონდში).

შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ამ სისტემის დროს საბაზისო პენსიის ზრდის მიუხედავად, შემოსავლის საშუალო ნორმა იმ ადამიანებისთვის, რომლებსაც აქვთ საშუალო ან მაღალი პენსია, დარჩება 70%-ზე ნაკლები. მეორეს მხრივ, პენსიის ზრდა მნიშვნელოვნად დაეხმარებათ იმ ადამიანებს, რომლებსაც საკმაოდ მცირე შემოსავალი აქვთ. ამის გამო საქართველოს მთავრობის მიმართ გაჩნდება მოთხოვნა შედარებით ღარიბი მოსახლეობის მხრიდან, რომ პენსია გაიზარდოს. ასევე სხვადასხვა მონაცემებით მოსალოდნელია პენსიონერთა რიცხვის ზრდა (რისი თქმის საშუალებასაც წინა წლის მონაცემები გვაძლევს).²² ზემოთ ნახსენები ორი ეფექტი, თავის მხრივ, გაზრდის ზეწოლას ბიუჯეტზე და გაზრდის ასევე საპენსიო ხარჯების წილს მშპ-სთან მიმართებაში. ამ სისტემის ერთ-ერთი ყველაზე მთავარი ნაკლი ისაა, რომ იგი ვერ უზრუნველყოფს საკმარის პენსიას საშუალო და მაღალი შემოსავლის მქონე მოსახლეობისათვის, რაც, თავის მხრივ, ასეთი ადამიანების უკმაყოფილებას გამოიწვევს, ხელისუფლებას კი დაგეგმილზე მეტად მოუწევს პენსიის ზრდა.

მეორე ვარიანტი გულისხმობს იმ სქემას, რომელსაც საქართველოს მთავრობა გვთავაზობს და რომელიც წინა თავებში განვიხილე. ამ სისტემის ძირითადი მახასიათებლები იქნება ის, რომ პენსია გაეზრდებათ იმ ადამიანებს, რომლებიც დასაქმებულნი არიან (ანუ საშუალო და მაღალი ხელფასის მქონე ადამიანებისთვის). უმუშევარი ადამიანებისთვის კი ამ სისტემას დიდი სარგებელი არ ექნება. შედეგად მივიღებთ იმას, რომ მთავრობის მიმართ არ ექნება მოთხოვნა მოსახლეობის საშუალო ფენას, თუმცა ბიუჯეტის ხარჯები გაიზრდება იმ 2%-ის ოდენობით, რომელსაც ხელისუფლება ჩადებს საპენსიო ფონდში. ამ სისტემას გარკვეული

²² http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=199&lang=geo. (თ. გ.).

რისკები ახლავს თან. გაიზრდება საბიუჯეტო ხარჯები, რაც უარყოფითად აისახება საბიუჯეტო ბალანსზე. გაიზრდება წნეხი იმ ადამიანების მიმართ, ვინც ვერ მოხვდება აღნიშნულ სისტემაში. კერძო პირების და კერძო კომპანიების დიდი ნაწილი აპროტესტებს იმას, რომ ამ სისტემაში მონაწილეობა სავალდებულოა. რისკის ქვეშ დგას საპენსიო ფონდის აქტივები, რადგან გარკვეული კრიზისის საფონდო ბირჟაზე პენსიის შემცირებას გამოიწვევს. ასევე ამ სისტემის ეფექტიანობას ამცირებს ისიც, რომ ქვეყანაში კარგად არ არის განვითარებული კაპიტალის ბაზარი.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, მესამე ვარიანტის ძირითადი განსხვავება ისაა მეორე ვარიანტთან შედარებით, რომ მასში მონაწილეობა ნებაყოფლობითი იქნება. ამასთან ამ შემთხვევაში შემცირებული იქნება ხარჯები წინა მოდელთან შედარებით. ასევე შემცირდება პენსიის გაზრდის მოთხოვნა საშუალო და მაღალი შემოსავლის მქონე ადამიანების მხრიდან. ამასთან ამ ვარიანტს გარკვეული რისკები ახასიათებს. შეიძლება ადამიანების ძალიან დიდმა ნაწილმა თქვას უარი ამ სისტემაში მონაწილეობის მიღებაზე. ასევე შესაძლოა გაჩნდეს არაფორმალური დასაქმება, რაც ფორმალური ეკონომიკის მნიშვნელოვან შემცირებას გამოიწვევს.²³

თუკი გავითვალისწინებთ ზემოთ დახაზულ ცხრილს და გავითვალისწინებთ RIA ანალიზის შედეგებს, შეიძლება ითქვას, რომ არც პენსიის მეორე და არც მესამე ვარიანტი არ გამოიწვევს პენსიის წმინდა მიმდინარე ღირებულების (NPV) ზრდას პირველ ვარიანტთან შედარებით. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ რეფორმა გამოიწვევს არა რესურსების ზრდას, არამედ უბრალოდ მის გადანაწილებას მოსახლეობაში. ამას გარდა ხარჯები იზრდება იმის პარალელურად, რაც უფრო მეტი ადამიანი ჩაერთვება ამ სისტემაში. დღეს არსებული რეფორმის შემთხვევაში კი შეიძლება იმის ვარაუდიც, რომ NPV საერთოდ შემცირდება მომავალში.

მოკლევადიან პერიოდში, იმის გათვალისწინებით, რომ ფირმები მოახდენენ თანხის შეტანას საპენსიო ფონდებში, ამის გამო შემცირდება მათი მოგება და შემცირდება მათი ინვესტიციების მოცულობაც. რაც შეეხება საშუალოვადიან პერიოდს, აქ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მათ მიერ 2%-ის გამუდმებით გადახდა გამოიწვევს საშუალო ხელფასის

²³ G4G. (2017). *PENSION REFORM ANALYSIS*.

შემცირებას. ამ ეფექტს კი, დადებითი გავლენა ექნება კომპანიის მოგებაზე. ამის გამო ფირმები გაზრდიან ინვესტიციებს საშუალოვადიან და გრძელვადიან პერიოდებში.

როგორც ვიცით, საპენსიო რეფორმის შედეგად გაიზრდება მოსახლეობის გარკვეული ნაწილის პენსია მომავალში, თუმცა თუ როგორი გავლენა ექნება ამას ბიზნესსა და ეკონომიკაზე, რამდენიმე ფაქტორზეა დამოკიდებული. ასეთი კრიტერიუმებია, თუ როგორ გაიზრდება შინამეურნეობების დანაზოგები რეფორმის შედეგად და როგორ გაზრდიან ფინანსირების დონეს კომპანიები და მთავრობა. ამასთან, შეიძლება ითქვას, რომ ამ რეფორმას ბიზნესზე საბოლოო ჯამში დადებითი გავლენა ექნება.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ კერძო კომპანიების დიდი ნაწილი თავდაპირველად უარყოფითად აფასებდა ამ რეფორმას იმის გამო, რომ მას აქვს სავალდებულო ხასიათი. მათი აზრით, ეს ცუდ ზეგავლენას მოახდენს ბიზნესზე, რადგან დამატებითი თანხების გადახდა მათი მხრიდან მათ ფინანსურ რესურსებს საგრძნობლად შეამცირებს. ჩემი აზრით, რეფორმის სავალდებულო ხასიათმა შესაძლოა გამოიწვიოს არაფორმალური ეკონომიკის ზრდა, ანუ დამქირავებელი და დასაქმებული წერილობითი დოკუმენტის გარეშე დაიწყებენ შრომით ურთიერთობას და როგორც ვიცით, არაფორმალური ეკონომიკის ზრდა დიდ ზიანს მიაყენებს მთლიანად ეკონომიკას, რადგან ბევრი სტატისტიკური ინფორმაციის დამახინჯება მოხდება, ასევე მთავრობას შეუმცირდება გადასახადებიდან აღებული სახსრები და ა.შ.

ამასთანავე, კერძო კომპანიებმა შეიძლება თავიანთი ოპერაციების ნაწილი აუთსორსინგით განახორციელონ და იმის მაგივრად, რომ დაიქირავონ მუდმივად მომუშავე პირები, თავიანთი ოპერაციების ნაწილს სხვა ფირმებს გადასცემენ. ეს ფაქტი, თავის მხრივ, გამოიწვევს უმუშევრობის ზრდას. ასევე გაიზრდება ტექნოლოგიების რიცხვი და კომპანიები ნაკლებად მოისურვებენ კერძო მომუშავეების დასაქმებას, რადგან საპენსიო რეფორმის შედეგად იზრდება სამუშაო ძალის ფასი. ამასთან, დიდი ხნის განმავლობაში არაა მოსალოდნელი, რომ გაიზარდოს მომუშავეთა ხელფასები, რადგან ისედაც ძვირი უჯდება კომპანიას მათი შენახვა. ამ ყველაფრიდან გამომდინარე, შეიძლება ცალსახად ითქვას, რომ ეს ყველაფერი გამოიწვევს უმუშევრობის ზრდას ჩვენს ქვეყანაში, რაც ნამდვილად არასასურველი ეფექტია.

ასევე საინტერესო იქნება იმის განხილვა, თუ რა გავლენას მოახდენს საპენსიო რეფორმა საპროცენტო განაკვეთზე, რაც ძალიან მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია მთლიანად ბიზნეს სექტორისთვის. აქ შეიძლება განვიხილოთ რამდენიმე საკითხი. პირველ რიგში, მოხდება

ფულადი ნაკადების გადინება ქვეყნის გარეთ, ანუ საპენსიო ფონდში შესული თანხის ნაწილი დაბანდდება უცხოურ აქტივებში, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს ქვეყნიდან თანხის გატანას. მეორეს მხრივ, თავისუფალ მიმოქცევაში მყოფი თანხების ნაწილი დაბრუნდება ბანკში და იქ განთავსდება დეპოზიტების სახით. ეს ეფექტები შეამცირებს ზეწოლას ადგილობრივ საპროცენტო განაკვეთზე. ამასთანავე ფირმები ნაკლებად იქნებიან დამოკიდებულები კერძო ბანკებზე და კაპიტალის ბაზრის ზრდაც საკმაოდ შეუწყობს ამ პროცესს ხელს. აქედან გამომდინარე, შეიძლება იმის ვარაუდი, რომ მოკლევადიან და გრძელვადიან პერსპექტივაში შემცირდება კერძო ბანკების საპროცენტო განაკვეთი.

ბიზნესზე გავლენა შეიძლება მეორე კუთხითაც განვიხილოთ. რეფორმის შედეგად კერძო პირებს შეუმცირდებათ თანხა, რასაც ისინი სხვადასხვა ნივთის შესაძენად იყენებდნენ. ამის შედეგად კერძო შენაძენები შემცირდება მოკლევადიან პერსპექტივაში, ეს კი, თავის მხრივ, შეამცირებს ბიზნეს-აქტივობას ქვეყანაში.

ახლა განვიხილოთ თუ რა გავლენა ექნება რეფორმას მთლიან შიდა პროდუქტზე, რაც ნამდვილად მნიშვნელოვან ინდიკატორს წარმოადგენს ანალიზისათვის. მიუხედავად იმისა, რომ, ერთი შეხედვით, რეფორმა მნიშვნელოვან გავლენას არ მოახდენს მშპ-ზე, შეიძლება ითქვას, რომ ჩემს მიერ ზემოთ ნახსენები ეფექტის გამო (მოხმარების შემცირება მოკლევადიან პერსპექტივაში) უნდა ველოდოთ მშპ-ს შემცირებას მოკლევადიან პერსპექტივაში. მეორეს მხრივ, როგორც ვიცით, საპენსიო ფონდში მიღებული სახსრები განთავსდება აქციებსა და ობლიგაციებში, ეს კი, თავის მხრივ, შეუწყობს ხელს მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდას. ასევე, იმის გათვალისწინებით, რომ რეფორმის გატარების შემდეგ ასევე მოხდება კაპიტალის ბაზრის ზრდა, ეს დადებით ეფექტს მოახდენს მშპ-ზე და მის ზრდას გამოიწვევს და ეს პროცესი, თავის მხრივ, საპენსიო თანხის წმინდა მიმდინარე ღირებულებას გაზრდის.

ყურადღება მისაქცევია ასევე სოციალური ეფექტები, რაც პირდაპირ ზეგავლენას მოახდენს ბიზნესზე. განვიხილოთ ის სოციალური რისკები, რაც რეფორმას მოაქვს თან. პირველი რისკი დაკავშირებულია მცირე კომპანიებთან, რომლებიც, დიდი ალბათობით, მოინდომებენ ხარჯების შემცირებას და ამიტომ შეეცდებიან დაიქირაონ ადამიანები არაფორმალურად. ამ ფაქტს ადგილი უმეტესად ექნება მცირე ზომის კომპანიებში ექნება. მეორე რისკი დაკავშირებულია იმასთან, რომ მცირდება იმ ადამიანების სარგებელი ვინც იქნება საპენსიო სისტემის გარეთ იმათთან შედარებით, ვინც ამ სისტემაში იქნება. ამან შეგვიძლია მიგვიყვანოს

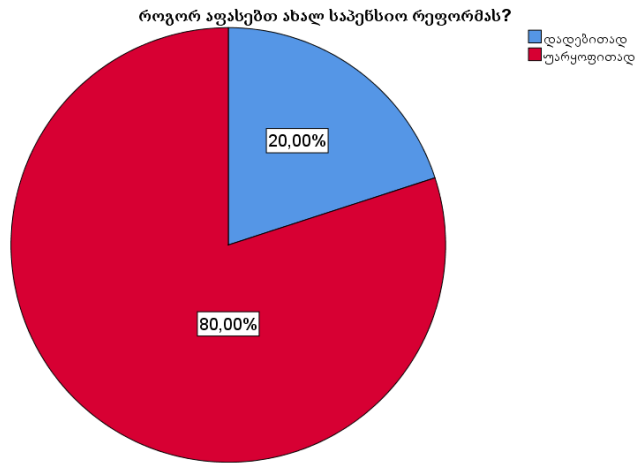
იქამდე, რომ გაიზრდება სოციალური უთანასწორობა ქვეყანაში, რაც უარყოფით ზეგავლენას მოახდენს ბიზნესზე.

როგორც ვიცით, რეფორმის ერთ-ერთი გამტარებელი სახელმწიფოა. იგი იხდის ფიქსირებულ თანხას საპენსიო ფონდში და მისი სახსრები საგრძნობლად მცირდება, ეს კი ზრდის მთავრობის ხარჯებს და მიგვიყვანს ბიუჯეტის დეფიციტამდე. ეს კი, თავის მხრივ, შეამცირებს სახელმწიფოს მიერ გამოშვებული აქციების და ობლიგაციების ლიკვიდურობას და ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ ეს ტვირთად დააწვება არამარტო ჩვენი ქვეყნის მთავრობას, არამედ კერძო ბიზნესსაც.

ასევე საინტერესო იქნება თუკი გადავავლებთ თვალს კერძო დანაზოგებს. ამ კუთხით მოსალოდნელია დანაზოგების შემცირება მოკლევადიან პერსპექტივაში, რადგან ადამიანებს უფრო ნაკლები ფულადი სახსრები ექნებათ, თუმცა ეს ეფექტი შეიძლება კომპენსირდეს იმით, რომ საპენსიო ფონდებში შესული თანხების ინვესტირება მოხდება სხვადასხვა სახის ფასიან ქაღალდებში.

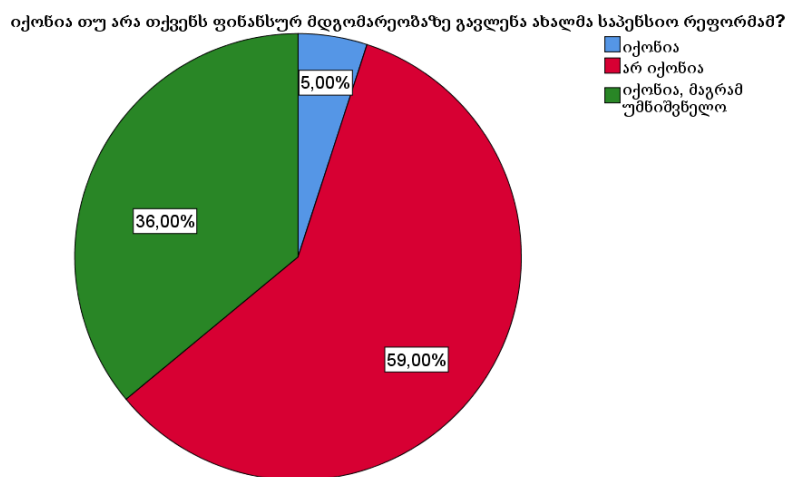
იმისათვის, რომ შემესწავლა ადამიანთა დამოკიდებულება რეგულირების მიმდინარე რეფორმებისადმი, ჩავატარე გამოკითხვა. გამოკითხული იქნა 100 ადამიანი, რომლებიც დასაქმებულნი არიან შემდეგ 3 ბანკში: „ვითიბი ბანკი ჯორჯია“, „თიბისი ბანკი“ და „ლიბერთი ბანკი“. კვლევის ჩასატარებლად გამოყენებულია როგორც პირისპირ ინტერვიუ, ასევე სატელეფონო ინტერვიუ. რესპოდენტთა უმეტესი ნაწილი არის ქ. თბილისად, ასევე მცირე ნაწილია ქ. ხაშურიდან და ქ. გორიდან. კვლევა მიმდინარეობდა 2019 წლის მაის-ივნისის პერიოდში.

გამოკითხულთა მხოლოდ 20% აფასებს დადებითად საპენსიო რეფორმას, ხოლო 80% უარყოფითად. ეს შესაძლოა გამოწვეული იყოს იმით, რომ საპენსიო სისტემაში ჩართვა 40 წლამდე ადამიანებისათვის არ არის ნებაყოფლობითი და ამის გამო ადამიანები უარყოფითად აფასებენ აღნიშნულ რეფორმას.



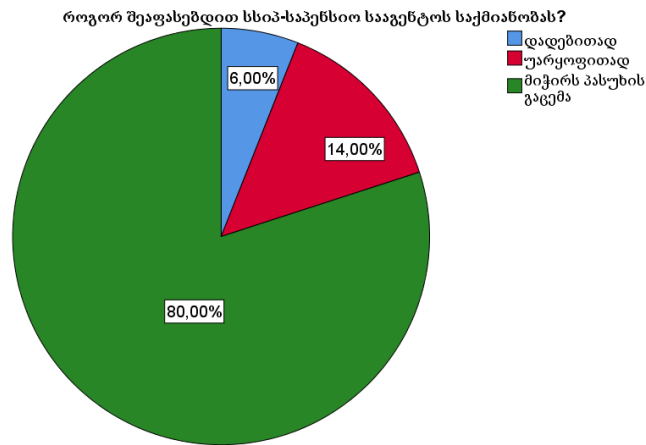
დიაგრამა 1

რესპოდენტთა 59%-ის ფინანსურ მდგომარეობაზე ახალ საპენსიო რეფორმას გავლენა არ მოუხდენია. 36% თვლის, რომ უმნიშვნელო გავლენა იქონია, მნიშვნელოვან გავლენაზე კი საუბრობს გამოკითხულთა 5%. ჩემი აზრით, ეს შედეგი მივიღეთ იმის გამო, რომ ძალიან მცირე თანხის გადახდა უწევთ დასაქმებულებს საპენსიო ფონდისათვის და ეს თანხა მნიშვნელოვან გავლენას არ ახდენს მათ ფინანსურ მდგომარეობაზე.



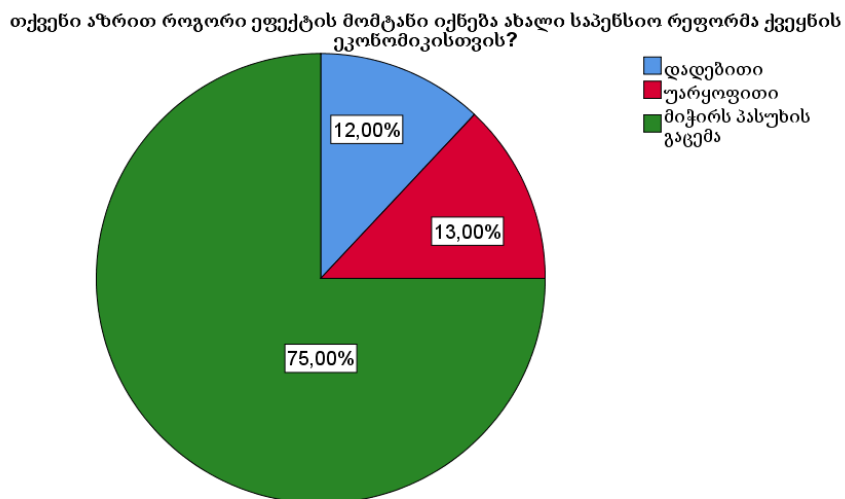
დიაგრამა 2

გამოკითხულთა 80%-ს უჭირს შეაფასოს საპენსიო სააგენტოს საქმიანობა. დაახლოებით 14% უარყოფითად აფასებთ სააგენტოს საქმიანობას და მხოლოდ 6% აფასებს დადებითად. ჩემი აზრით, ეს შედეგი მივიღეთ იმის გამო, რომ ადამიანები უბრალოდ არ ინტერესდებიან საპენსიო სააგენტოს საქმიანობით და არ აქვთ ინფორმაცია მის შესახებ.



დიაგრამა 3

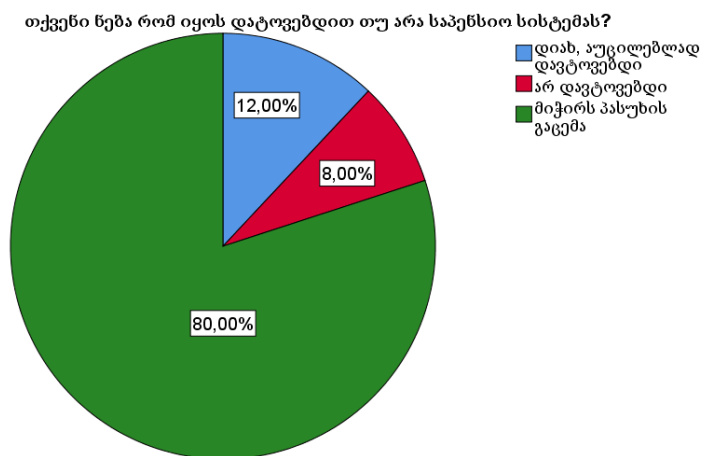
გამოკითხულთა 12% თვლის, რომ ახალი საპენსიო რეფორმა დადებითი ეფექტის მომტანი იქნება ქვეყნისთვის, 13% თვლის რომ აღნიშნულ რეფორმას უარყოფითი შედეგი მოყვება, ხოლო 75%-ს უჭირს ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა. ამის მიზეზი ჩემი აზრით, ისევ ინფორმაციის ნაკლებობაა, რის გამოც რესპოდენტებს უჭირთ შეაფასონ საპენსიო რეფორმის შედეგები მომავალში.



დიაგრამა 4

კითხვაზე: თქვენი ნება რომ იყოს დატოვებული თუ არა საპენსიო სისტემას, რესპოდენტთა 80%-ს უჭირს პასუხის გაცემა. 12% დატოვებდა საპენსიო სისტემას, ხოლო, 13%-ს აზრით,

უკეთესი იქნება თუ აღარ შევინარჩუნებთ საპენსიო სისტემას. როგორც ვხედავთ ამ შემთხვევაშიც უჭირს რესპოდენტთა უმეტესობას პასუხის გაცემა.

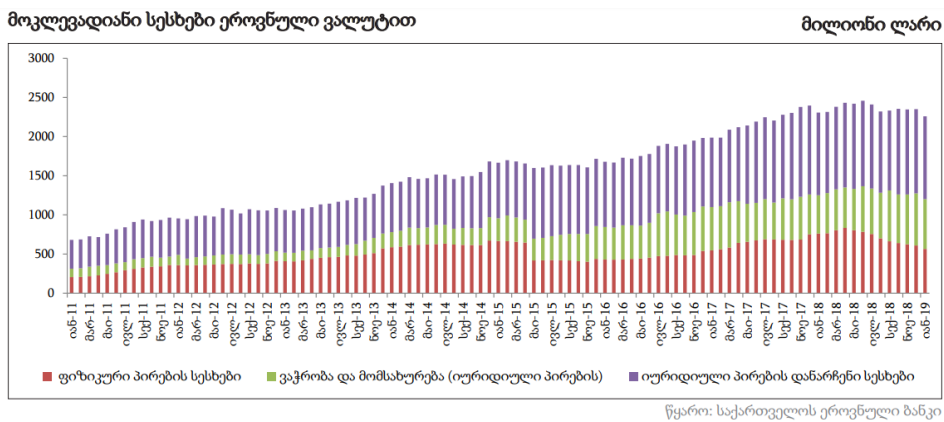


დიაგრამა 5

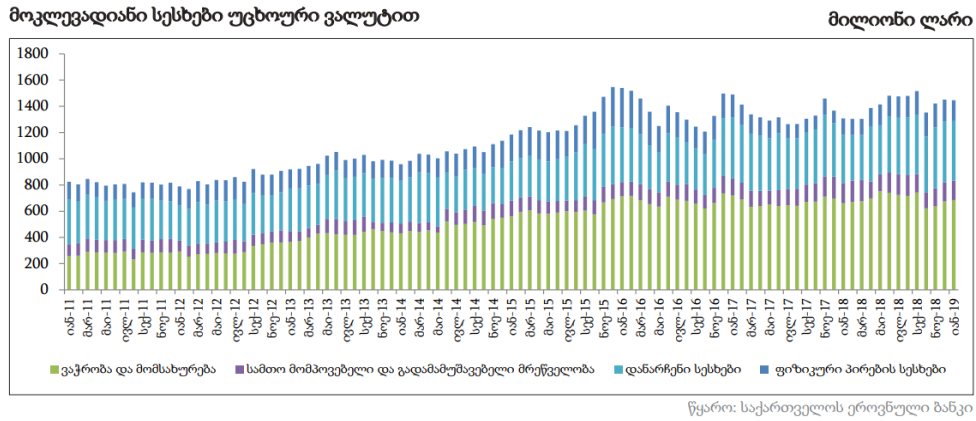
რესპოდენტები საკმაოდ უარყოფითად აფასებენ საპენსიო რეფორმას. ამის ერთ-ერთი შედეგი შესაძლოა იყოს ის, რომ მათ არ აქვთ სრული ინფორმაცია, თუ რა დადებით შედეგს მოიტანს ეს რეფორმა და მათი უარყოფითი დამოკიდებულება ამით არის გამოწვეული. სწორედ ამაზე მიუთითებს ის ფაქტი, რომ გამოკითხულთა უმეტესობას უბრალოდ არ იცნობს საპენსიო სააგენტოს საქმიანობას და უჭირს იმის განსაზღვრა თუ რა შედეგს მოიტანს საპენსიო რეფორმა ქვეყნის ეკონომიკისთვის. ჩემი აზრით, კარგია იქნება, თუკი უფრო მეტი ინფორმაციის მიწოდება მოხდება დასაქმებულებისთვის და ეს პროცესი უფრო გამჭვირვალე გახდება.

2.2 ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციების გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე

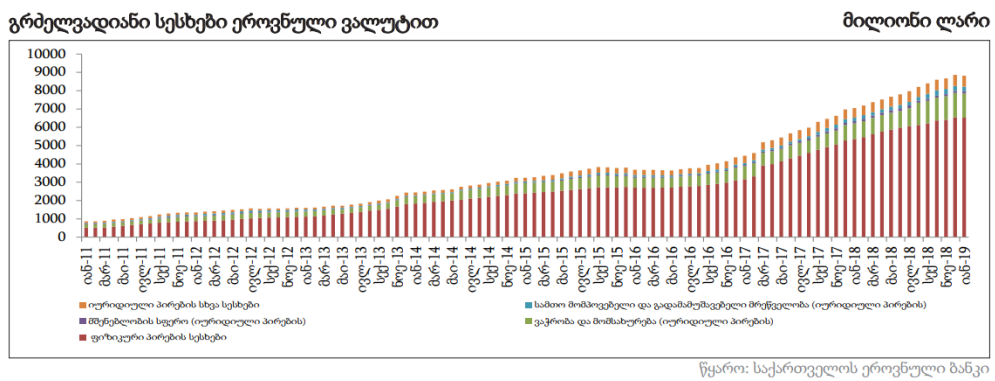
გასაკვირი არაა, რომ საბანკო რეგულაციები ყველაზე მეტად საბანკო სფეროს შეეხება. სავარუდო იყო, რომ აღნიშნული ინიციატივა საკრედიტო აქტივობაზე უარყოფითად იმოქმედებდა და ასეც მოხდა. კომერციული ბანკების მიერ კრედიტით გაცემული თანხების მოცულობა 2019 წლის იანვარში, 2018 წლის დეკემბერთან შედარებით 231.1 მლნ. ლარით შემცირდა და გაუტოლდა 25.93 მლრდ. ლარს. ეროვნულ ვალუტაში გაცემული სესხების მოცულობა 146.2 მლნ. ლარით შემცირდა და 11.47 მლრდ. ლარი შეადგინა. რაც შეეხება უცხოური ვალუტით გაცემული სესხების მოცულობას, აქ ზრდა შეინიშნება. წინა თვესთან შედარებით, იანვარში 20.3 მლნ. აშშ დოლარით მეტი სესხი გაიცა. გამოიკვეთა კიდევ ერთი ფაქტი, რომ ახალმა რეგულაციებმა უფრო მეტი გავლენა მოახდინა მოკლევადიან სესხებზე, ვიდრე გრძელვადიან სესხებზე. მოკლევადიანი სესხების მოცულობა იანვარში უფრო მეტად შემცირდა, ვიდრე გრძელვადიანი სესხების.



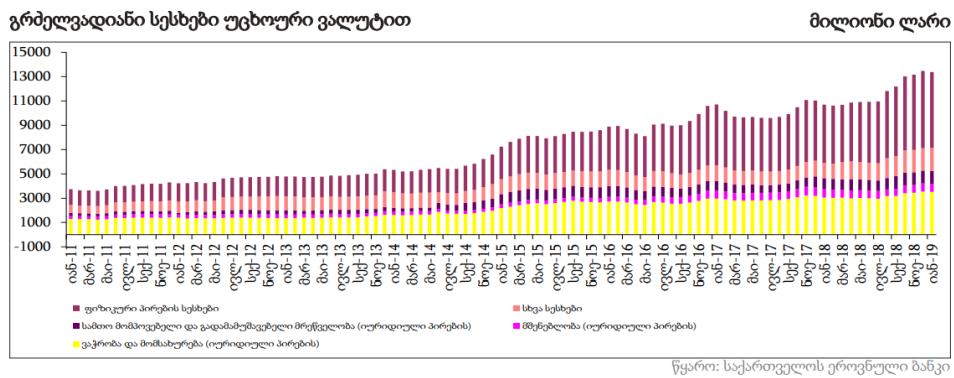
სურათი 3. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი. 2019 წლის იანვრის თვის მიმოხილვა. გვ. 12



სურათი 4. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი. 2019 წლის იანვრის თვის მიმოხილვა. გვ. 12



სურათი 5. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი. 2019 წლის იანვრის თვის მიმოხილვა. გვ. 13



სურათი 6. წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი. 2019 წლის იანვრის თვის მიმოხილვა. გვ. 13

საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ იანვარში გაიზარდა საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი და 12.5 პროცენტი შეადგინა.

ახლა კი შევხედოთ თუ რა სურათი გვაქვს მარტში. წინა თვესთან შედარებით, სესხების მოცულობა 313.5 მლნ. ლარით არის გაზრდილი და 26.29 მლრდ. ლარს უტოლდება. გაზრდილია როგორც ეროვნულ ვალუტაში გაცემული სესხების, ასევე უცხოურ ვალუტაში გაცემული სესხების მოცულობაც. ეროვნულ ვალუტაში გაცემული სესხების მოცულობა 244.1 მლნ. ლარით არის გაზრდილი, ხოლო უცხოურ ვალუტაში გაცემული სესხების მოცულობა კი 42.6 მლნ. აშშ დოლარით. რაც შეეხება საშუალო შეწონილ საპროცენტო განაკვეთს, იგი მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა.

როგორც რეფორმის განმახორციელებლები აცხადებენ, რეგულაციები მოკლევადიან პერიოდში კომერციული ბანკების მიერ გაცემული სესხების მოცულობა შემცირდა, ამასთან გრძელვადიან პერიოდში სიტუაცია გამოსწორდება და ეს ცვლილები ზუსტად გრძელვადიან პერიოდზეა გათვლილი. მათი თქმით, რეფორმა ეკონომიკის გაჯანსაღებას გამოიწვევს მომავალში.

შეიძლება ითქვას, რომ რეგულაციები ყველაზე მეტად ქვეყნის საშუალო ფენას შეეხო.

ექსპერტების ნაწილი საბანკო რეგულაციებს საკმაოდ უარყოფითად აფასებს²⁴. მათი თქმით, შედეგი იქნება უბრალოდ ის, რომ ბევრი ბანკი უმუშევარი დარჩება და საბანკო სექტორი საქართველოში საკმაოდ მნიშვნელოვან დანაკარგს განიცდის. მათთვის გაუგებარია თუ რატომ აწესებს ეროვნული ბანკი რეგულაციებს, რომელიც, დიდი ალბათობით, საკმაოდ უარყოფით გავლენას მოახდენს ქვეყნის ეკონომიკაზე. ყველაზე მეტად აღნიშნული რეგულაციები დიდ ბიზნესს დააზიანებს და მთლიანად ეკონომიკის ზრდის ტემპის შემცირებას გამოიწვევს. მათი თქმით, საკმაოდ დიდია იმის რისკი, რომ გაიზარდოს ფულის არაოფიციალურად გასესხება ე.წ. მევახშეების მიერ. მათთვის სრულიად გაუგებარია, თუ რა შედეგს მიიღებენ რეფორმის განმახორციელებლები, რადგან, მათი აზრით, შედეგი მხოლოდ ეკონომის ზრდის შემცირება იქნება.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ექსპერტები სიტუაციის კიდევ უფრო გაუარესებას ელოდებიან. ისინი პარალელს 2008 წლის გლობალურ კრიზისთან ავლებენ, რომლის ერთ-ერთი გამომწვევი ფაქტორი ბანკების მიერ დაკრედიტების მკვეთრი შემცირება იყო, რამაც, თავის

²⁴ <https://sputnik-georgia.com/reviews/20181001/242307305.html>. (n.d.).

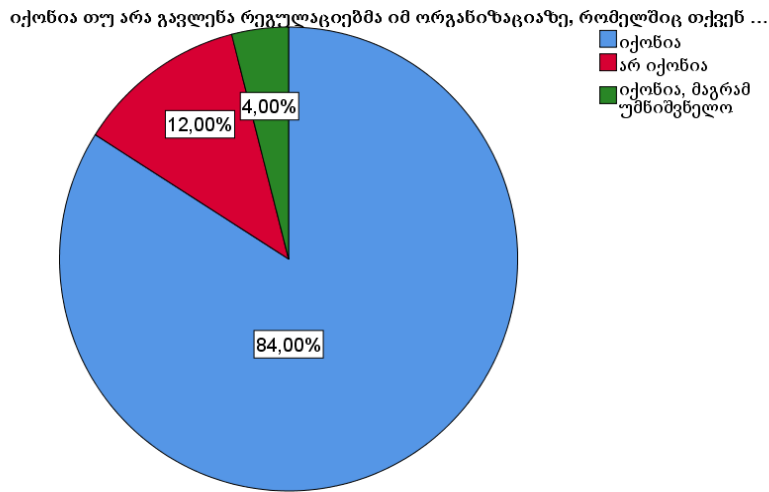
მხრივ, გაყიდვების შემცირება და მაღაზიების დახურვა გამოიწვია. მაღაზიების დახურვამ კი პერსონალის შემცირება და უმუშევრობის ზრდა გამოიწვია და შედეგად ცუდი სურათი მივიღეთ. ექსპერტების გარდა საპარლამენტო ოპოზიციაც უარყოფითად უყურებს ახალ რეგულაციებს და მათ ცვლილებებს ითხოვენ, ამასთან ჯერ-ჯერობით ცვლილებები არ იგეგმება და აღნიშნული რეფორმა ძალაში რჩება.

მეორე მხრივ, ეკონომისტთა ნაწილი რეგულაციებს დადებითად აფასებს და აღნიშნავენ, რომ აუცილებელი იყო ცვლილებები. მათი თქმით, მოქალაქეების ნაწილი სესხს უძრავი ქონების შესაძენად, ბიზნესის განვითარებისა და სხვადასხვა საჭირო მიზნით იღებს. ამასთან, საკმაოდ ბევრია ისეთი შემთხვევა, როდესაც სესხი მოქალაქეებმა გაუაზრებლად აიღეს და ასეთი შემთხვევები საკმაოდ უარყოფით გავლენას ახდენდნენ მსესხებლების ფინანსურ მდგომარეობაზე. 2018 წელს წინასაარჩევნოდ ხელისუფლების მიერ ვალების გასტუმრებაც იმაზე მიუთითებს, რომ საკმაოდ ბევრი იყო 2000 ლარამდე აღებული სესხი, რომელსაც მსესხებელი ვერ ფარავდა. უნდა ითქვას, რომ დაკრედიტების გამკაცრება აუცილებელი იყო, თუმცა არ უნდა მოხდეს ისე, რომ აღნიშნულმა რეგულაციებმა მთლიანად ეკონომიკის შეფერხება გამოიწვიოს.

რეფორმის განმახორციელებლები აცხადებენ, რომ მათი ერთ-ერთი მთავარი მიზანი განვადებების გაცემის შემცირება იყო და ამას მათ უკვე მიაღწიეს ამ რეფორმით.²⁵ ისინი გარკვეულ პარალელს სხვა ქვეყნებთანაც ავლებენ. თუკი ადამიანი აშშ-ში ცხოვრობს და სურს სახლის ყიდვა, მაშინ ბანკისთვის თვითრად გადასახდელი პროცენტი მისი ყოველთვიური შემოსავლის 35%-ს არ უნდა აღემატებოდეს. ასეთი პირობები სპეციალურად არის გაკეთებული ბანკის მიერ, რადგან ადამიანი არ მოწყდეს იმ აუცილებელ ცხოვრებისეულ პირობებს, რაც აუცილებელია მისი ნორმალური ყოფისათვის.

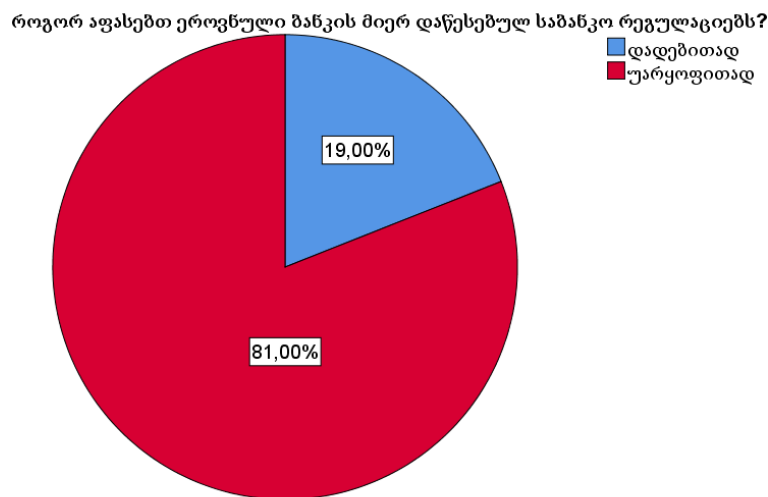
გამოკითხვის შედეგებით რესპოდენტთა 84% თვლის, რომ ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებულმა რეგულაციებმა გავლენა იქონია იმ ორგანიზაციაზე, რომელშიც იგი მუშაობს. 12% თვლის, რომ გავლენა არ ქონია აღნიშნულ რეფორმებს, 4%-ის აზრით კი უმნიშვნელო გავლენა იქონია.

²⁵ <https://commerciant.ge/ge/post/sheamcira-tu-ara-tanamshromlebi-sabanko-regulaciebis-gamo-saqartvelos>



დიაგრამა 6

რესპოდენტთა 81% დადებითად აფასებს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებულ რეგულაციებს, უარყოფითად კი მხოლოდ 19%.



დიაგრამა 7

გამოკითხულთა უდიდესი ნაწილი თვლის, რომ ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებულმა რეგულაციებმა გავლენა იქონია იმ ორგანიზაციაზე, რომელშიც იგი მუშაობს, თან საკმაოდ უარყოფითი გავლენა იქონია აღნიშნულმა რეფორმამ. ამის მიზეზი შესაძლოა იყოს ის, რომ რეგულაციების დაწესებამ მომხმარებლებს შეუზღუდა კრედიტების აღება და, შესაბამისად, შემცირდა გაყიდვების მოცულობა იმ კომპანიებში, რომლებშიც გამოკითხული ადამიანები

არიან დასაქმებულები. რეფორმის განხორციელებამდე ივარაუდებოდა, რომ მოკლევადიან პერიოდში შემცირდებოდა გაყიდვების მოცულობა, თუმცა გრძელვადიან პერიოდში აღნიშნულ რეგულაციებს დადებითი ეკონომიკური შედეგი მოყვება.

2.3 კონკურენციის სფეროში მიმდინარე რეფორმების გავლენა დაგეგმვის პოლიტიკაზე

როგორც ვხედავთ, დღევანდელი კონკურენციული პოლიტიკა იმისკენაა მიმართული, რომ სექტორებად დაყოს ეკონომიკური სისტემა. მთლიანად ეკონომიკურ გარემოზე ზრუნავს კონკურენციის სააგენტო, თუმცა კონკრეტულ სექტორებში სხვადასხვა მარეგულირებელი ორგანოა. მაგალითისთვის, ასეთი ორგანოები არის ეროვნული ბანკი, საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისია, ასევე - საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია და ა.შ.

აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში კონკურენციის პოლიტიკა დანაწევრებულია. ეს, თავის მხრივ, იწვევს სისტემის მარეგულირებელი ორგანოს დანაწევრებას, რასაც შედეგად მოყვება ერთი და იგივე ფუნქციების არსებობა, ასევე გამწვანებულია იმის გაგება, თუ სად მთავრდება ერთი ორგანოს უფლებამოსილება და სად იწყება მეორეს ფუნქციების შესრულება.

კონკურენციის შესახებ კანონის 11 მუხლის 4 პარაგრაფში ვკითხულობთ: კონცენტრაცია, რომელიც არსებითად არ ზღუდავს ეფექტიან კონკურენციას საქართველოს ან მისი მნიშვნელოვანი ნაწილის სასაქონლო ან მომსახურების ბაზარზე და რომლის შედეგადაც დომინირებული მდგომარეობის მოპოვება ან გაძლიერება, თავსებადია ნორმალურ კონკურენტულ გარემოსთან.

აქედან გამომდინარეობს ის, რომ კონცენტრაციამ შეიძლება მოიპოვოს დომინირებული მდგომარეობა ბაზარზე, თუმცა თუკი იგი არსებითად არ ზღუდავს ეფექტიან კონკურენციას, მაშინ იგი დაშვებულია კანონმდებლობის მიხედვით. ჩემი აზრით, უმჯობესი იქნებოდა, თუკი ასეთი კონცენტრაცია პირდაპირ იქნებოდა შეზღუდული.

როგორც ვიცით, ფინანსური სექტორი მსოფლიო ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე რეგულირებადი სექტორია. მისი რეგულირების ინსტრუმენტების შესახებ ჩამოყალიბებული საერთო ხედვას კი ვხვდებით დოკუმენტში, რომელიც შეიმუშავა ბაზელის კომიტეტმა და ფინანსური სტაბილურობის საბჭომ, ასევე ევროდირექტივებში, სადაც ის ძირითადი მიდგომებია მოცემული, რომლებიც ფინანსური ბაზრების რეგულირებისას უნდა იქნას გამოყენებული.

ხელისუფლების მისია ამ სფეროში ისაა, რომ დახვეწოს ის ინსტიტუციური და საკანონმდებლო წესები, რომლებიც ზემოქმედებას ახდენენ საბანკო კონკურენციის რეგულირებაზე. ამასთან დაკავშირებით, გარკვეული ამოცანები საქართველოს ეროვნული ბანკის წინაშეც დგას, მისი მარეგულირებელი და საზედამხედველო როლის გააქტიურების თვალსაზრისით.

კონკურენციაში გამარჯვებას უნდა მიაღწიოს იმ ბანკმა, რომელიც ყველაზე მეტად სასარგებლო ფინანსურ მომსახურებას აწარმოებს მომხმარებლებისთვის. ამის მიიღწევა კი შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ყველა ეკონომიკური აგენტი დაიცავს კანონმდებლობით განსაზღვრულ წესებს.

ეფექტიანობის გასაზრდელად კარგი იქნება, თუკი მოხდება საბანკო სფეროში არსებული კანონის („კონკურენციის შესახებ“) გადამუშავება და გათვალისწინებული იქნება თანამედროვე მსოფლიო გამოცდილება და მაქსიმალურად დაუახლოვდება იგი ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის მოთხოვნებს კონკურენციის სფეროში და ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობას.

აღსანიშნავია ის, რომ სხვადასხვა აქტებში არსებობს ურთიერთგამომრიცხავი დებულებები, რომლებიც ხელს უშლიან ბანკებს ეფექტიანად მუშაობაში. ეს უმეტესად ეხება საგადასახადო კანონმდებლობას. ამის გარდა, განზოგადებულად არ არის წარმოდგენილი სხვადასხვა მნიშვნელოვანი საკითხი. კანონმდებლობის მოწესრიგების შემთხვევაში ბანკები შეძლებენ გრძელვადიანი სესხების უფრო ხშირად გაცემას, რაც საბანკო სექტორის ზრდას შეუწყობს ხელს.

კიდევ ერთი საკითხი, რომელიც ყურადღებას საჭიროებს, არის ზედამხედველობა საბანკო სექტორზე. კლავის ბრიაულტის მიხედვით ზედამხედველი ორგანო ეფექტურია იმ დროს,

როდესაც მას შეუძლია კონტროლი გაუწიოს ცვლილებებს რეგულირების ქვეშ მყოფ ინსტიტუტებში და ასევე აკონტროლოს ფინანსური ბაზრის განვითარება.

მაგალითის სახით შეიძლება მოვიყვანოთ ფინანსური კონგლომერატების წარმოქმნა, რომლის შემდეგაც აშკარა გახდა, რომ ფინანსურ ზედამხედველობას აღარ შეეძლო არსებული ახალი რეალობის კონტროლი. აღსანიშნავია, რომ მსოფლიო ბანკი აწარმოებს გამოკითხვას 100-მდე ქვეყნის ფინანსური ზედამხედველობის სხვადასხვა მახასიათებლის შესახებ.

საზედამხედველო სტრუქტურის ეფექტურობა მჭიდროდ არის გადაჯაჭვული საჯარო სექტორის ზოგად ხარისხზე, ზედამხედველობის ეფექტურობა ადამიანური კაპიტალის ხარისხის მიმართ ძალზე მგრძობიარეა. სწორმა საზედამხედველო პოლიტიკამ შესაძლებელია დაჩრდილოს სტრუქტურის ესა თუ ის ნაკლოვანება, და პირიქით.

ზედამხედველობის კუთხით, კარგი იქნება, თუკი გაძლიერდება სახელმწიფო ზედამხედველობა და კონტროლი საბანკო სექტორზე. ეს ფუნქცია 2008 წელს ჩამოერთვა საქართველოს ეროვნულ ბანკს და ეს მოქმედება, თავის დროზე, მრავალ კითხვას აჩენდა. ამასთან, ეს ხარვეზი 2009 წელს გამოსწორდა და ისევ ეროვნულ ბანკს დაუბრუნდა ეს ფუნქცია.

აღსანიშნავია ისიც, რომ 2015 წლის ივლისში შევიდა ცვლილება ეროვნული ბანკის კანონში, რომლის თანახმადაც ეროვნულ ბანკს გამოეყო საფინანსო სექტორის ზედამხედველობის ფუნქცია და საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტო ცალკე ჩამოყალიბდა.

ასევე შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს საბანკო ბაზარზე საკმაოდ მაღალია კონცენტრაციის დონე (თიბისი ბანკის და საქართველოს ბანკის წილი მთლიან სექტორში 75%-ს აღწევს). ამ პრობლემაზე სავალუტო ფონდიც მიუთითებს და აღნიშნავს, რომ ხელისუფლება და ეროვნული ბანკი უნდა გააქტიურდნენ, რომ მოხდეს საქართველოში კაპიტალის ბაზრის და კორპორატიული ფონდების განვითარება. აუცილებელია, რომ ხელისუფლებამ იზრუნოს ამ პრობლემაზე, რომ მომავალში უფრო არ გართულდეს სიტუაცია ამ კუთხით. კიდევ ერთი ასპექტი არის საკანონმდებლო ბაზის იმგვარად დახვეწა, რომ საბანკო სექტორში შეიქმნას კონკურენტული გარემო და მხოლოდ 2 ბანკი არ იყოს მთავარი მოთამაშე.

საინტერესო იქნება ასევე იმ ცვლილებების განხილვა, რომელიც შევიდა კანონპროექტში „კონკურენციის შესახებ“. კანონპროექტის ავტორი არის საქართველოს კონკურენციის

სააგენტო. კანონპროექტის განმარტებით ბარათში აღნიშნულია²⁶, რომ „კონკურენციის შესახებ“ კანონში ცვლილებების შეტანის მიზეზი ისაა, რომ მოქმედი კანონი შეიცავს არაერთ სისტემურ და პროცედურულ ხარვეზს, რაც კონკურენციის სააგენტოს ხელს უშლის საქმიანობის ეფექტიანად განხორციელებაში. ცვლილებების შესაბამისად, კანონში დაკონკრეტდება, თუ რა ქმედებები იგულისხმება კონკურენციის შეზღუდვაში. იცვლება ეკონომიკური აგენტის ცნება და ხდება ისეთი ტერმინის ამოღება, როგორცაა „დაუკვირვებადი ეკონომიკური საქმიანობა“ და ა.შ. ამასთან, ცვლილებები მომზადდა როგორც ევროკავშირის პროექტის ექსპერტების, ასევე, არაერთი უცხოელი ექსპერტის მიერ შემუშავებული რეკომენდაციებიდან გამომდინარე.

კანონპროექტის განმარტებით ბარათში აღნიშნულია, რომ კანონპროექტით შემოთავაზებული ცვლილებების მიღების გარეშე სააგენტოს საქმიანობა იქნება არაეფექტური - ვერ აღსრულდება კანონი სათანადოდ და ბევრი საკითხი დარჩება ღია, განსაკუთრებით, ეკონომიკის რეგულირებად სექტორში კონკურენციის კანონის აღსრულების კუთხით.

რაც შეეხება კანონპროექტიდან გამომდინარე ცვლილებებს, კანონპროექტის შესაბამისად, კანონის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში, შემოდის ჯარიმა. კერძოდ, კონცენტრაციის შეტყობინების წარმოდგენის ვალდებულების მქონე ეკონომიკურ აგენტს/აგენტებისათვის - რაც შეადგენს სააგენტოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების წინა ფინანსური წლის 5%-ს, ასევე არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის შემთხვევისათვის - წინა ფინანსური წლის 1%-მდე (განმეორებითობა - 3%-მდე).

ამასთან, იცვლება სააგენტოს მმართველობითი სტრუქტურა. კერძოდ, მოქმედი კანონმდებლობით, სააგენტოს კომპეტენციას მიკუთვნებულ ყველა საკითხზე გადაწყვეტილებას იღებს სააგენტოს თავმჯდომარე, რომელიც თავიდანვე არის ჩართული მოკვლევის პროცესში, იცნობს საქმის მიმდინარეობას და ამასთან, წარმოადგენს საბოლოო გადაწყვეტილების მიმღებ პირსაც. ცვლილებების თანახმად, სააგენტოს მართვის ორგანო

²⁶ <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/224612?>

იქნება საბჭო, რომელიც შედგება 5 წლის ვადით არჩეული 5 წევრისგან. საბჭოს წევრთა კანდიდატებს საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს პრემიერ-მინისტრი.

ასევე იცვლება სააგენტოს უფლებამოსილებებიც, კერძოდ სააგენტო მოკვლევას დაიწყებს, საჩივრის საფუძველზე ან საკუთარი ინიციატივით - დღეს მოქმედი კანონმდებლობით საქმის მოკვლევის დაწყების სამი საფუძველია: ა) განცხადება; ბ) საჩივარი და გ) სააგენტოს ინიციატივა.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ კანონპროექტი ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილზეც მოახდენს გავლენას. სააგენტოს მმართველი 5 კაციანი საბჭო იქნება, რაც, თავის მხრივ, საბიუჯეტო ასიგნებების გამოყოფის აუცილებლობას (965 000 ლარის ოდენობით). იმ შემთხვევაში, თუკი, ეკონომიკური აგენტების მხრიდან შესაბამისი ნორმების დარღვევა დაფიქსირდება, მათ დაეკისრებათ ჯარიმა კონცენტრაციის შესახებ შეტყობინების წესების დარღვევისა და არაკეთილსინდისიერი კონკურენციისათვის.

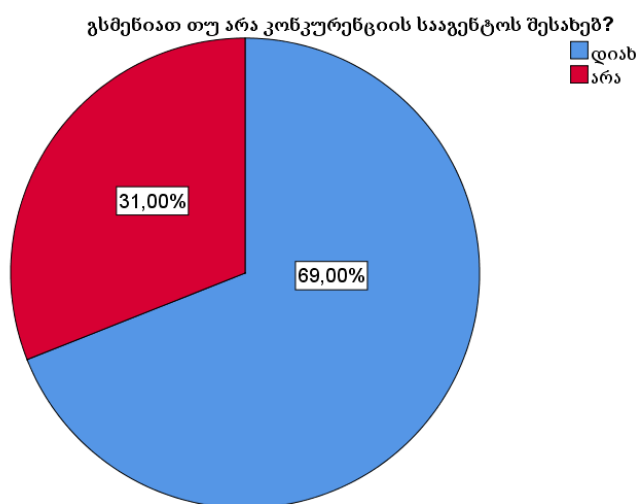
აღნიშნული ცვლილებების შემოღება დადებითად შეიძლება შეფასდეს, რადგან მათ გარეშე კონკურენციის სააგენტოს საქმიანობა არაეფექტური იქნება და ვერ მოხდება კანონის სათანადოდ აღსრულება, ასევე საკმაოდ ბევრი საკითხი დარჩება ღია. კანონპროექტის მიღების შედეგად კი ისეთ კანონს მივიღებთ, რაც კონკურენციის სააგენტოს მუშაობას საგრძნობლად გაზრდის და ეს ყველაფერი საბოლოო ჯამში დადებითად აისახება როგორც ქვეყნის ეკონომიკაზე, ასევე ცალკეული ეკონომიკური აგენტების საქმიანობასა და სამართლიანი კონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბებაზე საქართველოში.

მისასალმებელია ასევე საბჭოს შექმნა, რომელიც იქნება სააგენტოს მმართველი ორგანო. აღნიშნული პრაქტიკა დანერგილია მრავალ ქვეყანაში (საფრანგეთი, აშშ, პორტუგალია, სერბეთი და ა.შ.). მმართველი ორგანოს ამგვარი მოწყობის უპირატესობა მდგომარეობს გადაწყვეტილების კოლეგიალურ მიღებაში. კოლეგიალური ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების მიღება იმის შესაძლებლობას ამცირებს, რომ გადაწყვეტილება იქნება მიმართული რომელიმე პირის კერძო ინტერესების დაკმაყოფილებისკენ.

ახალი ცვლილებებით სააგენტოს ეძლევა უფლება, რომ ნებისმიერ ეკონომიკურ აგენტს მოსთხოვოს ინფორმაცია ნებისმიერი საკითხის შესწავლის პროცესში (აქამდე მხოლოდ მოკვლევის დროს ეს უფლება). კონკურენციის სააგენტოს სრულყოფილი ინფორმაციის ფლობის პირობებში უკვე შეძლებს ნებისმიერი საკითხის სრულყოფილ და დეტალურ

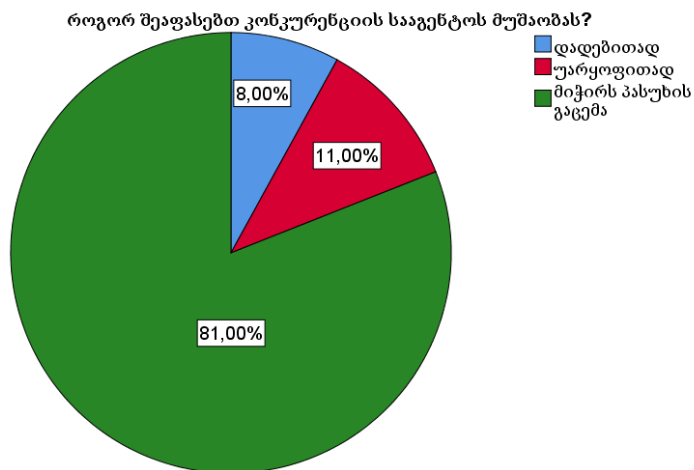
ანალიზს და ეს გადაწყვეტილების სისწორეზეც აისახება. კანონპროექტის მიხედვით, კონკურენციის სააგენტოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების სრულად გადასინჯვის უფლება ეძლევა სასამართლოს, რაც საკმაოდ დადებითად შეიძლება შეფასდეს. მაგალითისათვის, ევროკომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების სრული გადასინჯვის უფლება აქვს ევროსასამართლოს.

გამოკითხვის შედეგად დადგინა, რომ რესპოდენტთა 69%-ს არ სმენია კონკურენციის სააგენტოს შესახებ, 31%-ს კი აქვს ინფორმაცია აღნიშნული სააგენტოს შესახებ.



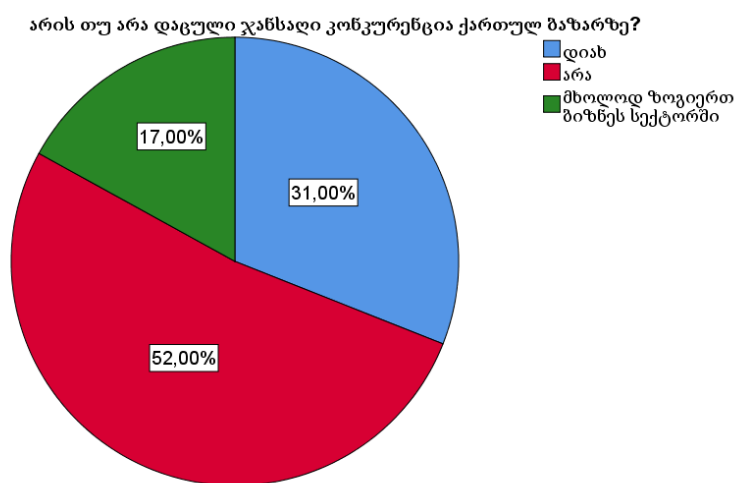
დიაგრამა 8

გამოკითხულთა 8% დადებითად აფასებს კონკურენციის სააგენტოს საქმიანობას, 11% უარყოფითად, ხოლო 81%-ს უჭირს ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა. შეიძლება ითქვას, რომ ამის მიზეზი არის არაინფორმირებულობა. გამოკითხულთა უმეტესობას არ აქვს საკმარისი ინფორმაცია, რომ შეაფასოს კონკურენციის სააგენტოს საქმიანობა.



დიაგრამა 9

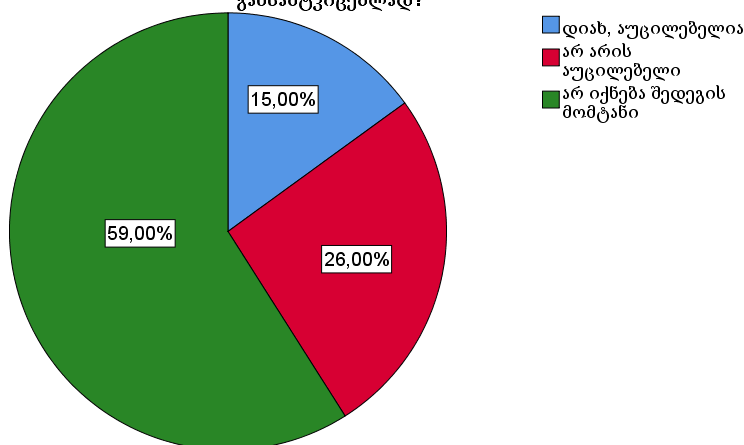
რესპოდენტთა 52% თვლის, რომ ქართულ ბაზარზე არაა დაცული ჯანსაღი კონკურენცია. 31%-ის აზრით განსხვავებული სიტუაციაა ამ კუთხით ჩვენს ქვეყანაში. 17% კი მხოლოდ ზოგიერთ ბიზნეს სექტორში ხედავს ჯანსაღ კონკურენციას.



დიაგრამა 10

გამოკითხულთა 59% თვლის, რომ ჯანსაღი კონკურენციის განსამტკიცებლად გატარებული ღონისძიებები არ იქნება შედეგის მომტანი. 15%-ის აზრით, ასეთი მოქმედებების განხორციელება აუცილებელია, 26% კი ამის აუცილებლობას ვერ ხედავს.

უნდა გატარდეს თუ არა დამატებითი ღონისძიებები ჯანსაღი კონკურენციის განსამტკიცებლად?



დიაგრამა 11

რესპოდენტთა დაახლოებით 70%-ს სმენია კონკურენციის სააგენტოს შესახებ, თუმცა არ აქვთ მისი საქმიანობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია და შესაბამისად უჭირთ სააგენტოს საქმიანობის შეფასება. კიდევ უფრო საინტერესოა ის ფაქტი, რომ გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი თვლის, რომ ქართულ ბაზარზე არაა დაცული ჯანსაღი კონკურენცია. შესაძლოა ეს მხოლოდ მათი პირადი შეხედულებაა და მათ უბრალოდ არ აქვთ კარგად შესწავლილი სიტუაცია ამ კუთხით. რესპოდენტთა უმეტესობა თვლის, რომ, მიუხედავად იმისა, რომ ქართულ ბაზარზე ჯანსაღი კონკურენცია არ არის, რაიმე მოქმედებების გატარება შედეგს არ გამოიღებს და სიტუაცია იგივე დარჩება.

საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ სასურველია, თუკი იქნება უფრო მეტი გამჭვირვალობა და ადამიანებს უფრო მეტი ინფორმაცია ექნებათ როგორც სააგენტოების მუშაობის, ასევე მათ მიერ განხორციელებული რეფორმების შესახებ. ეს გაზრდის ხალხის ნდობას და ისინი უფრო კარგად იქნებიან განწყობილნი სააგენტოების საქმიანობის მიმართ.

თავი 3. რეგულირების მიმდინარე რეფორმების გავლენა ბიზნესზე (საბანკო სექტორში მომუშავე კომპანიების მაგალითზე)

3.1 „ვითიბი ბანკ ჯორჯია“

ვითიბი ბანკი 1990 წელს შეიქმნა რუსეთის სახელმწიფო ბანკისა და რუსეთის ფინანსთა სამინისტროს შეთანხმებით, თუმცა, თავდაპირველად, მას სხვა სახელწოდება ჰქონდა და სხვა მისია ჰქონდა დაკისრებული. მისი დამფუძნებლების მიზანი იყო, რომ აღნიშნული ბანკის საშუალებით განხორციელებინათ მხოლოდ ისეთი ოპერაციები, რომლებიც საგარეო ვაჭრობას უკავშირდება. დროთა განმავლობაში მოხდა სხვა შედარებით მცირე ზომის ბანკების შექმნა და კრედიტების გაცემაც დაიწყო კერძო და იურიდიულ პირებზე. დღესდღეობით „ვითიბი ბანკი“ ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ბანკია რუსეთის ფედერაციაში და მისი წმინდა მოგება სულ უფრო იზრდება.

„ვითიბი ბანკი ჯორჯია“ ერთ-ერთი ყველაზე ძველი და მდიდარი ტრადიციების მქონე ბანკი არის საქართველოში. ბანკი დღევანდელი ფორმით 1995 წელს, 3 სახელმწიფო კომერციული ბანკის შერწყმის შედეგად შეიქმნა. 2005 წლიდან „ვითიბი ბანკი ჯორჯია“ საერთაშორისო ფინანსური ჯგუფ „ვითიბის“ წევრია. „ვითიბი ბანკი ჯორჯიას“ უმსხვილესი აქციონერი „ვითიბი“ ბანკია (აქციების 97.14%).

„ვითიბი ბანკი ჯორჯია“ მომხმარებელს თანამედროვე კომერციული საბანკო პროდუქტების საკმაოდ მრავალფეროვან არჩევანს სთავაზობს. მისი საწესდებო კაპიტალი 191 293 მილიონ ლარს შეადგენს. მისი ფილიალები მთელი საქართველოს მასშტაბით არის წარმოდგენილი. თბილისში 20-მდე ფილიალია გახსნილი, ხოლო რეგიონებს რაც შეეხება, „ვითიბი ბანკი ჯორჯია“-ს ვხვდებით ფოთში, ქუთაისში, გორში, რუსთავში, მარნეულში, თელავში, ბათუმსა და ზუგდიდში. „ვითიბი ბანკი ჯორჯია“ ასევე აქტიურად არის ჩართული სხვადასხვა სპორტულ და კულტურულ ღონისძიებაში. 2017 წელს იგი კოტე მარჯანიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო დრამატული თეატრის გენერალური სპონსორი გახდა. რაც შეეხება სპორტულ აქტივობებს, 2016 წლიდან „ვითიბი ბანკი ჯორჯია“ საქართველოს ფეხბურთის ეროვნული ნაკრების გენერალური სპონსორია, ასევე არის საფეხბურთო კლუბ „საბურთალოს“ გენერალური სპონსორი.

გაყიდვების გასაზრდელად კომპანია სხვადასხვა ხერხს მიმართავს. „ვითიბი ბანკი ჯორჯია“ მომხმარებელს სთავაზობს აქციას სამომხმარებლო სესხზე, შემოთავაზების ფარგლებში სესხის გადახდის დაწყება 6 თვეში არის შესაძლებელი. აქციის პირობების თანახმად, უზრუნველყოფის გარეშე, 30 000 ლარამდე, ხოლო თავდების უზრუნველყოფით, 45 000 ლარამდე თანხის აღება არის შესაძლებელი. სესხის მაქსიმალური ვადა 4 წელია. სესხის აღება შესაძლებელია გამარტივებული წესით და შემოსავლების ადგილზევე დადასტურებით. წლიური საპროცენტო განაკვეთი 12%, ეფექტური 14,87%.

იმისათვის, რომ გავიგოთ თუ რა გავლენა მოახდინა რეფორმებმა „ვითიბი ბანკ ჯორჯიაზე“, კარგი იქნება, თუკი გავეცნობით მის ფინანსურ დოკუმენტებს და ვნახავთ რამდენად შეიცვალა მისი ფინანსური მდგომარეობა წინა კვარტალთან შედარებით. მოცემულია 2019 წლის 1 კვარტლის და 2018 წლის მე-4 კვარტლის მონაცემები და განხილულია საბალანსო უწყისი, მოგება-ზარალის ანგარიშგება და ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტები (იხ. დანართი).

ნაღდი ფულის მოცულობა წინა წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით გაზრდილია როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში. რაც შეეხება ფულად სახსრებს ეროვნულ ბანკში, ამ მხრივ კლება შეინიშნება ლარში, ხოლო უცხოური ვალუტის მოცულობა გაზრდილია. შემცირებულია მთლიანი სესხების მოცულობა, როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში. შემცირებას ვხედავთ ასევე წმინდა სესხების (რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდიული პირების საკრედიტო დავალიანება) კუთხით. ეს ძალიან საინტერესო მაჩვენებელია და როგორც ვხედავთ 2019 წელს გაზრდილი საკრედიტო დავალიანება ბანკის მიმართ, რაც დადებითად შეიძლება ჩაითვალოს. შემცირებულია როგორც დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები, ასევე დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონების ღირებულება. თუ დავაკვირდებით მთლიანი აქტივების მოცულობას, მცირე კლებას დავინახავთ.

ამასთანავე განვიხილოთ ბანკის ვალდებულებები. 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის მონაცემებთან შედარებით საგრძნობლად შემცირებულია ბანკების დეპოზიტები, თუმცა გაზრდილია მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები) და ვადიანი დეპოზიტები. ნასესხები სახსრები შემცირებულია 0-მდე, ხოლო დარიცხული გადასახდელი

პროცენტები და დივიდენდები გაზრდილია ეროვნულ ვალუტაში და შემცირებულია უცხოურ ვალუტაში. მთლიანი ვალდებულებების შემცირებას ვხედავთ როგორც ეროვნულ ვალუტაში, ასევე უცხოურ ვალუტაში. შეიძლება ითქვას, რომ „ვითიბი ბანკ ჯორჯიას“ როგორც აქტივები, ასევე ვალდებულებები შემცირებულია 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ შედარებით, თუმცა მნიშვნელოვან ცვლილებებს ადგილი არ ჰქონია.

კიდევ უფრო საინტერესო იქნება მოგება-ზარალის ანგარიშგების განხილვა. იმის გამო, რომ დიდი ხანი არ არის გასული მას შემდეგ, რაც ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები შევიდა ძალაში, იგი მნიშვნელოვან გავლენას ვერ მოახდენდა „ვითიბი ბანკ ჯორჯიას“ მიერ მიღებულ შემოსავლებსა და ხარჯებზე. სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავლების მოცულობა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით საგრძნობლად შემცირებულია.

თუკი დარგების მიხედვით განვიხილავთ საპროცენტო შემოსავლებს, მაშინ დავინახავთ, რომ ვაჭრობისა და მომსახურეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან და სოფლის მეურნეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავლები შემცირებულია. შემცირებას ასევე ვხედავთ ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან მიღებულ საპროცენტო შემოსავლებზე. ამასთან, შემცირებულია საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან და მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან. საერთო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ 2019 წლის 1-ლ კვარტალში საპროცენტო შემოსავლები დაახლოებით 50 მილიონი ლარით არის შემცირებული, ხოლო უცხოურ ვალუტაში მიღებული საპროცენტო შემოსავლები დაახლოებით 30 მილიონით.

საპროცენტო ხარჯების მოცულობა წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით დაახლოებით 20 მილიონით არის შემცირებული. საგრძნობლად შემცირებულია მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტების და ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტების მოცულობა. კლებას ვხედავთ, ასევე, ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტებისა და სხვა საპროცენტო ხარჯების კუთხით. წმინდა საპროცენტო შემოსავლების მოცულობა დაახლოებით 30 მილიონი ლარით არის შემცირებული, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია.

რაც შეეხება არასაპროცენტო შემოსავლებს ეროვნულ ვალუტაში, ამ მხრივ, მნიშვნელოვანი კლებაა წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. თუკი შევხედავთ არასაპროცენტო ხარჯებს, მაშინ დავინახავთ რომ მხოლოდ მცირე ზრდაა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში, თუმცა წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი უარყოფითი ნიშნით მივიღეთ, რაც საბოლოო ჯამში ცუდად მოქმედებს კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობას.

თუკი გადავხედავთ კაპიტალის კოეფიციენტებს, დავინახავთ, რომ 2019 წლის 1-ლ კვარტალში პროცენტულად გამოსახული ძირითადი პირველადი კაპიტალისა და პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტები გაზრდილია 2018 წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებლებთან შედარებით, ასევე გაზრდილია საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტიც დაახლოებით 1%-ით. ამავე ზომით არის შემცირებული წმინდა საპროცენტო მარჟა. რაც შეეხება უკუგებას საშუალო აქტივებზე (ROA) და საშუალო კაპიტალზე (ROE), მათი პროცენტული მაჩვენებელი საგრძნობლად შემცირებულია 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. ამასთან, გაზრდილია მთლიანი საპროცენტო შემოსავლების, მთლიანი საპროცენტო ხარჯების და საოპერაციო შედეგების მოცულობა საშუალო წლიურ აქტივებში.

ასევე განვიხილოთ რამდენიმე მაჩვენებელი, რომლებიც გვიჩვენებენ აქტივების ხარისხს. მცირედით გაზრდილია უმოქმედო სესხების და საბალანსო უწყისით გათვალისწინებული სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის (სმდრს) მოცულობა მთლიან სესხებში. ზრდას ასევე ვხედავთ უცხოურ ვალუტაში არსებული სესხების კუთხით. მთლიანი სესხების წლიურმა ზრდის ტემპმა -0.78% შეადგინა იმ დროს, როდესაც წინა წლის მე-4 კვარტალში ეს მაჩვენებელი დაახლოებით 15%-ს შეადგენდა. თავის მხრივ, 1% - ით არის შემცირებული რაც შეეხება ლიკვიდური აქტივების მოცულობას მთლიან აქტივებში, ეს მაჩვენებელი გაზრდილია დაახლოებით

ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი, რომელიც კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობას გვიჩვენებს არის წმინდა მოგება (სხვაობა მთლიან შემოსავალსა და მთლიან ხარჯებს შორის, გაუთვალისწინებელი შემოსავლების/ხარჯების და ბიუჯეტში გადასახადების გადახდის შემდეგ). ეროვნულ ვალუტაში გამოხატული წმინდა მოგების მაჩვენებელი საკმაოდ შემცირებულია წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან

შედარებით, ასევე შემცირებულია უცხოურ ვალუტაში გამოსახული წმინდა მოგების მაჩვენებელი. ამასთან, საანგარიშგებო პერიოდში მთლიანი წმინდა მოგება წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით დაახლოებით 15 მილიონი ლარით არის შემცირებული, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. წმინდა მოგების შემცირება წინა წლის მაჩვენებელთან შედარებით განპირობებულია არასაპროცენტო შემოსავლების შემცირებით.

როგორც ვიცით, ბანკი უნდა ფლობდეს ლიკვიდურ აქტივებს, რომელიც საკმარისი იქნება ფინანსური სტრესის დროს მთლიანი წმინდა ფულადი გადინების გადასაფარად. ამისთვის, საჭიროა ბანკმა შეინარჩუნოს ადეკვატური ლიკვიდობის მარაგი, რომელიც საშუალებას მისცემს ბანკს გაუმკლავდეს მოსალოდნელ სხვაობას ლიკვიდური სახსრების შემოდინებასა და გადინებას შორის 30-დღიან სტრესულ პირობებში.²⁷ ამ კუთხით ბანკის მდგომარეობის შესაფასებლად გამოიყენება ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი. იგი გამოითვლება, როგორც მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივების შეფარდება მთლიან წმინდა ფულად გადინებასთან. განვიხილოთ აღნიშნული კოეფიციენტის ელემენტები.

მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივების მოცულობა ეროვნულ ვალუტაში გაზრდილია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით, თუმცა შემცირებულია უცხოურ ვალუტაში. რაც შეეხება ფიზიკური პირების დეპოზიტებს, მათი მოცულობა გაზრდილია როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში. გაზრდილია არაუზრუნველყოფილი სესხების დაფინანსება, თუმცა შემცირებულია უზრუნველყოფილი დაფინანსების მოცულობა ეროვნულ ვალუტაში. ფულის მთლიანი გადინება 2019 წლის 1-ლ კვარტალში 2018 წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით გაზრდილია, ამასთან ცვლილება არ არის იმდენად დიდი, რომ სერიოზული გავლენა მოეხდინა კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობაზე. ასევე გაზრდილია ფულის მთლიანი შემოდინება, თუმცა სხვაობა ამ ორ მაჩვენებელს შორის არსებითად არ შეცვლილა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში.

„ვითიბი ბანკი ჯორჯიას“ 2019 წლის 1 კვარტალის ფინანსური მონაცემების შესწავლის შემდეგ, შეიძლება ითქვას, რომ გაცემული სესხების მოცულობა არსებითად არ შეცვლილა 2018 წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით და შეიძლება იმის ვარაუდი, რომ ეროვნული ბანკის მიერ

²⁷ <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/3665261?publication=0>. =

შემოღებული რეგულაციებს კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობაზე მნიშვნელოვანი გავლენა არ მოუხდენია. ამის მიზეზი შეიძლება იყოს ის, რომ მხოლოდ რამდენიმე თვეა გასული რეფორმიდან და ცოტა ნაადრევია იმაზე საუბარი, თუ რა შედეგებს მოიტანს იგი „ვითიბი ბანკ ჯორჯიასთვის“ მომავალში.

3.2 „თიბისი ბანკი“

სააქციო საზოგადოება „თიბისი ბანკი“ 1992 წლის 17 დეკემბერს დაფუძნდა. შემდეგი წლის მათში კი მიენიჭა საერთაშორისო ოპერაციების წარმოების ლიცენზია. 1996 წლის დეკემბერში „თიბისი ბანკმა“ დაიწყო მცირე და საშუალო ბიზნესის დაფინანსება, ასევე გაიხსნა ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის პირველი საკრედიტო ხაზი - 3 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობით. 2001 წელს „თიბისი ბანკმა“ მონაწილეობა მიიღო GPI ჰოლდინგის დაფუძნებაში და ამავე წელს იგი მსოფლიოს „წლის საუკეთესო ბანკებს“ შორის დასახელდა. 2004 წლის იანვრიდან ფუნქციონირება დაიწყო „თიბისი ლიზინგმა“, რომელიც „თიბისი ბანკმა“ დააფუძნა. 2014 წელს ლონდონის საფონდო ბირჟაზე ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობა დაიწყო და შეიძინა ბანკი „კონსტანტას“ აქციათა 100%. 2018 წელს „თიბისი ბანკმა“ პირველი სრულიად ციფრული ბანკი Space გაუშვა საქართველოში.

„თიბისი ბანკი“ სხვადასხვა სოციალურ აქტივობას ახორციელებს. მან 2003 წელს დააარსა ლიტერატურული პრემია „საბა“. 2008 წლის 13 აგვისტოს, საომარი მოქმედებების შედეგად დაზარალებულთა დასახმარებლად დააფუძნა საქველმოქმედო ორგანიზაცია „თიბისი ფონდი“. ბანკი ასევე აფინანსებს ფოტოკონკურსს „ქოლგა“, რომლის მიზანი ახალგაზრდა პროფესიონალთა თუ თვითნასწავლ ფოტოხელოვანთა წახალისება, პოპულარიზება და ფოტოგრაფიის განვითარების ხელშეწყობაა საქართველოში.

„თიბისი ბანკი“ გთავაზობთ ინტეგრაციის სერვისს, რომელიც გაგიმარტივებთ ბანკთან ურთიერთობას. მისი მეშვეობით თქვენ აგზავნით საგადასახადო დავალებებს თქვენი საბუღალტრო სისტემიდან თიბისი ბანკში და იღებთ სხვადასხვა სახის ინფორმაციას ბანკიდან თქვენსავა სისტემაში. თქვენ აღარ მოგიწევთ ინტერნეტ ბანკიდან და ბანკი-კლიენტიდან საბანკო ინფორმაციის ხელით გადატანა თქვენს საბუღალტრო სისტემაში. კომპანია ასევე გთავაზობს სავალუტო ოფციონი. სავალუტო ოფციონი არის ფინანსური ინსტრუმენტი,

რომელიც აძლევს კლიენტს უფლებას, მაგრამ არა ვალდებულებას მომავალში შეასრულოს კონვერტაცია წინასწარ შეთანხმებული პირობებით, კერძოდ ბანკი და კლიენტი თანხმდებიან დასაკონვერტირებელი თანხის მოცულობაზე (კონტრაქტის ნომინალი) და გაცვლით კურსზე ("სტრაიკი" - strike price), რომლითაც მოხდება წინასწარ განსაზღვრულ თარიღზე (ვალუტირების თარიღი) ვალუტის გაცვლითი ოპერაცია. თუმცა, თუ ვალუტირების თარიღზე მიმდინარე საბაზრო კურსი არის უფრო ხელსაყრელი, ვიდრე ოფციონით განსაზღვრული "სტრაიკი", კლიენტს უფლება აქვს არ შეასრულოს კონვერტაცია ოფციონით განსაზღვრული პირობებით.

ბანკი მომხმარებლებს „ერთგულის“ პროგრამას სთავაზობს. „ერთგული“ თიბისი ბანკის ლოიალობის პროგრამაა, რომელშიც თიბისი ბანკის ნებისმიერი ბარათით ბევრ სარგებელს მიიღებთ. ერთგული ბარათით გადახდისას აგროვებთ ყველაზე მეტ ქულას, რომლის დახარჯვა ერთგულ პარტნიორებშია შესაძლებელი. ერთგული ქულების დასაგროვებლად უბრალოდ გადაიხადე ჩვენს პარტნიორ ობიექტებში თიბისი ბანკის ნებისმიერი ბარათით და მიიღე ერთგული ქულა საჩუქრად ყოველ ტრანზაქციაზე.

კიდევ ერთი პროგრამა, რომელსაც კომპანია თავის მომხმარებლებს სთავაზობს, არის სტარტაპერი. სტარტაპერი თიბისი ბანკის პროგრამაა, რომლის მიზანია სტარტაპების განვითარების ხელშეწყობა და ახალი ბიზნესის წამოწყების სტიმულირება. პროგრამა მოიცავს ფინანსურ და არაფინანსურ მხარდაჭერას სტარტაპებისთვის. პროგრამა გათვლილია სტარტაპებისთვის, ანუ ახალშექმნილი ბიზნესისთვის, რომელიც ზრდის ფაზაშია და არის მაქსიმუმ 2 წლის. თუმცა, ფინანსური მხარდაჭერის მისაღებად, სტარტაპები გარკვეულ პირობებს უნდა აკმაყოფილებდნენ. სესხის პროცენტი სტანდარტულია და მისი მოცულობა დამოკიდებულია ბიზნესის ინდივიდუალურ შეფასებაზე.

„თიბისი ბანკი“ მომხმარებლებს ახალ ონლაინ პლატფორმას სთავაზობს. www.businessstool.ge არის სივრცე - ონლაინ პლატფორმა, რომლის მიზანია შექმნას ეკოსისტემა და დააკავშიროს ბიზნესი ტექნოლოგიური პროდუქტებისა და სერვისების მომწოდებლებს. კომპანიებს შეუძლიათ მოძებნონ, შეადარონ და ამოირჩიონ საკუთარი ბიზნესისთვის საჭირო პროგრამული უზრუნველყოფა: კომპიუტერული პროგრამა, მობილური აპლიკაცია ან ვებ-სერვისი. ტექნოლოგიურ სივრცეში ეს არის ახალი არხი, რომელიც საშუალებას აძლევს

დეველოპერებს საკუთარი ტექნოლოგიური პროდუქტები გახადონ უფრო ცნობადი და გაზარდონ გაყიდვები. www.businessstool.ge შექმნილია, ერთი მხრივ დეველოპერებისთვის და იმ პირებისთვის, რომლებიც ქმნიან პროგრამულ უზრუნველყოფებს ბიზნესისთვის. ვებ-გვერდზე შესაძლებელია, როგორც ფიზიკურ, ასევე იურიდიულ პირად რეგისტრირება, რაც საშუალებას მისცემს დეველოპერებს თავად ატვირთონ ინფორმაცია საკუთარ პროდუქტებზე. მეორე მხრივ პლატფორმა შექმნილია კომპანიებისთვის, რომლებსაც სურთ გახადონ ბიზნეს პროცესები ავტომატიზირებული, უფრო მარტივი და ეფექტური. პლატფორმა ქმნის ერთგვარ სივრცეს ბიზნესებისთვის, სადაც ტექნოლოგიურ პროდუქტებზე ინფორმაციის მიღება, გაცვლა და შედარება არის შესაძლებელი. თუკი პიროვნება ქმნის პროგრამულ უზრუნველყოფას ბიზნესისთვის და სურს გააცნოს პროდუქტი დიდ აუდიტორიას, შეუძლია დარეგისტრირდეს და ატვირთოს ინფორმაცია მის პროდუქტზე.

აღსანიშნავია, რომ სს „თიბისი ბანკი“ შეაგროვებს/დაამუშავებს მომხმარებლის შესახებ ყველა იმ საკრედიტო/არასაკრედიტო და სხვა რელევანტურ ინფორმაციას, რომელიც დაკავშირებულია ბიუროსათვის ინფორმაციის მიწოდებასთან და ინფორმაციის მიღებასთან საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესითა და პირობებით. წინამდებარე ინფორმაცია მუშავდება გადამხდელუნარიანობის ანალიზის მიზნისათვის და ხელმისაწვდომი იქნება ბიუროში ჩართული სესხის გამცემი ორგანიზაცი(ებ)ისთვის და ინფორმაციის მიმღები/მიმწოდებელი პირ(ებ)ისთვის კანონმდებლობით დადგენილი წესით. მომხმარებლის მოთხოვნის შემთხვევაში, მონაცემთა დამამუშავებელი ვალდებულია გაასწოროს, განაახლოს, დაამატოს, დაბლოკოს, წაშალოს ან გაანადგუროს მონაცემები, თუ ისინი არასრულია, არაზუსტია, არ არის განახლებული, ან თუ მათი შეგროვება და დამუშავება განხორციელდა კანონის საწინააღმდეგოდ.

თიბისი ბანკში დანერგილია ძლიერი, დამოუკიდებელი და ბიზნესზე ორიენტირებული რისკების მართვის სისტემა. მისი მთავარი მიზანია, რისკის მართვის ეფექტური სისტემის მეშვეობით ხელი შეუწყოს ბანკის მდგრადი მომგებიანობის უზრუნველყოფას აღებული რისკების გათვალისწინებით.

იმისათვის, რომ გავიგოთ, თუ რა გავლენა მოახდინა რეფორმებმა “თიბისი ბანკის“ ფინანსურ მდგომარეობაზე, კარგი იქნება, თუკი გავეცნობით მის ფინანსურ დოკუმენტებს და

ვნახავთ, რამდენად შეიცვალა მისი ფინანსური მდგომარეობა წინა წელთან შედარებით. დანართში წარმოდგენილია 2019 წლის 1 კვარტლის მონაცემები. განხილულია როგორც საბალანსო უწყისი, ასევე მოგება-ზარალის ანგარიშგება (იხ. დანართი).

ნაღდი ფულის მოცულობა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში გაზრდილია წინა წლის მე-4 კვარტლის მაჩვენებელთან შედარებით როგორც ლარში, ასევე უცხოურ ვალუტაში. ასევე გაზრდილია როგორც მთლიანი სესხების, ასევე წმინდა სესხების მოცულობაც ეროვნულ ვალუტაში. აღნიშნული მაჩვენებელი საკმაოდ მნიშვნელოვანია, რადგან მისი საშუალებით შეგვიძლია ვიმსჯელოთ გაიზარდა თუ არა „თიბისი ბანკის“ მიერ გაცემული კრედიტების მოცულობა მას შემდეგ, რაც შევიდა ძალაში ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები. მიუხედავად იმისა, რომ მათი მოცულობა გაზრდილია, ცვლილება არ არის იმდენად დიდი რომ რაიმე დასკვნის გამოტანა შევძლოთ. შემცირებას ვხედავთ დარიცხულ მისაღებ პროცენტებსა და დივიდენდების კუთხით. მთლიანი აქტივები მოცულობა 2019 წელს შემცირებულია, თუმცა ცვლილება არ არის იმდენად დიდი, რომ რაიმე არსებით ცვლილებას ქონდეს ადგილი.

„თიბისი ბანკის“ მიერ სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავლის მოცულობა წინა წლის მე-4 კვარტლის მონაცემებთან შედარებით საგრძნობლად შემცირებულია. რაც შეეხება სექტორების მიხედვით, ვაჭრობისა და მომსახურეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან მიღებულ საპროცენტო შემოსავლებს, მათი მოცულობა დაახლოებით 50 მილიონით არის შემცირებული. ასევე შემცირებულია ენერჯეტიკის, სოფლის მეურნეობის, მშენებლობის სექტორებზე გაცემული სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავლები. საგულისხმოა ის ფაქტიც, რომ დაახლოებით 300 მილიონით არის შემცირებული ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან მიღებული შემოსავლები, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. შეიძლება ითქვას, რომ „თიბისი ბანკის“ მთლიანი საპროცენტო შემოსავლები 2019 წლის 1-ლ კვარტალში 2018 წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით დაახლოებით 500 მილიონით არის შემცირებული. რაც შეეხება საპროცენტო ხარჯებს, მათი მოცულობაც შემცირებულია საგრძნობლად, ეს კი ნამდვილად დადებითად შეიძლება შეფასდეს, საერთო ჯამში, წმინდა საპროცენტო შემოსავლები დაახლოებით 300 მილიონი ლარით არის შემცირებული.

რაც შეეხება არასაპროცენტო შემოსავლებს, მათი მოცულობა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში დაახლოებით 250 მილიონი არის შემცირებული 2018 მე-4 კვარტალთან შედარებით, ასევე შემცირებულია არასაპროცენტო ხარჯებიც. ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი კი, რომელიც კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობას ასახავს, არის წმინდა მოგების მაჩვენებელი. მისი მოცულობა დაახლოებით 70 მილიონი ლარით არის შემცირებული, რაც საკმაოდ მაღალი ციფრია. რთულია იმის თქმა, თუ კონკრეტულად რამ განაპირობა წმინდა მოგების ასე შემცირება, თუმცა, ჩემი აზრით, გარკვეულ როლს ამ პროცესში რეგულირების მიმდინარე რეფორმებიც იქონიებდა, განსაკუთრებით კი ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები.

რაც შეეხება ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტის ელემენტებს, მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივების მოცულობა ეროვნულ ვალუტაში წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით გაზრდილია 500,000 ლარით, თუმცა შემცირებულია უცხოურ ვალუტაში. ფიზიკური პირების დეპოზიტების მოცულობა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში გაზრდილია როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში. გაზრდილია არაუზრუნველყოფილი სესხების დაფინანსება, თუმცა შემცირებულია უზრუნველყოფილი დაფინანსების მოცულობა ეროვნულ ვალუტაში. ფულის მთლიანი გადინება 2019 წლის 1-ლ კვარტალში 2018 წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით გაზრდილია დაახლოებით 6 მილიონი ლარით, ამასთან ცვლილება იმდენად დიდი არ არის, რომ სერიოზული გავლენა მოეხდინა კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობაზე. ამასთანავე გაზრდილია ფულის მთლიანი შემოდინება, თუმცა სხვაობა ამ ორ მაჩვენებელს შორის არსებითად არ შეცვლილა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში.

3.3 „ლიბერთი ბანკი“

სს „ლიბერთი ბანკი“ არის საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე 1993 წელს ჩამოყალიბებული სააქციო საზოგადოება. ბანკი საქმიანობას ახორციელებს საქართველოს ბანკის მიერ 1993 წლის 10 თებერვალს გაცემული საბანკო ლიცენზიის საფუძველზე. 2017 წლის 13 ოქტომბერს European Financial Group-მა შეისყიდა ჯგუფის საკუთარი კაპიტალის 74.64%-იანი სააქციო წილი.

ბანკი იღებს ანაზრებს მოსახლეობისგან, გაცემს სესხებს, ახორციელებს ფულად გადარიცხვებს საქართველოში და საზღვარგარეთ, აწარმოებს ვალუტის გაცვლით ოპერაციებს და თავის საცალო და კორპორატიულ კლიენტებს სთავაზობს სხვადასხვა საბანკო მომსახურებას. მისი სათაო ოფისი მდებარეობს საქართველოს დედაქალაქ თბილისში და 2018 წლის 31 დეკემბრისთვის წარმოდგენილი იყო საქართველოში მოქმედი 444 ფილიალით, სერვისცენტრით, სადისტრიბუციო ცენტრითა და მობილური სერვის ცენტრი.

ბანკი წარმოადგენს საფონდო ბირჟაზე რეგისტრირებულ კომპანიას და მისი ჩვეულებრივი აქციები განთავსებულია საქართველოს საფონდო ბირჟაზე. მიმოქცევაში არსებულმა აქციებმა 2018 წლის 31 დეკემბრისათვის 24.1% შეადგინა.

„ლიბერთი ბანკი“ სხვადასხვა სოციალურ და საქველმოქმედო პროექტს ახორციელებს. იგი მთელი წლის განმავლობაში 54 მცირე საოჯახო ტიპის სახლს, მიუსაფარ ბავშვთა სადღეღამისო თავშესაფარს და ბავშვთა სპეციალიზებულ საოჯახო ტიპის სახლის მიერ მოხმარებულ ელექტრო ენერჯისა და ბუნებრივი აირის საფასურს სრულიად ანაზღაურებს. იგი ასევე აქტიურადაა ჩართული სპორტულ აქტივობებში და არის საფეხბურთო კლუბ „ლოკომოტივის“ გენერალური სპონსორი. რაც შეეხება საგანმანათლებლო სფეროს, ბანკი აქტიურად თანამშრომლობს „Educare Georgia“-სთან და სხვადასხვა საინტერესო პროექტს ახორციელებს.

„ლიბერთისა“ და „ნიუ ჰოსპიტალს“ შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა, რომლის თანახმადაც პენსიის მიმღები მომხმარებლები სამედიცინო სერვისებს სპეციალურად მათთვის შემუშავებული პირობებით მიიღებენ. განსაკუთრებული პირობებით ლიბერთის სოციალური ბარათის მფლობელები 2018 წლის ბოლომდე ისარგებლებენ და 30%-იანი ფასდაკლებით შეძლებენ ჩაიტარონ კვლევები გულის დაავადებების, შინაგანი ორგანოების, სახსრების და სხვა მიმართულებებით.

კომპანია გვთავაზობს პირადი ბანკირის მომსახურებას. პირადი ბანკირი წარმოადგენს თქვენს მთავარ საკონტაქტო პირს და თქვენი ინტერესების დამცველს ბანკში. პირადი ბანკირი გაგიწევთ პერსონალურ საბანკო მომსახურებას და დაგეხმარებათ შეარჩიოთ სასურველი სტრატეგია თქვენი ფინანსური მიზნების მისაღწევად.²⁸ ფინანსური ოპერაციების

²⁸ <https://libertybank.ge/ka/produqtebi/liberty-wealth/piradi-bankiri>.

გასამარტივებლად კომპანია გვთავაზობს Visa Infinite ბარათს. Visa Infinite ბარათით შეძლებთ გადაიხადოთ ათ სხვადასხვა ვალუტაში მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში კონვერტაციასთან დაკავშირებული დამატებითი ხარჯების გარეშე. ანგარიშები შეგიძლიათ გახსნათ შემდეგ ვალუტებში: GEL (ლარი), USD (აშშ დოლარი), EUR (ევრო), GBP (გირვანქა სტერლინგი), CHF (შვეიცარული ფრანკი), CAD (კანადური დოლარი), RUR (რუსული რუბლი), JPY (იაპონური იენი), HKD (ჰონგკონგური დოლარი) და AUD (ავსტრალიური დოლარი). მაღალი წლიური საპროცენტო სარგებელი ერიცხება თქვენს თითოეულ ანგარიშზე განთავსებულ ყოველდღიურ ნაშთს და ყოველი თვის ბოლოს ჩაგერიცხებათ ანგარიშზე.

ლიბერთი ბანკსა და “First Step Georgia”-ს შორის დაიდო თანამშრომლობის ხელშეკრულება, რომლის თანახმად, ლიბერთი ბანკი დახმარებას უწევს 4 ოჯახის აუტისტური სპექტრით დაავადებულ ბავშვებს. აღნიშნულ ბავშვებს ჩვენი დახმარებით საშუალება მიეცათ იარონ სასწავლო-შემეცნებით ცენტრში და დაეუფლონ სხვადასხვა საქმიანობას.

იმისათვის, რომ უფრო გაყიდვები გაზარდოს, კომპანია სხვადასხვა აქციას იწყებს. კომპანია მომხმარებელს მარტივ იპოთეკურ სესხს სთავაზობს ნებისმიერი ტიპის უძრავი ქონების შესაძენად, ასაშენებლად, გასარემონტებლად. ყველასთვის გასაგები პირობებით. სესხის აღება შეგიძლიათ უძრავი ქონების შესაძენად, ასაშენებლად ან გასარემონტებლად, სხვა იპოთეკური სესხის გადასაფარად და პირობების გასაუმჯობესებლად. მარტივ იპოთეკურ სესხთან ერთად ავტომატურად დაგიმტკიცდებათ 5 000 ლარამდე ლიმიტი, რომლის ათვისება შეგიძლიათ საკრედიტო ბარათით. სესხი გაიცემა მათ შორის უცხო ქვეყნის მოქალაქეებზეც - საქართველოში მუდმივი ბინადრობის უფლების ქონა სავალდებულო არ არის. კომპანია გვთავაზობს სადეპოზიტო სერტიფიკატს. სადეპოზიტო სერტიფიკატი არის ფასიანი ქაღალდების მსგავსი ფინანსური ინსტრუმენტი. თქვენ ყიდულობთ სადეპოზიტო სერტიფიკატს გარკვეული ვადით, რაზეც გერიცხებათ მაღალი საპროცენტო სარგებელი. თუ გსურთ დანაზოგის ეფექტურად ინვესტირება მაღალი სარგებლის მისაღებად, სადეპოზიტო სერტიფიკატი დაბანდების საუკეთესო საშუალებაა.

ნაღდი ფულის ოდენობა წინა წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით შემცირებულია როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში. რაც შეეხება ფულად სახსრებს ეროვნულ ბანკში, მათი მოცულობა გაზარდილია. ზრდას ვხედავთ მთლიანი სესხების და წმინდა სესხების კუთხით. ეს ნამდვილად მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია, რადგან, როგორც ვხედავთ, 2019 წლის 1-ლ

კვარტალში რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდიული პირების საკრედიტო დავალიანება „ლიბერთი ბანკის“ მიმართ გაზრდილია, რაც დადებითად შეიძლება ჩაითვალოს. შეიძლება იმის თქმა, რომ ეროვნული ბანკის მიერ შემოღებულ საბანკო რეგულაციებს არსებითი გავლენა არ მოუხდენია აღნიშნული ბანკის მიერ სესხების გაცემაზე. შემცირებულია დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები, ასევე შემცირებულია დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონების ღირებულებაც. თუ შევადარებთ მთლიანი აქტივების მოცულობას, მცირე ზრდას დავინახავთ, თუმცა ცვლილება არ არის იმდენად დიდი რომ რაიმე არსებითი დასკვნის გაკეთება შევძლოთ.

რაც შეეხება ბანკის ვალდებულებებს, შეგვიძლია დავინახოთ რომ 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით, არსებითი ცვლილება არ განუცდიათ ბანკების დეპოზიტებს, თუმცა გაზრდილია როგორც მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები), ასევე მოთხოვნამდე დეპოზიტებიც.

„ლიბერთი ბანკის“ ვალდებულებების ზრდას ვხედავთ როგორც ეროვნულ ვალუტაში, ასევე უცხოურ ვალუტაში. შეიძლება ითქვას, რომ „ლიბერთი ბანკის“ როგორც აქტივები, ასევე ვალდებულებები გაზრდილია 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით, თუმცა მნიშვნელოვან ცვლილებებს ადგილი არ ჰქონია.

ამჯერად განვიხილოთ „ლიბერთი ბანკის“ მოგება-ზარალის ანგარიშგება. როგორც ზემოთ აღვნიშნე, დიდი ხანი არ არის გასული მას შემდეგ, რაც ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციები შევიდა ძალაში და შესაბამისად იგი მნიშვნელოვან გავლენას ვერ მოახდენდა „ლიბერთი ბანკის“ მიერ მიღებულ შემოსავლებსა და ხარჯებზე. შეიძლება იმის თქმა, რომ სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავლების მოცულობა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით შემცირებულია. ასევე გადავხედოთ საპროცენტო შემოსავლებს დარგების მიხედვით. თუკი დავაკვირდებით სექტორების მიხედვით მიღებულ საპროცენტო შემოსავლებს სხვადასხვა დარგების მიხედვით, დავინახავთ რომ გაზრდილია მიღებული საპროცენტო შემოსავლები ვაჭრობისა და მომსახურეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან, ასევე ზრდას ვხედავთ მშენებლობის სექტორზე გაცემულ სესხებზეც. ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი ამ კუთხით არის ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავალი, რაც დაახლოებით 180 მილიონი ლარით არის შემცირებული, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია.

საერთო ჯამში შეიძლება ითქვას, რომ 2019 წლის 1-ლ კვარტალში მიღებული საპროცენტო შემოსავალი შემცირებულია წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით, რაც საკმაოდ უარყოფითად იმოქმედებს ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე, თუკი ეს ტენდენცია გაგრძელდება შემდგომაც. კიდევ ერთი საინტერესო მაჩვენებელი არასაპროცენტო შემოსავლებია, რომელთა მოცულობა წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით დაახლოებით 40 მილიონით არის შემცირებული.

რაც შეეხება არასაპროცენტო და საპროცენტო ხარჯებს, ორივე მაჩვენებლის მოცულობა შემცირებულია 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია წმინდა მოგება, რომელიც კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობას ასახავს. ეროვნულ ვალუტაში გამოხატული წმინდა მოგების მოცულობა დაახლოებით 53 მილიონით არის შემცირებული, რაც საკმაოდ მაღალი რიცხვია. ამის მთავარი მიზეზია საპროცენტო და არასაპროცენტო შემოსავლის შემცირება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით.

მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივების მოცულობა შემცირებულია როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში გაზრდილია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. რაც შეეხება ფიზიკური პირების დეპოზიტებს, მათი მოცულობა შემცირებულია როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში, ამასთან ცვლილება არ არის იმდენად დიდი, რომ სერიოზული გავლენა მოეხდინა კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობაზე. შემცირებულია არაუზრუნველყოფილი სესხების დაფინანსება. ფულის მთლიანი გადინება 2019 წლის 1-ლ კვარტალში 2018 წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით შემცირებულია. ასევე შემცირებულია ფულის მთლიანი შემოდინება, თუმცა სხვაობა ამ ორ მაჩვენებელს შორის არსებითად არ შეცვლილა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში.

ასევე განვიხილოთ ბალანსგარეშე ანგარიშგების უწყისი. მიმდინარე წელს შემცირებულია გაცემული გარანტიების მოცულობა როგორც ეროვნულ, ასევე უცხოურ ვალუტაში. ასევე შემცირებულია ბანკის მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით გაცემული გარანტიები. რაც შეეხება წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებს, საგრძნობლად შემცირებულია სავალუტო კურსთან დაკავშირებული კონტრაქტების ფარგლებში მისაღები თანხები ეროვნულ ვალუტაში, თუმცა გაზრდილია უცხოურ ვალუტაში. ამასთან, გაზრდილია სავალუტო კურსთან დაკავშირებული კონტრაქტების ფარგლებში გასაცემი თანხები.

საინტერესო იქნება, თუკი თვალს გადავავლებთ კაპიტალის კოეფიციენტებს. პროცენტულად გამოსახული ძირითადი პირველადი კაპიტალისა და პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტები შემცირებულია 2018 წლის მე-4 კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებლებთან შედარებით, თუმცა დაახლოებით 1%-ით არის გაზრდილი საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტი. დაახლოებით ამავე ზომით არის შემცირებული წმინდა საპროცენტო მარჟა. რაც შეეხება უკუგებას საშუალო აქტივებზე (ROA) და საშუალო კაპიტალზე (ROE), მათი პროცენტული მაჩვენებელი საგრძნობლად შემცირებულია 2019 წლის 1-ლ კვარტალში. ასევე შემცირებულია მთლიანი საპროცენტო შემოსავლების, მთლიანი საპროცენტო ხარჯების და საოპერაციო შედეგების მოცულობა საშუალო წლიურ აქტივებში.

რაც შეეხება აქტივების ხარისხს, ამ კუთხით რამდენიმე მაჩვენებელი განვიხილოთ. მცირედით შემცირებულია უმოქმედო სესხების და საბალანსო უწყისით გათვალისწინებული სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის (სმდრს) მოცულობა მთლიან სესხებში. ამასთან, ზრდას ვხედავთ უცხოურ ვალუტაში არსებული სესხების კუთხით. 2019 წლის 1-ლ კვარტალში მთლიანი სესხების წლიურმა ზრდის ტემპმა 11,7% შეადგინა, რაც დაახლოებით 2,5% - ით მეტია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. თავის მხრივ, 1% - ით არის შემცირებული ლიკვიდური აქტივების მოცულობა მთლიან აქტივებში.

„ლიბერთი ბანკის“ 2019 წლის 1 კვარტალის ფინანსური მონაცემების შესწავლის შემდეგ შეგვიძლია იმის თქმა, რომ საკმაოდ შემცირებულია წმინდა მოგების მაჩვენებელი, რაც ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია კომპანიის ფინანსური მდგომარეობის შესწავლისას, თუმცა რთულია იმის თქმა, რომ მხოლოდ რეგულირების მიმდინარე პოლიტიკამ განაპირობა ბანკის ეს მდგომარეობა, თუმცა დანამდვილებით შეიძლება იმის თქმა, რომ ეროვნული ბანკის მიერ შემოღებულმა რეგულაციებმა გარკვეული უარყოფითი გავლენა მოახდინა ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე. ამასთან, შესაძლოა გრძელვადიან პერსპექტივაში მდგომარეობა გამოსწორდეს და „ლიბერთი ბანკის“ მდგომარეობა საგრძნობლად გაუმჯობესდეს.

დასკვნები და რეკომენდაციები

რეგულირების მიმდინარე რეფორმების განხილვისას გამოიკვეთა რამდენი ფაქტი, რომლებიც გვიჩვენებს თუ რა გავლენას ახდენენ ნაშრომში განხილული რეფორმები ქართულ კომპანიებზე. თავდაპირველად, განვიხილოთ საპენსიო რეფორმა. ახალ საპენსიო სისტემას გარკვეული ხარვეზები აქვს და ამ ხარვეზებზე საუბრობენ არასამთავრობო ორგანიზაციებიც. ძალიან საინტერესოა დამოუკიდებელი ექსპერტის, მარტინ ჰუთსეზაუთის შემოთავაზებული ალტერნატივა. ასევე კარგი იქნება, თუკი გავითვალისწინებთ სხვა ქვეყნების მაგალითებს და გადმოვიღებთ მათი საპენსიო სისტემების სხვადასხვა კომპონენტებს.

ბიზნეს სექტორზე ამ რეფორმას გარკვეული ზეგავლენა ექნება. პირველ რიგში იმ კუთხით, რომ შემცირდება კომპანიების ფულადი სახსრები და ისინი აღარ მოახდენენ ახალი ინვესტიციების განხორციელებას. ის ფაქტი კი, რომ ასევე შემცირდება კერძო პირების ფულადი სახსრები მოკლევადიან პერიოდში, ნამდვილად უარყოფით ზეგავლენას მოახდენს ბიზნეს აქტივობაზე. მოკლევადიან პერიოდში შემცირდება შესყიდვები უმეტესად გრძელვადიანი მოხმარების საქონელზე, რადგან ხელფასის 2% არაა იმდენად დიდი თანხა, რომ ამან ზეგავლენა მოახდინოს პირველადი მოხმარების საქონლის შესყიდვებზე. შესაბამისად უნდა ვივარაუდოთ, რომ სწორედ ამ სექტორებში მოხდება გაყიდვების შემცირება.

რაც შეეხება რეფორმის ზეგავლენას კომპანიების დაგეგმვის პოლიტიკაზე, ფირმებმა უნდა გაითვალისწინოს ის ეფექტები, რომელსაც ადგილი ექნება ამ პროცესზე. სახეზე გვაქვს ურთიერთსაპირისპირო ეფექტები. საპროცენტო განაკვეთის შემცირება კომპანიებს მისცემს საშუალებას, რომ მეტი ფულადი სახსრები გამოიტანონ კერძო ბანკებიდან და ამით გაზარდონ თავიანთი ინვესტიციების მოცულობა. ამასთან, მეორე ეფექტი ისაა, რომ თავად კომპანიაც იხდის ფულად სახსრებს და უმცირდება აქტივები.

სასურველია თუკი მეტი საჯაროობა იქნება და მოსახლეობას შეეძლება უფრო კარგად გაეცნოს ახალ რეფორმას. ასევე კარგი იქნება თუკი შემცირდება საშემოსავლო გადასახადი, რაც შეამცირებს მომუშავეების ტვირთს.

ასევე, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ შემოთავაზებული საპენსიო სისტემით, სახელმწიფო მოსახლეობაში სოციალურ უთანასწორობის ზრდას უწყობს ხელს. მომავალში

სახელმწიფო დასაქმებულ და მაღალშემოსავლიან მოქალაქეებს თანხობრივად უფრო მეტ კონტრიბუციას გაუკეთებს პენსიაში, ვიდრე უმუშევრებს და დაბალშემოსავლიან მოსახლეობას. შესაბამისად, სხვა თანაბარ პირობებში, საპენსიო ასაკის მოსახლეობაში სოციალური უთანასწორობა გაიზრდება.

თავის მხრივ, იზრდება საგადასახადო ტვირთი დასაქმებაზე (ფაქტობრივად, ხელფასიდან გადასახადი 20%-დან 23.2%-მდე იზრდება), რაც გააძვირებს სამუშაო ძალას და უარყოფითად იმოქმედებს დასაქმებაზე.

ასევე, დიდ ყურადღებას იქცევს რეფორმაში მონაწილეობის სავალდებულო ხასიათი. განვიხილოთ ეს კერძო ფირმის მაგალითზე.

მაგალითად, თუ დასაქმებულის ხელფასი არის 1000 ლარი, მაშინ ეს თანხა იგივე დარჩება და ამასთან ერთად, დამსაქმებელი კიდევ 20 ლარს ჩარიცხავს ფონდში. ჯამში დამსაქმებლისთვის დასაქმებულის ხარჯი გაიზრდება 20 ლარით.

დამსაქმებლებს შეუძლიათ მოაკლონ საპენსიო ფონდში ჩასარიცხი 2% დასაქმებულის ხელფასს და ისე მიმართონ საპენსიო ფონდში. ამ შემთხვევაში კი დამსაქმებლის ხარჯები უცვლელია, მაგრამ დასაქმებულის ხელფასი 2%-ით მცირდება.

იმის გამო, რომ სახელმწიფო საპენსიო ფონდების მართვა/დელეგირებას კერძო სექტორი განახორციელებს, მნიშვნელოვანია რომ გაიზარდოს კორპორაციული მართვის სტანდარტები და მას მიექცეს დიდი ყურადღება, რადგანაც რეფორმის განხორციელების შემდეგ ეს ფონდები მსხვილი ინვესტორები გახდებიან. ასევე უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება საპენსიო ფონდების ადმინისტრირებას იმისათვის, რომ დანაზოგების ინვესტირება და კონცენტრაცია ეკონომიკის მხოლოდ ერთ სექტორებში არ მოხდეს. ასევე უმნიშვნელოვანესია იმ კომპანიების მდგომარეობა, სადაც ხდება ამ ფონდების ინვესტირება და მათი კორპორაციული მართვის ხარისხი. ქვეყანა მაქსიმალურად უნდა შეეცადოს მოახდინოს ადგილობრივი ბაზრის განვითარება საპენსიო ფონდების ინვესტირებისთვის, რათა ნაკლებად იყოს დამოკიდებული ძალიან მგრძობიარე, კაპიტალის საერთაშორისო ბაზარზე.

განმარტებით ბარათში საქართველოს კანონის პროექტზე „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ ვკითხულობთ: „მონაწილის კონტრიბუციის გაანგარიშება ხდება დარიცხული ხელფასიდან

და შემდეგ მოხდება საშემოსავლოს 20%-ის გადახდა, აქედან გამომდინარე ბიუჯეტს საშემოსავლო დასაბეგრი ბაზის შემცირების გამო ბიუჯეტში დაახლოებით 17 მლნ. ლარამდე ნაკლები თანხა მობილიზდება სრულ წელზე გათვლით. ასევე, გამომდინარე იმ ფაქტიდან, რომ დამსაქმებელს თავის კონტრიბუციის 2% შეუძლია გამოქვითოს შემოსავლიდან და შეამციროს მოგების დასაბეგრი ბაზა, დაახლოებით ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილს შეამცირებს 23 მლნ ლარამდე. ჯამურად სრულ წელზე დაახლოებით 40 მლნ ლარამდე ნაკლებით მობილიზდება ბიუჯეტში”.

წლიურად ეს ხარჯი კანონპროექტის ამოქმედების შემდეგ შეადგენს დაახლოებით 150 მლნ. ლარს იმ დროს, როდესაც 2018 წელს ამ ხარჯმა 90 მილიონი ლარი შეადგინა. ამ კუთხით შეიძლება ითქვას, რომ საპენსიო რეფორმა გაზრდის სახელმწიფოს ხარჯს.

მეორეს მხრივ საინტერესო იქნება განვიხილოთ კანონპროექტის 28-ე მუხლი, რომელიც საპენსიო აქტივების ინვესტირებას ეხება. ამ მუხლის მე-17 პუნქტის მიხედვით აქტივების ინვესტირება შეიძლება მოხდეს რამდენიმე მიმართულებით, ერთ-ერთი მათგანი კი არის საქართველოს სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდებში ინვესტირება. 39-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად კი საპენსიო აქტივების ინვესტირება განხორციელდება მხოლოდ ნაკლებად რისკიან საინვესტიციო პორტფელში. ეს, თავის მხრივ, ნიშნავს, რომ აქტივების განთავსება მოხდება იმ ფასიან ქაღალდებში, რომელიც მთავრობის მიერაა გამოშვებული.

აქედან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ მთავრობაც მიიღებს გარკვეულ სარგებელს ამ რეფორმიდან, რადგან მას შეეძლება შიდა ვალის აღება. მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობას უხდება 2%-ის გადახდა მოქალაქეების საპენსიო ფონდში, მას შეუძლია დიდი სარგებელი ნახოს და ფასიანი ქაღალდების გაყიდვიდან მიიღოს თანხა. ასევე საინტერესო იქნება თუ ამ საკითხის უფრო დეტალური განხილვა მოხდება.

ასეთი პრეცედენტები არსებობს მსოფლიოში, როდესაც სახელმწიფომ მიითვისა თანხა საპენსიო ფონდიდან. მაგალითისთვის პოლონეთის მთავრობამ მიითვისა 51 მილიარდი დოლარი 2014 წელს სწორედ საპენსიო ფონდიდან.

კიდევ ერთი რისკი, რომელიც ამ რეფორმას ახლავს თან, ისაა რომ მან შეიძლება მომავალში სოციალური უთანასწორობა გაზარდოს. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში საშუალო ხელფასი 1000 ლარამდეა, დასაქმებულთა უმეტესობას 600 ლარზე ნაკლები ხელფასი აქვს. ეს

არ მისცემს მათ საშუალებას, რომ დიდი თანხა დააგროვონ და შესაბამისად მაღალი პენსია მიიღონ. ეს, თავის მხრივ, გაზრდის სოციალურ უთანასწორობას.

რეფორმის განხორციელებას მოყვება დადებითი შედეგი იმ სახით, რომ გაიზრდება საინვესტიციო რესურსების რაოდენობა, თუმცა რამდენად დადებითი ეფექტია ეს იმ ქვეყანაში, სადაც სათანადო დონეზე არაა განვითარებული კაპიტალის ბაზარი, რთული სათქმელია. ამასთან სხვადასხვა მონაცემებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ მიმდინარეობს კაპიტალის ბაზრის ზრდა, რაც დადებითად იმოქმედებს საპენსიო რეფორმაზე.

ასევე საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ RIA ანალიზის გაკეთებისას საარსებო მინიმუმად აიღეს ის რიცხვი, რომელიც Geostat-ის საიტზეა მოცემული. მკვლევარების აზრით, ეს საკმაოდ მნიშვნელოვანი მონაცემია და საქსტატის მიერ დათვლილი რიცხვი გარკვეული ხარვეზებით ხასიათდება. უკეთესი იქნება თუკი ეს და სხვა სახის მონაცემებიც მაქსიმალური სიზუსტის იქნას დათვლილი, რომ გაადვილდეს ანალიზის გაკეთება.

ჩემს მიერ ჩატარებულმა კვლევამ რამდენიმე საინტერესო ფაქტი გამოავლინა. გამოკითხვის შედეგები გვიჩვენებს, რომ მიუხედავად იმისა რომ აღნიშნულ რეფორმას მნიშვნელოვანი გავლენა არ მოუხდენია რესპოდენტების ფინანსურ მდგომარეობაზე, ისინი მაინც საკმაოდ უარყოფითად აფასებენ საპენსიო რეფორმას. ამის ერთ-ერთი შედეგი შესაძლოა იყოს ის, რომ მათ არ აქვთ სრული ინფორმაცია თუ რა დადებით შედეგს მოიტანს ეს რეფორმა და მათი უარყოფითი დამოკიდებულება ამით არის გამოწვეული. სწორედ ამაზე მიუთითებს ის ფაქტი, რომ გამოკითხულთა უმეტესობა უბრალოდ არ იცნობს საპენსიო სააგენტოს საქმიანობას და უჭირს იმის განსაზღვრა თუ რა შედეგს მოიტანს საპენსიო რეფორმა ქვეყნის ეკონომიკისთვის. ჩემი აზრით, კარგი იქნება, თუკი უფრო მეტი ინფორმაციის მიწოდება მოხდება და ეს პროცესი უფრო გამჭვირვალე გახდება.

რეკომენდაციის სახით შეიძლება ვთქვათ, რომ კარგი იქნება თუკი დაგროვებით საპენსიო სქემაში გაწევრიანება სავალდებულო არ იქნება და დასაქმებული თვითონ გადაწყვეტს მიიღებს თუ არა მონაწილეობას აღნიშნულ სქემაში. კარგი იქნება, თუკი ახალ სქემასთან ერთად სოციალური პენსია შენარჩუნდება მისი ინდექსაცია მოხდება ხელფასების საშუალო ზრდის ტემპის მიხედვით. სოციალური პენსიის არსებობა საპენსიო ასაკის ადამიანებს მინიმალური შემოსავლით უზრუნველყოფს, ხოლო საშუალო ხელფასის ზრდის ტემპის

მიხედვით მისი ინდექსაცია კი სოციალური პენსიის ჩანაცვლების კოეფიციენტის შენარჩუნებას უზრუნველყოფს არსებულ დონეზე.

ჩემი აზრით, უნდა შეიქმნას სოციალური ფონდი, რომელშიც მოხდება რესურსების მობილიზება მაღალშემოსავლიანი დასაქმებულების შენატანებიდან და დაწესდეს პენსიის ზედა ზღვარი. სოლიდარობის ფონდის გამოყენებით მოხდება მძიმე, საშიშ პირობებში და ადამიანის ჯანმრთელობისთვის მავნე პირობებში დასაქმებულებისათვის პენსიაზე ადრე გასვლის უფლების უზრუნველყოფა. კარგი იქნება, თუკი სისტემას დაემატება მე-3 სვეტი, რომელში ჩართვაც იქნება ნებაყოფლობითი და დაეფუძნება „განსაზღვრული შენატანების“ სქემის პრინციპებს. მე-3 სვეტში მონაწილეები თვითონ გადაწყვეტენ განსახორციელებელი შენატანების მოცულობას. მე-3 სვეტში მონაწილის ანგარიშზე არსებული თანხა უნდა იყოს მისი საკუთრება და მემკვიდრეობით უნდა გადაიცეს გარდაცვალების შემთხვევაში. აღნიშნულ სქემაში მონაწილეს უფლება უნდა ჰქონდეს, რომ ამ სვეტში დაგროვილი თანხა გაიტანოს ვადაზე ადრე ფონდიდან.

მთავრობამ უნდა წახალისოს საპენსიო სისტემაში სამუშაო ძალის ნებაყოფლობით ჩართვა. წახალისება უნდა მოხდეს როგორც სპეციალური ფინანსური სტიმულების დანერგვით, ისე - შემოთავაზებულ სქემის შესახებ მოსახლეობის მეტად ინფორმირებით. მთავრობამ განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციოს და წახალისოს საპენსიო სქემაში თვითდასაქმებულებისა და იმ დაქირავებული თანამშრომლების ნებაყოფლობითი მონაწილეობა, რომლებიც საპენსიო რეფორმის გარეთ რჩებიან. არსებითია, რომ საპენსიო ფონდის რესურსის დიდი ნაწილი ადგილობრივ აქტივებში განთავსდეს, რათა ადგილობრივი კაპიტალის ბაზარი განვითარდეს.

იმისთვის, რომ საპენსიო რეფორმამ შეძლოს მთავრობის მიერ დასახული მიზნების მიღწევა, საჭიროა, რომ მოხდეს საპენსიო კანონმდებლობის გადახედვა ყოველწლიური შემოსავლების ლიმიტების ჭრილში და იქნება გათვალისწინებული ზედა ზღვრის გარდა, ასევე, დაბალ შემოსავლიანი მოსახლეობისათვის მოხდება მინიმალური ზღვარის დაწესება.

ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული რეგულაციების განხილვისას გამოიკვეთა ის ფაქტი, რომ აღნიშნულმა რეფორმამ მოკლევადიან პერიოდში საკმაოდ უარყოფითი გავლენა მოახდინა საბანკო სფეროზე. მათი ძალაში შესვლიდან ერთ თვეში დაახლოებით 231.1 მლნ.

ლარით შემცირდა გაცემული კრედიტების მოცულობა. ზრდა განიცადა საშუალო შეწონილმა საპროცენტო განაკვეთმა და 12.5 პროცენტი შეადგინა. მომდევნო თვეებში სიტუაცია შედარებით გამოსწორდა და ბანკებმა უფრო მეტი სესხების გაცემა დაიწყეს. ჩემი აზრით, ეს მოსალოდნელი იყო, რადგან მოკლევადიან პერიოდში რეფორმის განმახორციელებლები ამას ვარაუდობდნენ, თუმცა აქცენტი გადატანილია გრძელვადიან პერიოდზე და რეგულაციების დაწესებაც იმას ემსახურება, რომ სიტუაცია გრძელვადიან პერიოდში გამოსწორდეს. ჩემი აზრით, რეფორმის განხორციელება დროული იყო, რადგან აღნიშნულ პრაქტიკას სხვა ქვეყნებიც იყენებენ და ადრე თუ გვიან რეგულაციების დაწესება აუცილებელიც იყო.

შევისწავლე 3 ბანკის ფინანსური მონაცემები და რამდენიმე საინტერესო ფაქტის აღნიშვნა შეიძლება ამ კუთხით. რეგულაციების მიმდინარე რეფორმების ზეგავლენის შეფასებისას ყველაზე მნიშვნელოვანი მონაცემი არის ის, თუ როგორ გაიზარდა ბანკების მიერ გაცემული სესხების მოცულობა. 2019 წლის 1-ლ კვარტალში „ვითიბი ბანკ ჯორჯიას“ მიერ გაცემული სესხების მოცულობა შემცირებულია წინა წლის მე-4 კვარტალთან შედარებით. რთულია დარწმუნებით იმის თქმა, რომ მიმდინარე რეფორმებმა იმოქმედა გაცემული სესხების შემცირებაზე, თუმცა გარკვეულ ზეგავლენას აუცილებლად მოახდენდა.

რაც შეეხება „თიბისი ბანკის“ მიერ გაცემულ სესხებს, მათი მოცულობა გაზრდილია 2019 წელს, თუმცა როგორც დავინახეთ ცვლილება იმდენად დიდი არაა, რომ რაიმე დასკვნები გამოვიტანოთ. საპროცენტო შემოსავალის მოცულობა 2019 წლის 1-ლ კვარტალში წინა წლის მე-4 კვარტლის მონაცემებთან შედარებით საგრძნობლად შემცირებულია, განსაკუთრებით საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ შემცირებულია ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან მიღებული საპროცენტო შემოსავლები.

„ლიბერთი ბანკის“ ფინანსური მონაცემების შესწავლისას დავინახეთ, რომ როგორც წინა შემთხვევებში, არსებითი გავლენა არ მოახდინა რეგულირების მიმდინარე რეფორმებმა გაცემული სესხების მოცულობაზე. არსებით ცვლილებას ვხედავთ წმინდა მოგების მონაცემის ანალიზისას, რომლის მოცულობაც საგრძნობლად შემცირებულია 2019 წლის 1-ლ კვარტალში, თუმცა ამ შემთხვევაშიც რთულია იმის თქმა, თუ რამ გამოიწვია ასეთი სურათი.

საქართველოში მოღვაწე სამი მსხვილი ბანკის ფინანსური მონაცემების შესწავლისას დავინახეთ, რომ მათ მიერ გაცემული სესხების მოცულობა არსებითად არ შეცვლილა და

შესაძლოა იმის თქმა, რომ ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებულ რეგულაციებს არსებითი ცვლილება არ მოუხდენია ამ კუთხით. ამასთან, ჯერ მხოლოდ 2019 წლის 1-ლი კვარტლის მონაცემებია გამოქვეყნებული და ძალიან ცოტა დროა გასული, რომ რაიმე დასკვნები გამოვიტანოთ.

საინტერესოა ის ფაქტი, რომ აღნიშნულ ბანკებში მომუშავე თანამშრომელთა უმეტესობა თვლის, რომ ეროვნული ბანკის მიერ შემოღებულმა რეგულაციებმა გავლენა იქონიეს იმ ორგანიზაციაზე, რომელშიც ისინი მუშაობენ მიუხედავად იმისა, რომ ფინანსური მონაცემების შესწავლისას დავინახეთ, რომ არსებითი გავლენა არ მოუხდენია აღნიშნულ რეფორმას ბანკების ფინანსურ მდგომარეობაზე. გამოკითხულთა უმეტესობა დადებითად აფასებს აღნიშნულ რეგულაციებს მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა შემცირდეს იმ ბანკის მიერ გაცემული სესხების მოცულობა, რომლებშიც ისინი მუშაობენ და ასევე სამუშაო ადგილები მათ ბანკში.

რეკომენდაციის სახით შეიძლება ვთქვათ, რომ კარგი იქნებოდა თუკი მოხდებოდა რეგულაციების გადავადება, რადგან, ჩემი აზრით, მოკლევადიან პერიოდში საკმაოდ ნეგატიური სურათი მივიღეთ და რთული სათქმელია გამოსწორდება თუ არა მდგომარეობა გრძელვადიან პერიოდში. თუკი კომპანიებს მიეცემოდათ გარკვეული მოსამზადებელი პერიოდი, ისინი შეძლებდნენ რეგულაციების წინააღმდეგ შეემუშავებინათ ბერკეტები, რომ არ შემცირებულიყო გაყიდვების მოცულობა მოკლევადიან პერიოდში.

კარგი იქნება, თუკი შემოსავლების დასადასტურებლად დასაქმებულის სამუშაო ადგილზე იარსებებს გადამოწმების სხვა საშუალება. მაგალითად, ასეთი ალტერნატიული შესაძლოა იყოს შემოსავლების სამსახურში დაცული ინფორმაცია. შემოსავლების სამსახურს გარკვეული წვდომა აქვს პრაქტიკულად ყველა ადამიანის პირად ანგარიშთან და იმ შემთხვევაში, თუკი მზადყოფნა იქნება, შესაძლებელი იქნება გარკვეული მოდელის შემუშავება სწორედ ამ ინფორმაციის დადასტურებისა უსაფრთხოების ნორმების დაცვით. ამ გზით შესაძლებელი იქნება ასევე იმ თვითდასაქმებული ადამიანების შემოსავლების გადამოწმება, რომელთაც ბანკში არ ერიცხებათ ხელფასი.

აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ არ არის დაცული ახალი საბანკო რეგულაციების პროპორციულობა. ჩემი აზრით რეგულაციები იმაზე მეტადაა დამძიმებული, ვიდრე ამას

რეალურად მოითხოვს დღეს არსებული სიტუაცია. კარგი იქნება, თუკი მოხდება მათი შერბილება.

კონკურენციის რეფორმების განხილვის შემდეგ საინტერესო ტენდენციები გამოიკვეთა. ყველაზე ნიშანდობლივი იყო ის, რომ დღევანდელი კონკურენციის პოლიტიკა მიმართული არის იმისკენ, რომ მთლიანი ეკონომიკური სისტემა სექტორებად დაყოს. ეს, თავის მხრივ, სხვადასხვა სფეროში განსხვავებული მარეგულირებელი ორგანოს გაჩენას იწვევს და ამას თავისი პრობლემები ახლავს თან. ამ მდგომარეობის გამოსასწორებლად სასურველი იქნებოდა, თუკი ქვეყანაში კონკურენციის პოლიტიკის ზედამხედველობას განახორციელებს ერთი პასუხისმგებელი ორგანო - კონკურენციის სააგენტო.

ჩემი აზრით, დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს საბანკო სექტორს, რომ ამ სფეროში გამოსწორდეს მდგომარეობა. როგორც ზემოთ აღვნიშნე საკმაოდ მაღალია კონცენტრაციის დონე (დაახლოებით 75%), რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. კარგი იქნება თუკი ეს მდგომარეობა გამოსწორდება და მხოლოდ ორი ბანკი არ იქნება წამყვანი ამ სექტორში.

ჩემს მიერ ჩატარებული კვლევიდან გამოვლინდა, რომ გამოკითხულთა 70%-ს საერთოდ არ სმენია კონკურენციის სააგენტოს შესახებ, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. ასევე საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ რესპოდენტთა უმეტესობას უჭირს აღნიშნული სააგენტოს საქმიანობის შეფასება. კარგი იქნება, თუკი გაიზრდება კონტაქტი კონკურენციის სააგენტოსა და ჩვეულებრივ ადამიანებს შორის, ჩატარდება უფრო მეტი ინფორმაციული შეხვედრა და ადამიანებს ექნებათ შესაძლებლობა უფრო კარგად გაერკვნენ თუ რა დადებითი შედეგები მოაქვს აღნიშნულ სააგენტოს ქვეყნის ეკონომიკისთვის.

რესპოდენტთა ნახევარზე მეტი თვლის, რომ ქართულ ბაზარზე არაა ჯანსაღი კონკურენცია, რაც საკმაოდ ცუდად შეიძლება შეფასდეს. კიდევ უფრო საინტერესოა ის ფაქტი, რომ გამოკითხულთა უმეტესობა თვლის, რომ ჯანსაღი კონკურენციის განსამტკიცებლად გატარებული ღონისძიებები არ იქნება შედეგის მომტანი. ეს კიდევ ერთხელ მიუთითებს იმაზე, რომ კონკურენციის სააგენტოს უფრო მეტი კონტაქტი უნდა ქონდეს ადამიანებთან, რომ მათ გაუჩნდეთ ნდობა მის მიმართ.

რეკომენდაციის სახით შეიძლება ვთქვათ, რომ კარგი იქნება თუკი გაიზრდება კონკურენციის სააგენტოს როლი და მას ექნება უფრო მეტი დამოუკიდებლობა. დადებითად

შეიძლება შეფასდეს 2019 წელს მიღებული კანონპროექტი, თუმცა საჭიროა საკანონმდებლო ბაზის კიდევ უფრო დახვეწა, რომ კონკურენციის სააგენტოს მუშაობა უფრო ეფექტური გახდეს. რაც შეეხება კონკურენციას საბანკო სფეროში, ხელისუფლების ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევა იმაში მდგომარეობს, რომ დაიხვეწოს საკანონმდებლო მოთხოვნები, რომლებიც ზემოქმედებას ახდენს საბანკო კონკურენციის რეგულირებაზე.

სხვადასხვა მაჩვენებლების მიხედვით შეიძლება ითქვას, რომ ღვინის ბაზარი მონოპოლისტური კონკურენციის სახეობისაა²⁹. კარგი იქნება თუკი გატარდება სახელმწიფოს მხრიდან ისეთი ეკონომიკური პოლიტიკა, რომ მოხდეს ღვინის ბაზრის დივერსიფიკაცია შიგა და საერთაშორისო ბაზრებზე. კონკურენციაზე გავლენას ახდენს ისეთი ფაქტორები, როგორცაა ღვინისა და ყურძნის ფასები, რაც საკმაოდ განსხვავებულია სეზონებისა და ჯიშების მიხედვით. ასევე, საკმაოდ დიდია სხვაობა საოჯახო მეურნეობისა და ღვინის ქარხანაში მიღებულ ერთიდაიგივე დასახელების ღვინის ფასს შორის. სახელმწიფოს უნდა შეძლოს ფასწარმოქმნის სამართლიანი მექანიზმის ამოქმედება, რაც კონკურენტულ გარემოს გააუმჯობესებს ღვინის ბაზარზე.

საქართველოს სამედიცინო ბაზარზე შეზღუდული კონკურენციის ელემენტებს ვხვდებით, რაც საკმაოდ უარყოფითად აისახება მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკაზე. სახელმწიფომ უნდა გამოიყენოს კერძო სამედიცინო დაზღვევის შევსებითი და ჩანაცვლებითი ფორმები, ასევე მისასაღმებელი იქნება საავადმყოფოების მესაკუთრეობის სხვადასხვა ფორმების გამოყენება (კერძო არაკომერციული, კერძო მომგებიანი, სახელმწიფო-კერძო პარტნიორული და სახელმწიფო ორგანიზაციები). ამ ყველაფრით სადაზღვევო კომპანიებსა და სამედიცინო ორგანიზაციებს შორის კომუნიკაცია გაიზრდება, რაც თავის მხრივ ჯანდაცვის ხარჯების შემცირებას შეუწყობს ხელს.

²⁹ ხარაიშვილი, ე. (2016 წ.). *კონკურენცია ღვინის ბაზარზე და საფასო ქცევის მახასიათებლები*.

გამოყენებული მასალები:

- ✓ კალანდაძე ნ. . დაგროვებითი საპენსიო სისტემა საზღვარგარეთის ქვეყნებში.
- ✓ მურღულია შ. . საპენსიო სისტემა საქართველოში.
- ✓ მუშკუდიანი ზ. . საბანკო სექტორის მდგრადობის როლი ქვეყნის ფინანსური სტაბილურობის უზრუნველყოფაში.
- ✓ ჰუთსებაუთი მ. . საპენსიო სისტემის რეფორმა საქართველოში. კომენტარები და ალტერნატივები.
- ✓ Gilve, B., 1999, The Rationale for a Single National Financial Services Regulator, Occasional Paper Series #2, The Financial Services Authority
- ✓ Gesell, R. (1998). Social Security Reform and Privatisation in Poland.
- ✓ Kompa, K. (2015). Efficiency of private pension funds in Poland. THE IEB INTERNATIONAL JOURNAL OF FINANCE.
- ✓ Lee (2004), Model Competition Laws: The World Bank-OECD and UNCTAD Approaches Compared
- ✓ Model Law on Competition (2010). United Nations, Geneva. Notice on cooperation within the ECN
- ✓ <https://commersant.ge/ge/post/giorgi-xishtovani-sapensio-reformam-shesadzloa-socialuri-utanasworoba-gaagrmavos>
- ✓ <http://www.dcfta.gov.ge/ge/dcfta-for-businness/Tariffs>
- ✓ <https://deals.ge/page/faq>
- ✓ <http://www.eprc.ge/admin/editor/uploads/files/sapensio%20reporma WEB 2.pdf>
- ✓ <http://forbes.ge/blog/226/sapensio-reforma-da-korporaciuli-mmarTveloba>
- ✓ <https://www.ft.com/content/431a5030-71ab-11e5-9b9e-690fdae72044>
- ✓ http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=148&lang=geo
- ✓ http://gov.ge/files/439_54422_706524_100-1.pdf
- ✓ <https://imedinews.ge/ge/ekonomika/14112/msoplios-sapensio-sistemis-depitsiti-2050-tslistvis-400-trillions-gadaacharbebs>
- ✓ <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/171961?>
- ✓ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4280127?publication=0>
- ✓ https://mof.ge/biujetis_analitikuri_monacemebi
- ✓ <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00---off-0periodika--00-1----0-10-0---0---Oprompt-10---4-----0-1l--11-en-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-OutfZz-8-00&a=d&c=periodika&cl=CL1.12&d=HASH01f9d0867b7945924e4a4b19.5.1>

- ✓ <https://research.ncl.ac.uk/InHALE/REVES2014/REVESPresentation/T7%20%204%20JA GER%20%20Raising%20the%20retirement%20age.pdf>
- ✓ <https://ria.ru/spravka/20131106/975084128.html>
- ✓ <https://sputnik-georgia.com/reviews/20181001/242307305.html>
- ✓ https://studme.org/1830112724480/ekonomika/istochniki_vyigryshey_torgovli_pri_vozrastayushey_ot_dache
- ✓ <https://www.transparency.ge/ge/post/10-shenishvna-sapensio-repomaze>
- ✓ <http://www.tabula.ge/ge/story/77203-mtavroba-finansuri-piramidis-msheneblobas-itskebs>
- ✓ <https://www.timer.ge/mamuka-bakhtadze-sigharibis-dadzleva-gadis-mcire-biznesis-tsakhalsebaze/>
- ✓ <http://www.ttimes.ge/archives/89499>
- ✓ http://vasilievaa.narod.ru/20_3_98.htm
- ✓ <https://1tv.ge/news/akhal-regulaciebtan-dakavshirebit-erovnuli-banki-23-kitkhva-pasukhs-aqveynebs/>

დანართი

დანართში წარმოდგენილია „ვითიბი ბანკ ჯორიას“, „თიბისი ბანკის“ და „ლიბერთი ბანკის“ 2019 წლის 1 კვარტლის და 2018 წლის მე-4 კვარტლის მოგება-ზარალის ანგარიშგება და საბალანსო უწყისი.

„ვითიბი ბანკ ჯორია“

N	აქტივები	2019 წელი (1 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	ნაღდი ფული	30,077,273	18,661,819	48,739,092
2	ფულადი სახსრები საქართველოს ეროვნულ ბანკში	25,952,444	167,483,244	193,435,688
3	ფულადი სახსრები სხვა ბანკებში	1,942,912	51,759,190	53,702,102
4	ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის	0	0	0
5	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები	110,246,221	0	110,246,221
6.1	მთლიანი სესხები	547,431,571	562,649,768	1,110,081,338
6.2	მინუს: სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი	-32,294,425	-33,605,961	-65,900,386
6	წმინდა სესხები	515,137,146	529,043,806	1,044,180,952
7	დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები	6,085,468	2,383,587	8,469,055
8	დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონება	8,483,208	0	8,483,208
9	ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში	54,000	0	54,000
10	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები	61,766,003	0	61,766,003
11	სხვა აქტივები	34,292,203	17,094,846	51,387,049
12	მთლიანი აქტივები	794,036,878	786,426,492	1,580,463,370
	ვალდებულებები			
13	ბანკების დეპოზიტები	553,741	401,632	955,373
14	მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები)	164,783,840	135,604,949	300,388,789
15	მოთხოვნამდე დეპოზიტები	145,586,796	81,065,532	226,652,328
16	ვადიანი დეპოზიტები	199,503,562	358,446,781	557,950,343
17	საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები			0
18	ნასესხები სახსრები	0	170,115,211	170,115,211
19	დარიცხული გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები	4,766,548	6,350,100	11,116,648
20	სხვა ვალდებულებები	19,683,540	15,008,554	34,692,095
21	სუბორდინირებული ვალდებულებები	0	69,010,205	69,010,205
22	მთლიანი ვალდებულებები	534,878,027	836,002,964	1,370,880,991
	სააქციო კაპიტალი			
23	ჩვეულებრივი აქციები	209,008,277	0	209,008,277
24	პრივილეგირებული აქციები	0	0	0
25	მინუს: გამოსყიდული აქციები	0	0	0

26	საემისიო კაპიტალი	0	0	0
27	საერთო რეზერვები	0	0	0
28	გაუნაწილებელი მოგება	-9,179,668	0	-9,179,668
29	აქტივების გადაფასების რეზერვები	9,753,770	0	9,753,770
30	სულ სააქციო კაპიტალი	209,582,379	0	209,582,379
31	მთლიანი ვალდებულებები და სააქციო კაპიტალი	744,460,406	836,002,964	1,580,463,370

დანართი. ცხრილი 1. წყარო: <https://vtb.ge/file/get/4899/WZQqPCa-s0CFXrODEulaOw>

N	აქტივები	2018 წელი (4 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	ნაღდი ფული	29,250,552	17,905,301	47,155,853
2	ფულადი სახსრები საქართველოს ეროვნულ ბანკში	48,528,371	159,884,226	208,412,597
3	ფულადი სახსრები სხვა ბანკებში	6,884,426	78,454,643	85,339,069
4	ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის	0	0	0
5	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები	113,512,658	0	113,512,658
6.1	მთლიანი სესხები	554,237,087	564,541,031	1,118,778,118
6.2	მინუს: სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი	-30,077,020	-32,780,286	-62,857,306
6	წმინდა სესხები	524,160,067	531,760,745	1,055,920,813
7	დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები	6,458,066	2,494,060	8,952,126
8	დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონება	8,934,731	0	8,934,731
9	ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში	54,000	0	54,000
10	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები	51,496,322	0	51,496,322
11	სხვა აქტივები	30,555,332	11,693,406	42,248,738
12	მთლიანი აქტივები	819,834,525	802,192,381	1,622,026,907
	ვალდებულებები			
13	ბანკების დეპოზიტები	29,459,985	3,325,167	32,785,152
14	მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები)	144,021,232	142,160,576	286,181,808
15	მოთხოვნამდე დეპოზიტები	195,273,568	100,998,518	296,272,086
16	ვადიანი დეპოზიტები	121,568,474	348,766,995	470,335,469
17	საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები			0
18	ნასესხები სახსრები	48,330,000	173,970,046	222,300,046
19	დარიცხული გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები	3,802,261	7,359,282	11,161,543
20	სხვა ვალდებულებები	22,947,765	8,885,322	31,833,087
21	სუბორდინირებული ვალდებულებები	0	63,955,180	63,955,180
22	მთლიანი ვალდებულებები	565,403,285	849,421,087	1,414,824,372
	სააქციო კაპიტალი			
23	ჩვეულებრივი აქციები	209,008,277	0	209,008,277
24	პრივილეგირებული აქციები	0	0	0
25	მინუს: გამოსყიდული აქციები	0	0	0
26	საემისიო კაპიტალი	0	0	0
27	საერთო რეზერვები	0	0	0
28	გაუნაწილებელი მოგება	-11,632,761	0	-11,632,761
29	აქტივების გადაფასების რეზერვები	9,827,019	0	9,827,019
30	სულ სააქციო კაპიტალი	207,202,535	0	207,202,535
31	მთლიანი ვალდებულებები და სააქციო კაპიტალი	772,605,820	849,421,087	1,622,026,907

დანართი. ცხრილი 2. წყარო: <https://vtb.ge/file/get/4899/WZQqPCa-s0CFXrODEulaOw>

N		2019 წელი (1 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
	საპროცენტო შემოსავლები			
1	საპროცენტო შემოსავლები ბანკებიდან "ნოსტრო" ანგარიშებისა და დეპოზიტების მიხედვით	539,671	276,421	816,092
2	საპროცენტო შემოსავლები სესხებიდან	17,178,946	10,189,146	27,368,092
2.1	ბანკთაშორის სესხებიდან	0	0	0
2.2	ვაჭრობისა და მომსახურების სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2,217,635	3,234,468	5,452,102
2.3	ენერგეტიკის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	552,227	264,136	816,363
2.4	სოფლის მეურნეობის და მეტყვეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	869,709	466,700	1,336,410
2.5	მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	67,859	590,749	658,608
2.6	სამთომომპოვებელ და გადამამუშავებელ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	663,222	769,341	1,432,563
2.7	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	58,111	715,299	773,410
2.8	ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან	11,876,314	2,921,345	14,797,659
2.9	დანარჩენ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	873,869	1,227,109	2,100,978
3	შემოსავლები ჯარიმებიდან/საურავებიდან კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით			0
4	საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან	1,869,080	0	1,869,080
5	სხვა საპროცენტო შემოსავლები	204,021	61,501	265,522
6	მილიანი საპროცენტო შემოსავლები	19,791,718	10,527,068	30,318,786
	საპროცენტო ხარჯები			
7	მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	3,755,204	328,089	4,083,294
8	ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	4,883,344	2,732,271	7,615,615
9	ბანკის დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	116,742	1,735	118,477
10	საკუთარ სავალო ფასიან ქაღალდებზე გადახდილი პროცენტები	0	0	0
11	ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტები	154,029	3,855,764	4,009,793
12	სხვა საპროცენტო ხარჯები	199,035	125,163	324,198
13	მილიანი საპროცენტო ხარჯები	9,108,354	7,043,022	16,151,376
14	წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	10,683,364	3,484,046	14,167,410
	არასაპროცენტო შემოსავლები			
15	წმინდა საკომისიო და სხვა შემოსავლები მომსახურების მიხედვით	2,748,228	122,744	2,870,972
15.1	საკომისიო და სხვა შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით	3,319,448	1,426,923	4,746,371
15.2	საკომისიო და სხვა ხარჯები მიღებული მომსახურების მიხედვით	571,220	1,304,179	1,875,399
16	მიღებული დივიდენდები	0	0	0
17	მოგება (ზარალი) დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან	0	0	0
18	მოგება (ზარალი) საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან	0	0	0
19	მოგება (ზარალი) ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებიდან	10,703,106	0	10,703,106
20	მოგება (ზარალი) სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან	-8,036,054	0	-8,036,054
21	მოგება (ზარალი) ქონების გაყიდვიდან	101,723	0	101,723
22	სხვა საბანკო ოპერაციებიდან მიღებული არასაპროცენტო შემოსავლები	35,686	0	35,686
23	სხვა არასაპროცენტო შემოსავლები	845,943	501,061	1,347,004
24	მილიანი არასაპროცენტო შემოსავლები	6,398,632	623,805	7,022,437
	არასაპროცენტო ხარჯები			

25	სხვა საბანკო ოპერაციების მიხედვით გაწეული არასაპროცენტო ხარჯები	520,141	625,930	1,146,071
26	ბანკის განვითარების, საკონსულტაციო და მარკეტინგის ხარჯები	973,361	161,101	1,134,462
27	ბანკის პერსონალის ხარჯები	9,782,431	0	9,782,431
28	ძირითადი საშუალებების საექსპლუატაციო ხარჯები	143,984	0	143,984
29	ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	1,968,168	0	1,968,168
30	სხვა არასაპროცენტო ხარჯები	1,514,685	30,793	1,545,478
31	მთლიანი არასაპროცენტო ხარჯები	14,902,770	817,824	15,720,594
32	წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი	-8,504,138	-194,019	-8,698,157
33	წმინდა მოგება დარეზერვებამდე	2,179,226	3,290,027	5,469,253
34	ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	2,815,671	0	2,815,671
35	ზარალი ინვესტიციების და ფასიანი ქაღალდების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	0	0	0
36	ზარალი სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	20,553	0	20,553
37	მთლიანი ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	2,836,224	0	2,836,224
38	მოგება გადასახადის გადახდამდე და გაუთვალისწინებელ შემოსავალ- ხარჯებამდე	-656,998	3,290,027	2,633,029
39	მოგების გადასახადი	253,186		253,186
40	მოგება გადასახადის გადახდის შემდეგ	-910,184	3,290,027	2,379,843
41	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები (ხარჯები)			0
42	წმინდა მოგება	-910,184	3,290,027	2,379,843

დანართი. ცხრილი 3. წყარო: <https://vtb.ge/file/get/4899/WZQqPCa-s0CFXrODEulaOw>

N		2018 წელი (4 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
	საპროცენტო შემოსავლები			
1	საპროცენტო შემოსავლები ბანკებიდან "ნოსტრო" ანგარიშებისა და დეპოზიტების მიხედვით	1,861,976	2,086,183	3,948,159
2	საპროცენტო შემოსავლები სესხებიდან	64,826,130	41,327,863	106,153,993
2.1	ბანკთაშორისი სესხებიდან	63,218	58,879	122,097
2.2	ვაჭრობისა და მომსახურეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	7,842,741	13,858,343	21,701,084
2.3	ენერჯეტიკის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2,205,370	1,736,388	3,941,758
2.4	სოფლის მეურნეობის და მეტყვევობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2,390,815	2,482,891	4,873,705
2.5	მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	402,913	2,235,628	2,638,541
2.6	სამთომომპოვებელ და გადამამუშავებელ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2,024,518	3,713,384	5,737,902
2.7	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	202,295	2,454,233	2,656,528
2.8	ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან	47,452,221	11,563,703	59,015,924
2.9	დანარჩენ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2,242,039	3,224,414	5,466,453
3	შემოსავლები ჯარიმებიდან/საურავებიდან კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით			0
4	საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან	7,948,784	0	7,948,784
5	სხვა საპროცენტო შემოსავლები	227,712	612,191	839,903
6	მთლიანი საპროცენტო შემოსავლები	74,864,602	44,026,237	118,890,839
	საპროცენტო ხარჯები			
7	მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	9,846,562	1,567,874	11,414,435
8	ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	20,266,675	10,572,511	30,839,187
9	ბანკის დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	790,109	338,302	1,128,411
10	საკუთარ სავალო ფასიან ქაღალდებზე გადახდილი პროცენტები	0	0	0
11	ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტები	2,121,330	14,094,629	16,215,959
12	სხვა საპროცენტო ხარჯები	269,726	79,346	349,072
13	მთლიანი საპროცენტო ხარჯები	33,294,402	26,652,662	59,947,064
14	წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	41,570,199	17,373,575	58,943,774
	არასაპროცენტო შემოსავლები			
15	წმინდა საკომისიო და სხვა შემოსავლები მომსახურეობის მიხედვით	17,984,231	896,425	18,880,655
15.1	საკომისიო და სხვა შემოსავლები გაწეული მომსახურეობის მიხედვით	19,899,794	6,580,397	26,480,191
15.2	საკომისიო და სხვა ხარჯები მიღებული მომსახურეობის მიხედვით	1,915,563	5,683,972	7,599,535
16	მიღებული დივიდენდები	0	0	0
17	მოგება (ზარალი) დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან	0	0	0
18	მოგება (ზარალი) საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან	0	0	0
19	მოგება (ზარალი) ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებიდან	-8,415,743	0	-8,415,743
20	მოგება (ზარალი) სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან	23,304,576	0	23,304,576
21	მოგება (ზარალი) ქონების გაყიდვიდან	5,207,520	0	5,207,520
22	სხვა საბანკო ოპერაციებიდან მიღებული არასაპროცენტო შემოსავლები	806,132	0	806,132
23	სხვა არასაპროცენტო შემოსავლები	3,955,202	1,787,809	5,743,011
24	მთლიანი არასაპროცენტო შემოსავლები	42,841,917	2,684,234	45,526,151
	არასაპროცენტო ხარჯები			
25	სხვა საბანკო ოპერაციების მიხედვით გაწეული არასაპროცენტო ხარჯები	5,206,089	2,249,646	7,455,734
26	ბანკის განვითარების, საკონსულტაციო და მარკეტინგის ხარჯები	6,079,410	1,121,388	7,200,798
27	ბანკის პერსონალის ხარჯები	38,973,427	0	38,973,427
28	ძირითადი საშუალებების საექსპლუატაციო ხარჯები	799,921	0	799,921
29	ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	5,057,308	0	5,057,308
30	სხვა არასაპროცენტო ხარჯები	6,497,320	121,739	6,619,059

31	მთლიანი არასაპროცენტო ხარჯები	62,613,475	3,492,773	66,106,247
32	წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი	-19,771,557	-808,539	-20,580,096
33	წმინდა მოგება დარეზერვებამდე	21,798,642	16,565,036	38,363,678
34	ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	14,116,022	0	14,116,022
35	ზარალი ინვესტიციების და ფასიანი ქაღალდების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	200,000	0	200,000
36	ზარალი სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	-10,949,136	0	-10,949,136
37	მთლიანი ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	3,366,886	0	3,366,886
38	მოგება გადასახადის გადახდამდე და გაუთვალისწინებელ შემოსავალ-ხარჯებამდე	18,431,756	16,565,036	34,996,792
39	მოგების გადასახადი	4,261,838		4,261,838
40	მოგება გადასახადის გადახდის შემდეგ	14,169,918	16,565,036	30,734,954
41	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები (ხარჯები)			0
42	წმინდა მოგება	14,169,918	16,565,036	30,734,954

დანართი. ცხრილი 4. წყარო: <https://vtb.ge/file/get/4899/WZQgPCa-s0CFXrODEulaOw>

2019 წელი (1 კვარტალი)	შეუწონავი მონაცემები (დღიური საშუალო)			სებ-ის მეთოდოლოგიით* შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)			ბაზელის მეთოდოლოგიით შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)		
	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები									
1	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები			16216704	19668120	35884825	15697234	19552219	352494547.
				9.8	9.9	9.7	9.4	7.8	2
გადინება									
2	ფიზიკური პირების დეპოზიტები			10656052	32867536	43523588	9281602.0	27836794.	37118396.
	5.9	2.4	8.2	85	27	36	21	56	7
3	არაუზრუნველყოფილი საბითუმო დაფინანსება			39678357	46693726	86372083	14586203	87864732.	23372677
	0	8.7	8.7	8.6	47	1	9.4	28	7
4	უზრუნველყოფილი დაფინანსება			8315355.5	0	8315355.5	0	0	0
	56		56						0
5	ბალანსგარეშე ვალდებულებები და წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების წმინდა მოკლე პოზიცია			77233698.	77587179.	15482087	15698852.	14121874.	29820727.
	33	11	7.4	33	98	31	09	46	6
6	სხვა საკონტრაქტო გადინება			0	0	0	0	0	0
7	სხვა გადინება			25194765.	10224301.	35419067.	8786847.5	2957281.9	11744129.5
	7	76	46	83	55	54	83	55	4
8	ფულის მთლიანი გადინება			61408791	88342411	14975120	17962934	13278068	31241002
	5.4	2	27	0.6	3.7	4.3	1	54	6
შემოდინება									
9	უკურეპო ოპერაციები და ფასიანი ქაღალდების სესხება			0	0	0	0	0	0
10	სხვა შემოდინება კონტრაგენტებიდან			59763916	61698300	12146221	18452403.	7122838.9	25575242.
	2	3.6	66	11	45	06	75	73	8
11	ფულის სხვა შემოდინება			24612790.	14334211	16795490	1089900.3	0	1089900.3
	31	6.5	6.8	16		16	16		6
12	ფულის მთლიანი შემოდინება			62225195	76032512	13825770	19542303.	7122838.9	26665142.
	2.3	0	72	43	45	37	07	73	9
				მთლიანი თანხა სებ-ის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)			მთლიანი თანხა ბაზელის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)		
13	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები			16216704	19668120	35884825	15697234	19552219	352494547.
				9.8	9.9	9.7	9.4	7.8	2
14	ფულის წმინდა გადინება			16008703	12565784	28574488	11199013	32483280.	144473419.
				7.2	4.7	1.9	9	81	8
15	ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)			101.3%	156.5%	125.6%	140.2%	601.9%	244.0%

დანართი. ცხრილი 5. წყარო: <https://vtb.ge/file/get/4899/WZQqPCa-s0CFXrODEulaOw>

2018 წელი (4 კვარტალი)	შეუწონავი მონაცემები (დღიური საშუალო)	სებ-ის მეთოდოლოგიით* შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)			ბაზელის მეთოდოლოგიით შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)					
		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები										
1	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				138,205,79	211,330,45	349,536,24	134,802,38	192,902,27	327,704,66
					3	6	8	7	4	1
გადინება										
2	ფიზიკური პირების დეპოზიტები	101,480,76	320,454,00	421,934,76	10,081,165	29,141,403	39,222,568	2,497,806	7,576,155	10,073,961
		5	3	8						
3	არაუზრუნველყოფილი საბითუმო დაფინანსება	366,439,14	481,014,85	847,454,00	140,065,22	104,831,06	244,896,29	112,579,70	82,921,434	195,501,13
		7	4	1	5	7	2	5		9
4	უზრუნველყოფილი დაფინანსება	41,116,315	-	41,116,315	-	-	-	-	-	-
5	ბალანსგარეშე ვალდებულებები და წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების წმინდა მოკლე პოზიცია	75,476,643	84,546,677	160,023,320	14,762,074	17,447,070	32,209,145	5,332,513	6,393,393	11,725,906
6	სხვა საკონტრაქტო გადინება	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	სხვა გადინება	20,892,442	10,970,131	31,862,573	4,617,122	4,152,069	8,769,191	4,617,122	4,152,069	8,769,191
8	ფულის მთლიანი გადინება	605,405,31	896,985,66	1,502,390,9	169,525,58	155,571,60	325,097,19	125,027,14	101,043,05	226,070,19
		3	5	78	6	9	5	6	0	7
შემოდინება										
9	უკურეპო ოპერაციები და ფასიანი ქაღალდების სესხება	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	სხვა შემოდინება კონტრაგენტებიდან	594,280,79	619,289,14	1,213,569,9	15,352,182	8,908,178	24,260,360	18,755,588	70,446,510	89,202,098
		2	0	32						
11	ფულის სხვა შემოდინება	19,824,155	146,441,92	166,266,07	772,400	-	772,400	772,400	-	772,400
			3	8						
12	ფულის მთლიანი შემოდინება	614,104,94	765,731,06	1,379,836,0	16,124,581	8,908,178	25,032,760	19,527,987	70,446,510	89,974,498
		7	3	09						
					მთლიანი თანხა სებ-ის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)			მთლიანი თანხა ბაზელის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)		
13	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				138,205,79	211,330,45	349,536,24	134,802,38	192,902,27	327,704,66
					3	6	8	7	4	1
14	ფულის წმინდა გადინება				153,401,00	146,663,43	300,064,43	105,499,15	30,596,540	136,095,69
					5	1	6	9		9
15	ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)				90.09%	144.09%	116.49%	127.78%	630.47%	240.79%

დანართი. ცხრილი 6. წყარო: <https://vtb.ge/file/get/4899/WZQqPCa-s0CFXrODEulaOw>

„თიბისი ბანკი“

N	აქტივები	2019 წელი (1 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	ნაღდი ფული	225 874 929	299 207 040	525 081 970
2	ფულადი სახსრები საქართველოს ეროვნულ ბანკში	55 269 112	1 419 020 479	1 474 289 591
3	ფულადი სახსრები სხვა ბანკებში	1 691 170	335 634 694	337 325 864
4	ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის	0	0	0
5	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები	1 519 035 260	3 520 615	1 522 555 876
6,1	მთლიანი სესხები	4 189 860 767	6 133 741 512	10 323 602 279
6,2	მინუს: სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი	-184 352 596	-255 359 998	-439 712 594
6	წმინდა სესხები	4 005 508 172	5 878 381 514	9 883 889 685
7	დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები	58 481 889	49 008 593	107 490 482
8	დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონება	51 064 472	0	51 064 472
9	ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში	20 131 532	0	20 131 532
10	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები	597 121 569	0	597 121 569
11	სხვა აქტივები	182 068 720	48 249 421	230 318 141
12	მთლიანი აქტივები	6 716 246 826	8 033 022 356	14 749 269 181
	ვალდებულებები			
13	ბანკების დეპოზიტები	57 695 969	176 390 616	234 086 585
14	მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები)	1 360 231 310	1 657 809 383	3 018 040 692
15	მოთხოვნამდე დეპოზიტები	926 650 340	1 763 398 944	2 690 049 284
16	ვადიანი დეპოზიტები	1 236 823 627	2 381 233 594	3 618 057 221
17	საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები	0	0	0
18	ნასესხები სახსრები	749 820 700	1 495 645 024	2 245 465 724
19	დარიცხული გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები	20 260 041	51 049 308	71 309 349
20	სხვა ვალდებულებები	147 018 808	120 316 783	267 335 591
21	სუბორდინირებული ვალდებულებები	12 562 250	657 217 349	669 779 599
22	მთლიანი ვალდებულებები	4 511 063 046	8 303 061 000	12 814 124 046
	სააქციო კაპიტალი			
23	ჩვეულებრივი აქციები	21 015 908	0	21 015 908
24	პრივილეგირებული აქციები	0	0	0
25	მინუს: გამოსყიდული აქციები	0	0	0
26	საემისიო კაპიტალი	528 831 799	0	528 831 799
27	საერთო რეზერვები	0	0	0
28	გაუნაწილებელი მოგება	1 298 629 700	0	1 298 629 700
29	აქტივების გადაფასების რეზერვები	86 667 728	0	86 667 728
30	სულ სააქციო კაპიტალი	1 935 145 135	0	1 935 145 135
31	მთლიანი ვალდებულებები და სააქციო კაპიტალი	6 446 208 181	8 303 061 000	14 749 269 181

დანართი. ცხრილი 7. წყარო: <http://www.tbcbank.ge/web/ka/web/guest/financial-reporting-to-nbg>

N	აქტივები	2018 წელი (4 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	წადი ფული	225 301 708	251 087 434	476 389 143
2	ფულადი სახსრები საქართველოს ეროვნულ ბანკში	116 981 206	1 424 534 259	1 541 515 465
3	ფულადი სახსრები სხვა ბანკებში	25 814 307	554 652 987	580 467 294
4	ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის	0	0	0
5	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები	1 545 524 287	70 998 115	1 616 522 402
6,1	მოლიანი სესხები	4 143 498 448	6 173 791 797	10 317 290 245
6,2	მინუს: სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი	-181 595 904	-247 031 803	-428 627 707
6	წმინდა სესხები	3 961 902 544	5 926 759 994	9 888 662 538
7	დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები	72 081 911	46 813 880	118 895 791
8	დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონება	46 754 801	0	46 754 801
9	ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში	20 131 532	5 353 200	25 484 732
10	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები	534 248 621	0	534 248 621
11	სხვა აქტივები	197 284 207	115 475 176	312 759 383
12	მოლიანი აქტივები	6 746 025 125	8 395 675 044	15 141 700 169
	ვალდებულებები			
13	ბანკების დეპოზიტები	48 739 367	111 404 249	160 143 616
14	მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები)	1 236 555 607	1 656 940 966	2 893 496 573
15	მოთხოვნამდე დეპოზიტები	1 065 135 958	1 988 471 233	3 053 607 191
16	ვადიანი დეპოზიტები	1 037 492 690	2 492 107 104	3 529 599 793
17	საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები	0	0	0
18	ნასესხები სახსრები	1 264 472 700	1 388 542 105	2 653 014 805
19	დარიცხული გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები	20 380 754	43 163 644	63 544 398
20	სხვა ვალდებულებები	184 284 744	71 734 247	256 018 992
21	სუბორდინირებული ვალდებულებები	12 562 250	654 665 851	667 228 101
22	მოლიანი ვალდებულებები	4 869 624 069	8 407 029 399	13 276 653 468
	სააქციო კაპიტალი			
23	ჩვეულებრივი აქციები	21 015 908	0	21 015 908
24	პრივილეგირებული აქციები	0	0	0
25	მინუს: გამოსყიდული აქციები	0	0	0
26	საემისიო კაპიტალი	553 905 837	0	553 905 837
27	საერთო რეზერვები	0	0	0
28	გაუნაწილებელი მოგება	1 202 912 038	0	1 202 912 038
29	აქტივების გადაფასების რეზერვები	87 212 918	0	87 212 918
30	სულ სააქციო კაპიტალი	1 865 046 700	0	1 865 046 700
31	მოლიანი ვალდებულებები და სააქციო კაპიტალი	6 734 670 770	8 407 029 399	15 141 700 169

დანართი. ცხრილი 8. წყარო: <http://www.tbcbank.ge/web/ka/web/guest/financial-reporting-to-nbg>

N		2019 წელი (1 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
	საპროცენტო შემოსავლები			
1	საპროცენტო შემოსავლები ბანკებიდან "ნოსტრო" ანგარიშებისა და დეპოზიტების მიხედვით	2 641 595	2 817 186	5 458 781
2	საპროცენტო შემოსავლები სესხებიდან	143 256 323	115 438 453	258 694 776
2,1	ბანკთაშორის სესხებიდან	1	0	1
2,2	ვაჭრობისა და მომსახურების სექტორზე გაცემული სესხებიდან	25 564 195	26 146 900	51 711 095
2,3	ენერგეტიკის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	4 968 567	11 132 673	16 101 239
2,4	სოფლის მეურნეობის და მეტყევეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	1 066 229	1 315 649	2 381 878
2,5	მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	1 141 300	3 705 006	4 846 305
2,6	სამთომომპოვებელ და გადამამუშავებელ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	3 926 572	7 834 416	11 760 988
2,7	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2 385 311	5 233 771	7 619 082
2,8	ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან	102 813 629	52 217 332	155 030 961
2,9	დანარჩენ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	1 390 520	7 852 707	9 243 228
3	შემოსავლები ჯარიმებიდან/საურავებიდან კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით	6 057 804	1 273 295	7 331 099
4	საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან	29 788 641	151 619	29 940 260
5	სხვა საპროცენტო შემოსავლები	0	0	0
6	მთლიანი საპროცენტო შემოსავლები	181 744 364	119 680 553	301 424 916
	საპროცენტო ხარჯები			
7	მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	22 029 110	7 422 381	29 451 491
8	ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	26 080 870	22 242 611	48 323 481
9	ბანკის დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	2 175 846	725 255	2 901 102
10	საკუთარ სავალო ფასიან ქაღალდებზე გადახდილი პროცენტები	0	0	0
11	ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტები	20 454 659	34 687 914	55 142 573
12	სხვა საპროცენტო ხარჯები	383 946	10	383 956
13	მთლიანი საპროცენტო ხარჯები	71 124 432	65 078 172	136 202 603
14	წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	110 619 932	54 602 381	165 222 313
	არასაპროცენტო შემოსავლები			
15	წმინდა საკომისიო და სხვა შემოსავლები მომსახურების მიხედვით	37 697 797	2 926 475	40 624 272
15,1	საკომისიო და სხვა შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით	47 447 808	18 333 436	65 781 243
15,2	საკომისიო და სხვა ხარჯები მიღებული მომსახურების მიხედვით	9 750 011	15 406 960	25 156 971
16	მიღებული დივიდენდები	0	0	0
17	მოგება (ზარალი) დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან	0	0	0
18	მოგება (ზარალი) საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან	68 062	0	68 062
19	მოგება (ზარალი) ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებიდან	34 161 227	0	34 161 227

20	მოგება (ზარალი) სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან	-9 011 277	0	-9 011 277
21	მოგება (ზარალი) ქონების გაყიდვიდან	1 334 624	0	1 334 624
22	სხვა საბანკო ოპერაციებიდან მიღებული არასაპროცენტო შემოსავლები	2 967 632	5 340 022	8 307 654
23	სხვა არასაპროცენტო შემოსავლები	4 654 657	991 565	5 646 222
24	მთლიანი არასაპროცენტო შემოსავლები	71 872 721	9 258 062	81 130 784
	არასაპროცენტო ხარჯები			
25	სხვა საბანკო ოპერაციების მიხედვით გაწეული არასაპროცენტო ხარჯები	2 563 953	2 325 088	4 889 041
26	ბანკის განვითარების, საკონსულტაციო და მარკეტინგის ხარჯები	4 474 856	2 352 809	6 827 665
27	ბანკის პერსონალის ხარჯები	55 870 992	0	55 870 992
28	ძირითადი საშუალებების საექსპლუატაციო ხარჯები	1 254 291	0	1 254 291
29	ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	14 022 686	0	14 022 686
30	სხვა არასაპროცენტო ხარჯები	13 848 847	3 600 700	17 449 546
31	მთლიანი არასაპროცენტო ხარჯები	92 035 625	8 278 596	100 314 222
32	წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი	-20 162 904	979 466	-19 183 438
33	წმინდა მოგება დარეზერვებამდე	90 457 028	55 581 847	146 038 875
34	ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	39 277 049	0	39 277 049
35	ზარალი ინვესტიციების და ფასიანი ქაღალდების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	10 395	0	10 395
36	ზარალი სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	-1 190 012	0	-1 190 012
37	მთლიანი ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	38 097 433	0	38 097 433
38	მოგება გადასახადის გადახდამდე და გაუთვალისწინებელ შემოსავალ- ხარჯებამდე	52 359 596	55 581 847	107 941 443
39	მოგების გადასახადი	9 369 558	0	9 369 558
40	მოგება გადასახადის გადახდის შემდეგ	42 990 037	55 581 847	98 571 884
41	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები (ხარჯები)	0	0	0
42	წმინდა მოგება	42 990 037	55 581 847	98 571 884

დანართი. ცხრილი 9. წყარო: <http://www.tbcbank.ge/web/ka/web/guest/financial-reporting-to-nbg>

N		2018 წელი (4 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
	საპროცენტო შემოსავლები			
1	საპროცენტო შემოსავლები ბანკებიდან "ნოსტრო" ანგარიშებისა და დეპოზიტების მიხედვით	9 757 491	12 744 523	22 502 013
2	საპროცენტო შემოსავლები სესხებიდან	554 593 841	437 973 695	992 567 537
2,1	ბანკთაშორისი სესხებიდან	35 439	0	35 439
2,2	ვაჭრობისა და მომსახურების სექტორზე გაცემული სესხებიდან	77 390 300	95 300 086	172 690 386
2,3	ენერჯეტიკის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	12 053 213	43 918 192	55 971 405
2,4	სოფლის მეურნეობის და მეტყვევობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	7 583 899	9 230 829	16 814 728
2,5	მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	9 424 775	17 193 541	26 618 316
2,6	სამთომომპოვებელ და გადამამუშავებელ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	16 292 893	29 016 568	45 309 460
2,7	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	10 202 097	18 761 270	28 963 367
2,8	ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან	419 101 566	193 344 290	612 445 856
2,9	დანარჩენ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	2 509 660	31 208 919	33 718 579
3	შემოსავლები ჯარიმებიდან/საურავებიდან კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით	25 949 269	3 382 225	29 331 494
4	საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან	99 344 450	623 602	99 968 052
5	სხვა საპროცენტო შემოსავლები	0	0	0
6	მოლიანი საპროცენტო შემოსავლები	689 645 051	454 724 044	1 144 369 096
	საპროცენტო ხარჯები			
7	მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	89 979 223	29 830 448	119 809 671
8	ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	69 036 557	90 648 980	159 685 537
9	ბანკის დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	5 093 697	959 504	6 053 201
10	საკუთარ სავალო ფასიან ქაღალდებზე გადახდილი პროცენტები	0	0	0
11	ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტები	96 352 177	114 720 003	211 072 180
12	სხვა საპროცენტო ხარჯები	1 034 481	37	1 034 518
13	მოლიანი საპროცენტო ხარჯები	261 496 137	236 158 972	497 655 108
14	წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	428 148 915	218 565 073	646 713 987
	არასაპროცენტო შემოსავლები			
15	წმინდა საკომისიო და სხვა შემოსავლები მომსახურების მიხედვით	183 114 971	12 167 244	195 282 215
15,1	საკომისიო და სხვა შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით	226 971 820	68 272 771	295 244 591
15,2	საკომისიო და სხვა ხარჯები მიღებული მომსახურების მიხედვით	43 856 849	56 105 528	99 962 376
16	მიღებული დივიდენდები	0	0	0
17	მოგება (ზარალი) დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან	0	0	0

18	მოგება (ზარალი) საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან	48 261	-381	47 880
19	მოგება (ზარალი) ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებიდან	97 763 684	0	97 763 684
20	მოგება (ზარალი) სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან	8 473 216	0	8 473 216
21	მოგება (ზარალი) ქონების გაყიდვიდან	9 829 687	0	9 829 687
22	სხვა საბანკო ოპერაციებიდან მიღებული არასაპროცენტო შემოსავლები	7 298 499	19 895 142	27 193 641
23	სხვა არასაპროცენტო შემოსავლები	15 234 564	4 089 383	19 323 947
24	მთლიანი არასაპროცენტო შემოსავლები	321 762 883	36 151 388	357 914 271
	არასაპროცენტო ხარჯები			
25	სხვა საბანკო ოპერაციების მიხედვით გაწეული არასაპროცენტო ხარჯები	23 933 030	5 638 114	29 571 144
26	ბანკის განვითარების, საკონსულტაციო და მარკეტინგის ხარჯები	27 611 760	8 460 913	36 072 674
27	ბანკის პერსონალის ხარჯები	218 758 754	0	218 758 754
28	ძირითადი საშუალებების საექსპლუატაციო ხარჯები	5 465 436	0	5 465 436
29	ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	39 256 716	0	39 256 716
30	სხვა არასაპროცენტო ხარჯები	55 983 572	8 360 116	64 343 688
31	მთლიანი არასაპროცენტო ხარჯები	371 009 267	22 459 144	393 468 411
32	წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი	-49 246 384	13 692 244	-35 554 140
33	წმინდა მოგება დარეზერვებამდე	378 902 530	232 257 317	611 159 847
34	ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	159 981 782	0	159 981 782
35	ზარალი ინვესტიციების და ფასიანი ქაღალდების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	309 645	0	309 645
36	ზარალი სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	23 371 226	0	23 371 226
37	მთლიანი ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	183 662 653	0	183 662 653
38	მოგება გადასახადის გადახდამდე და გაუთვალისწინებელ შემოსავალ-ხარჯებამდე	195 239 877	232 257 317	427 497 194
39	მოგების გადასახადი	66 003 949	0	66 003 949
40	მოგება გადასახადის გადახდის შემდეგ	129 235 929	232 257 317	361 493 246
41	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები (ხარჯები)	0	0	0
42	წმინდა მოგება	129 235 929	232 257 317	361 493 246

დანართი. ცხრილი 10. წყარო: <http://www.tbcbank.ge/web/ka/web/guest/financial-reporting-to-nbg>

2019 წელი (1 კვარტალი)		შეუწონავი მონაცემები (დღიური საშუალო)			სებ-ის მეთოდოლოგიით* შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)			ბაზელის მეთოდოლოგიით შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)		
		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
მალაი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები										
1	მალაი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				1 228 762 371	1 734 618 308	2 963 380 679	1 239 107 651	1 726 937 577	2 966 045 228
გად ინება										
2	ფიზიკური პირების დეპოზიტები	879 210 108	3 766 507 688	4 645 717 796	148 300 798	583 532 051	731 832 849	710 731 294	620 658 182	1 331 389 476
3	არაუზრუნველყოფილი საბითუმო დაფინანსება	2 705 087 836	3 974 225 988	6 679 313 824	860 313 898	699 338 445	1 559 652 343	79 418 213	100 179 539	179 597 752
4	უზრუნველყოფილი დაფინანსება	704 650 613	-	704 650 613	-	-	-	-	-	-
5	ბალანსგარეშე ვალდებულებები და წარმომავლი ფინანსური ინსტრუმენტების წმინდა მოკლე პოზიცია	799 045 419	1 745 458 259	2 544 503 678	152 796 208	749 859 627	902 655 835	60 918 215	76 311 906	137 230 121
6	სხვა საკონტრაქტო გადინება	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	სხვა გადინება	40 742 021	47 397 182	88 139 203	40 742 021	47 397 182	88 139 203	40 722 551	47 689 889	88 412 440
8	ფულის მთლიანი გადინება	5 128 735 996	9 533 589 118	14 662 325 114	1 202 152 924	2 080 127 305	3 282 280 229	891 790 273	844 839 516	1 736 629 789
შემოდინება										
9	უკურეპო ოპერაციები და ფასიანი ქაღალდების სესხება	15	-	15	-	-	-	-	-	-
10	სხვა შემოდინება კონტრაგენტებიდან	3 937 214 608	6 012 606 844	9 949 821 452	135 150 083	90 963 853	226 113 936	151 829 688	460 395 829	612 225 517
11	ფულის სხვა შემოდინება	1 099 067	1 582 994	2 682 061	39 926 860	551 453 307	591 380 167	-	231 991	231 991
12	ფულის მთლიანი შემოდინება	3 938 313 691	6 014 189 838	9 952 503 528	175 076 943	642 417 160	817 494 103	151 829 688	460 627 820	612 457 508
					მთლიანი თანხა სებ-ის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)			მთლიანი თანხა ბაზელის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)		
13	მალაი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				1 228 762 371	1 734 618 308	2 963 380 679	1 239 107 651	1 726 937 577	2 966 045 228

14	ფულის წმინდა გადინება				1 027 075 981	1 437 710 146	2 464 786 127	739 960 585	384 211 696	1 124 172 281
15	ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)				119,64%	120,65%	120,23%	167,46%	449,48%	263,84%

დანართი. ცხრილი 11. წყარო: <http://www.tbcbank.ge/web/ka/web/guest/financial-reporting-to-nbg>

2018 წელი (4 კვარტალი)	შეუწონავი მონაცემები (დღიური საშუალო)	სებ-ის მეთოდოლოგიით* შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)	ბაზელის მეთოდოლოგიით შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)
------------------------	---------------------------------------	---	---

		ლარი	უც. ვალუტა	სულ	ლარი	უც. ვალუტა	სულ	ლარი	უც. ვალუტა	სულ
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები										
1	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				801 019 911	1 796 549 531	2 597 569 442	819 598 537	1 674 265 007	2 493 863 544
გადინება										
2	ფიზიკური პირების დეპოზიტები	819 811 122	3 888 304 826	4 708 115 947	141 143 836	597 126 106	738 269 942	703 304 409	667 471 575	1 370 775 984
3	არაუზრუნველყოფილი საბითუმო დაფინანსება	2 402 850 128	3 826 133 940	6 228 984 068	789 272 441	705 024 987	1 494 297 428	50 426 573	55 896 756	106 323 328
4	უზრუნველყოფილი დაფინანსება	1 104 530 814	-	1 104 530 814	-	-	-	-	-	-
5	ბალანსგარეშე ვალდებულებები და წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების წმინდა მოკლე პოზიცია	715 770 618	1 515 515 789	2 231 286 408	140 153 127	550 525 945	690 679 072	53 577 380	257 552 609	311 129 989
6	სხვა საკონტრაქტო გადინება	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	სხვა გადინება	42 393 213	53 085 834	95 479 048	42 393 213	53 085 834	95 479 048	42 529 871	46 008 986	88 538 857
8	ფულის მთლიანი გადინება	5 085 355 896	9 283 040 389	14 368 396 284	1 112 962 617	1 905 762 873	3 018 725 490	849 838 232	1 026 929 926	1 876 768 158
შემოდინება										
9	უკურეპო ოპერაციები და ფასიანი ქაღალდების სესხება	2 842 882	-	2 842 882	-	-	-	-	-	-
10	სხვა შემოდინება კონტრაგენტებიდან	3 851 822 310	6 028 974 772	9 880 797 082	131 842 722	130 143 297	261 986 018	140 036 872	627 186 022	767 222 893
11	ფულის სხვა შემოდინება	848 509	1 711 207	2 559 716	102 160 967	272 828 318	374 989 284	66 516 837	112 142 962	178 659 800
12	ფულის მთლიანი შემოდინება	3 855 513 701	6 030 685 979	9 886 199 680	234 003 689	402 971 614	636 975 303	206 553 709	739 328 984	945 882 693
					მთლიანი თანხა სეპ-ის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)			მთლიანი თანხა ზაზელის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)		
13	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				801 019 911	1 796 549 531	2 597 569 442	819 598 537	1 674 265 007	2 493 863 544
14	ფულის წმინდა გადინება				878 958 928	1 502 791 259	2 381 750 187	643 284 523	287 600 942	930 885 465
15	ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)				91,13%	119,55%	109,06%	127,41%	582,15%	267,90%

დანართი. ცხრილი 12. წყარო: <http://www.tbcbank.ge/web/ka/web/guest/financial-reporting-to-nbg>

„ლიბერთი ბანკი“

N	აქტივები	2019 წელი (1 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	წალდი ფული	106,978,759	46,941,808	153,920,567
2	ფულადი სახსრები საქართველოს ეროვნულ ბანკში	115,765,052	88,865,438	204,630,490
3	ფულადი სახსრები სხვა ბანკებში	561,960	75,313,092	75,875,052
4	ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის	-	-	-
5	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები	159,199,164	-	159,199,164
6.1	მთლიანი სესხები	901,401,015	262,221,505	1,163,622,520
6.2	მინუს: სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი	(101,368,815)	(8,558,537)	(109,927,352)
6	წმინდა სესხები	800,032,200	253,662,968	1,053,695,168
7	დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები	11,945,525	2,264,528	14,210,053
8	დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონება	66,770	-	66,770
9	ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში	146,888	-	146,888
10	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები	168,359,021	-	168,359,021
11	სხვა აქტივები	74,458,945	21,538,795	95,997,740
12	მთლიანი აქტივები	1,437,514,284	488,586,629	1,926,100,913
	ვალდებულებები			
13	ბანკების დეპოზიტები	747,349	7,051,865	7,799,214
14	მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები)	465,946,958	147,258,809	613,205,767
15	მოთხოვნამდე დეპოზიტები	179,549,302	78,521,379	258,070,681
16	ვადიანი დეპოზიტები	437,757,584	186,419,857	624,177,441
17	საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები	-	-	-
18	წასესხები სახსრები	-	-	-
19	დარიცხული გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები	4,222,735	1,051,290	5,274,025
20	სხვა ვალდებულებები	39,592,418	34,915,815	74,508,233
21	სუბორდინირებული ვალდებულებები	5,437,000	56,131,990	61,568,990
22	მთლიანი ვალდებულებები	1,133,253,346	511,351,005	1,644,604,351
	სააქციო კაპიტალი			
23	ჩვეულებრივი აქციები	54,628,743	-	54,628,743
24	პრივილეგირებული აქციები	61,391	-	61,391
25	მინუს: გამოსყიდული აქციები	(10,154,020)	-	(10,154,020)
26	საემისიო კაპიტალი	39,651,986	-	39,651,986
27	საერთო რეზერვები	1,694,028	-	1,694,028
28	გაუნაწილებელი მოგება	167,114,341	-	167,114,341
29	აქტივების გადაფასების რეზერვები	28,500,093	-	28,500,093
30	სულ სააქციო კაპიტალი	281,496,562	-	281,496,562
31	მთლიანი ვალდებულებები და სააქციო კაპიტალი	1,414,749,908	511,351,005	1,926,100,913

დანართი. ცხრილი 13. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20>

		2018 წელი (4 კვარტალი)
--	--	------------------------

N	აქტივები	ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	ნაღდი ფული	141,656,582	71,029,054	212,685,636
2	ფულადი სახსრები საქართველოს ეროვნულ ბანკში	76,538,847	86,000,870	162,539,717
3	ფულადი სახსრები სხვა ბანკებში	556,739	101,830,098	102,386,837
4	ფასიანი ქაღალდები დილინგური ოპერაციებისათვის	-	-	-
5	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები	192,727,243	-	192,727,243
6.1	მთლიანი სესხები	813,290,510	228,323,833	1,041,614,343
6.2	მინუს: სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი	(92,324,105)	(7,244,216)	(99,568,321)
6	წმინდა სესხები	720,966,405	221,079,617	942,046,022
7	დარიცხული მისაღები პროცენტები და დივიდენდები	14,288,235	1,169,795	15,458,030
8	დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონება	63,136	-	63,136
9	ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში	146,888	113,756	260,644
10	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები	163,515,721	-	163,515,721
11	სხვა აქტივები	37,336,180	18,499,148	55,835,328
12	მთლიანი აქტივები	1,347,795,976	499,722,338	1,847,518,314
	ვალდებულებები			
13	ბანკების დეპოზიტები	800,744	7,055,626	7,856,370
14	მიმდინარე დეპოზიტები (ანგარიშები)	449,682,543	148,416,388	598,098,931
15	მოთხოვნამდე დეპოზიტები	168,325,848	76,570,387	244,896,235
16	ვადიანი დეპოზიტები	455,593,599	180,252,323	635,845,922
17	საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები	-	-	-
18	ნასესხები სახსრები	-	-	-
19	დარიცხული გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები	4,614,075	1,058,887	5,672,962
20	სხვა ვალდებულებები	26,804,515	2,824,651	29,629,166
21	სუბორდინირებული ვალდებულებები	-	48,008,568	48,008,568
22	მთლიანი ვალდებულებები	1,105,821,324	464,186,830	1,570,008,154
	სააქციო კაპიტალი			
23	ჩვეულებრივი აქციები	54,628,743	-	54,628,743
24	პრივილეგირებული აქციები	61,391	-	61,391
25	მინუს: გამოსყიდული აქციები	(10,154,020)	-	(10,154,020)
26	საემისიო კაპიტალი	39,651,986	-	39,651,986
27	საერთო რეზერვები	1,694,028	-	1,694,028
28	გაუნაწილებელი მოგება	163,127,939	-	163,127,939
29	აქტივების გადაფასების რეზერვები	28,500,093	-	28,500,093
30	სულ სააქციო კაპიტალი	277,510,160	-	277,510,160
31	მთლიანი ვალდებულებები და სააქციო კაპიტალი	1,383,331,484	464,186,830	1,847,518,314

დანართი. ცხრილი 14. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v3>

	2019 წელი (1 კვარტალი)
--	------------------------

N		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
	საპროცენტო შემოსავლები			
1	საპროცენტო შემოსავლები ბანკებიდან "ნოსტრო" ანგარიშებისა და დეპოზიტების მიხედვით	2,725,430	540,057	3,265,487
2	საპროცენტო შემოსავლები სესხებიდან	51,570,939	4,915,010	56,485,949
2.1	ბანკთაშორისი სესხებიდან	-	-	-
2.2	ვაჭრობისა და მომსახურეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	975,168	2,348,943	3,324,111
2.3	ენერჯეტიკის სექტორზე გაცემული სესხებიდან			-
2.4	სოფლის მეურნეობის და მეტყევეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	-	25,061	25,061
2.5	მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	20,458	373,084	393,542
2.6	სამთომომპოვებელ და გადამამუშავებელ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	-	6,357	6,357
2.7	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	242,784	-	242,784
2.8	ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან	50,234,164	1,467,077	51,701,241
2.9	დანარჩენ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	98,365	694,488	792,853
3	შემოსავლები ჯარიმებიდან/საურავებიდან კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით	2,186,321	71,423	2,257,744
4	საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან	3,805,578	-	3,805,578
5	სხვა საპროცენტო შემოსავლები	45,587	9,157	54,744
6	მთლიანი საპროცენტო შემოსავლები	60,333,855	5,535,647	65,869,502
	საპროცენტო ხარჯები			
7	მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	9,082,001	823,341	9,905,342
8	ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	11,455,189	1,880,309	13,335,498
9	ბანკის დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	6,075	23,757	29,832
10	საკუთარ სავალო ფასიან ქაღალდებზე გადახდილი პროცენტები	157,740	1,144,114	1,301,854
11	ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტები	5,370	-	5,370
12	სხვა საპროცენტო ხარჯები	586,329	189	586,518
13	მთლიანი საპროცენტო ხარჯები	21,292,704	3,871,710	25,164,414
14	წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	39,041,151	1,663,937	40,705,088
	არასაპროცენტო შემოსავლები			
15	წმინდა საკომისიო და სხვა შემოსავლები მომსახურეობის მიხედვით	5,881,099	(355,438)	5,525,661
15.1	საკომისიო და სხვა შემოსავლები გაწეული მომსახურეობის მიხედვით	6,861,952	1,251,942	8,113,894
15.2	საკომისიო და სხვა ხარჯები მიღებული მომსახურეობის მიხედვით	980,853	1,607,380	2,588,233
16	მიღებული დივიდენდები	-	-	-
17	მოგება (ზარალი) დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან	-	-	-
18	მოგება (ზარალი) საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან	7,421	9,967	17,388
19	მოგება (ზარალი) ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებიდან	3,796,273		3,796,273
20	მოგება (ზარალი) სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან	(2,317,408)		(2,317,408)
21	მოგება (ზარალი) ქონების გაყიდვიდან	1,154	-	1,154
22	სხვა საბანკო ოპერაციებიდან მიღებული არასაპროცენტო შემოსავლები	370	-	370
23	სხვა არასაპროცენტო შემოსავლები	48,452	346,759	395,211

24	მთლიანი არასაპროცენტო შემოსავლები	7,417,361	1,288	7,418,649
	არასაპროცენტო ხარჯები			
25	სხვა საბანკო ოპერაციების მიხედვით გაწეული არასაპროცენტო ხარჯები	726,613	290	726,903
26	ბანკის განვითარების, საკონსულტაციო და მარკეტინგის ხარჯები	1,006,621	467,431	1,474,052
27	ბანკის პერსონალის ხარჯები	18,173,816		18,173,816
28	ძირითადი საშუალებების საექსპლუატაციო ხარჯები	304,861		304,861
29	ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	7,246,400		7,246,400
30	სხვა არასაპროცენტო ხარჯები	5,604,218	19,701	5,623,919
31	მთლიანი არასაპროცენტო ხარჯები	33,062,529	487,422	33,549,951
32	წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი	(25,645,168)	(486,134)	(26,131,302)
33	წმინდა მოგება დარეზერვებამდე	13,395,983	1,177,803	14,573,786
34	ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	9,458,040	901,210	10,359,250
35	ზარალი ინვესტიციების და ფასიანი ქაღალდების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	104,000	-	104,000
36	ზარალი სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	40,444	83,686	124,130
37	მთლიანი ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	9,602,484	984,896	10,587,380
38	მოგება გადასახადის გადახდამდე და გაუთვალისწინებელ შემოსავალ-ხარჯებამდე	3,793,499	192,907	3,986,406
39	მოგების გადასახადი			-
40	მოგება გადასახადის გადახდის შემდეგ	3,793,499	192,907	3,986,406
41	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები (ხარჯები)	-		-
42	წმინდა მოგება	3,793,499	192,907	3,986,406

დანართი. ცხრილი 15. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20>

		2018 წელი (4 კვარტალი)
--	--	------------------------

N		ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
	საპროცენტო შემოსავლები			
1	საპროცენტო შემოსავლები ბანკებიდან "ნოსტრო" ანგარიშებისა და დეპოზიტების მიხედვით	12,180,052	3,062,231	15,242,283
2	საპროცენტო შემოსავლები სესხებიდან	236,902,951	7,768,160	244,671,111
2.1	ბანკთაშორისი სესხებიდან	439,024		439,024
2.2	ვაჭრობისა და მომსახურების სექტორზე გაცემული სესხებიდან	903,380	255,390	1,158,770
2.3	ენერჯეტიკის სექტორზე გაცემული სესხებიდან			-
2.4	სოფლის მეურნეობის და მეტყევეობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	15,217		15,217
2.5	მშენებლობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან	1,017		1,017
2.6	სამთომომპოვებელ და გადამამუშავებელ სექტორზე გაცემული სესხებიდან			-
2.7	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორზე გაცემული სესხებიდან			-
2.8	ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხებიდან	234,542,863	3,130,464	237,673,327
2.9	დანარჩენ სექტორზე გაცემული სესხებიდან	1,001,450	4,382,306	5,383,756
3	შემოსავლები ჯარიმებიდან/საურავებიდან კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით	12,979,313	118,095	13,097,408
4	საპროცენტო და დისკონტური შემოსავლები ფასიანი ქაღალდებიდან	19,866,470		19,866,470
5	სხვა საპროცენტო შემოსავლები	97,613	4,084	101,697
6	მთლიანი საპროცენტო შემოსავლები	282,026,399	10,952,570	292,978,969
	საპროცენტო ხარჯები			
7	მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	36,781,149	3,032,673	39,813,822
8	ვადიან დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	63,102,850	5,113,408	68,216,258
9	ბანკის დეპოზიტებზე გადახდილი პროცენტები	8,194	3,032	11,226
10	საკუთარ სავალო ფასიან ქაღალდებზე გადახდილი პროცენტები	1,660,003	6,124,626	7,784,629
11	ნასესხებ სახსრებზე გადახდილი პროცენტები			-
12	სხვა საპროცენტო ხარჯები		305	305
13	მთლიანი საპროცენტო ხარჯები	101,552,196	14,274,044	115,826,240
14	წმინდა საპროცენტო შემოსავალი	180,474,203	(3,321,474)	177,152,729
	არასაპროცენტო შემოსავლები			
15	წმინდა საკომისიო და სხვა შემოსავლები მომსახურების მიხედვით	38,165,903	(1,118,977)	37,046,926
15.1	საკომისიო და სხვა შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით	42,217,436	4,913,112	47,130,548
15.2	საკომისიო და სხვა ხარჯები მიღებული მომსახურების მიხედვით	4,051,533	6,032,089	10,083,622
16	მიღებული დივიდენდები			-
17	მოგება (ზარალი) დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან			-
18	მოგება (ზარალი) საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან	(632,207)	24,089	(608,118)
19	მოგება (ზარალი) ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებიდან	5,667,815		5,667,815
20	მოგება (ზარალი) სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან	(695,175)		(695,175)
21	მოგება (ზარალი) კონების გაყიდვიდან	183,487		183,487

22	სხვა საბანკო ოპერაციებიდან მიღებული არასაპროცენტო შემოსავლები	1,280		1,280
23	სხვა არასაპროცენტო შემოსავლები	3,520,997	669,382	4,190,379
24	მთლიანი არასაპროცენტო შემოსავლები	46,212,100	(425,506)	45,786,594
	არასაპროცენტო ხარჯები			
25	სხვა საბანკო ოპერაციების მიხედვით გაწეული არასაპროცენტო ხარჯები	2,753,626	308	2,753,934
26	ბანკის განვითარების, საკონსულტაციო და მარკეტინგის ხარჯები	5,167,336	893,527	6,060,863
27	ბანკის პერსონალის ხარჯები	66,782,087		66,782,087
28	ძირითადი საშუალებების საექსპლუატაციო ხარჯები	1,613,130		1,613,130
29	ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	21,722,702		21,722,702
30	სხვა არასაპროცენტო ხარჯები	29,045,610	94,856	29,140,466
31	მთლიანი არასაპროცენტო ხარჯები	127,084,491	988,691	128,073,182
32	წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი	(80,872,391)	(1,414,197)	(82,286,588)
33	წმინდა მოგება დარეზერვებამდე	99,601,812	(4,735,671)	94,866,141
34	ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	37,712,183	-	37,712,183
35	ზარალი ინვესტიციების და ფაიანი ქაღალდების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	1	-	1
36	ზარალი სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	(282,637)	-	(282,637)
37	მთლიანი ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით	37,429,547	-	37,429,547
38	მოგება გადასახადის გადახდამდე და გაუთვალისწინებელ შემოსავალ-ხარჯებამდე	62,172,265	(4,735,671)	57,436,594
39	მოგების გადასახადი	5,435,166		5,435,166
40	მოგება გადასახადის გადახდის შემდეგ	56,737,099	(4,735,671)	52,001,428
41	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები (ხარჯები)			-
42	წმინდა მოგება	56,737,099	(4,735,671)	52,001,428

დანართი. ცხრილი 16. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20>

2019 წელი (1 კვარტალი)	შეუწონავი მონაცემები (დღიური საშუალო)	სებ-ის მეთოდოლოგიით* შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)	ბაზელის მეთოდოლოგიით შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)
------------------------	---------------------------------------	---	---

	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები									
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				444,123,989	186,001,801	630,125,791	369,552,668	122,391,758	491,944,426
გადინება									
ფიზიკური პირების დეპოზიტები	665,294,458	270,388,975	935,683,433	108,283,087	69,823,516	178,106,603	22,886,081	12,151,667	35,037,748
არაუზრუნველყოფილი საბითუმო დაფინანსება	363,709,752	179,454,939	543,164,691	166,007,967	49,426,822	215,434,788	130,353,609	40,078,160	170,431,768
უზრუნველყოფილი დაფინანსება			0						
ბალანსგარეშე ვალდებულებები და წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების წმინდა მოკლე პოზიცია	69,663,372	0	69,663,372	0	0	0	0	0	0
სხვა საკონტრაქტო გადინება	49,672,754	31,613,662	81,286,416	10,124,555	8,350,335	18,474,890	2,673,642	3,027,570	5,701,212
სხვა გადინება	55,870,440	19,860,763	75,731,203	27,206,026	6,713,581	33,919,606	27,206,026	6,703,094	33,909,119
ფულის მთლიანი გადინება	1,204,210,776	501,318,338	1,705,529,115	311,621,634	134,314,253	445,935,887	183,119,357	61,960,491	245,079,848
შემოდინება									
უკურეპო ოპერაციები და ფასიანი ქაღალდების შესახებ	3,863,862	0	3,863,862	0	0	0	0	0	0
სხვა შემოდინება კონტრაგენტებიდან	611,444,239	271,937,417	883,381,655	66,954,267	10,473,217	77,427,485	141,525,589	74,429,637	215,955,226
ფულის სხვა შემოდინება	19,887,195	52,989,995	72,877,190	0	0	0	0	0	0
ფულის მთლიანი შემოდინება	635,195,296	324,927,411	960,122,708	66,954,267	10,473,217	77,427,485	141,525,589	74,429,637	215,955,226
				მთლიანი თანხა სეზ-ის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)			მთლიანი თანხა ბაზელის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)		
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები				444,123,989	186,001,801	630,125,791	369,552,668	122,391,758	491,944,426
ფულის წმინდა გადინება				244,667,366	123,841,036	368,508,402	45,779,839	15,490,123	61,269,962
ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)				181.52%	150.19%	170.99%	807.24%	790.13%	802.91%

დანართი. ცხრილი 17. წყარო: https://libertybank.ge/_cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20

2018 წელი (4 კვარტალი)	შეუწონავი მონაცემები (დღიური საშუალო)	სეზ-ის მეთოდოლოგიით* შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)	ბაზელის მეთოდოლოგიით შეწონილი მონაცემები (დღიური საშუალო)
------------------------	---------------------------------------	---	---

	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ	ლარი	უცხ. ვალუტა	სულ		
მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები											
1	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები			482,740,075	198,617,4 62	681,357,537	371,785,308	119,704,471	491,489,779		
გადინება											
2	ფიზიკური პირების დეპოზიტები	666,195,308	275,578,230	941,773,53 7	106,566,845	73,450,19 4	180,017,039	21,665,398	12,350,078	34,015,476	
3	არაუზრუნველყოფილი საბითუმო დაფინანსება	383,110,473	127,251,648	510,362,12 1	171,843,019	35,248,80 2	207,091,821	134,360,560	26,922,753	161,283,313	
4	უზრუნველყოფილი დაფინანსება	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	ბალანსგარეშე ვალდებულებები და წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების წმინდა მოკლე პოზიცია	69,663,372	0	69,663,372	0	0	0	0	0	0	
6	სხვა საკონტრაქტო გადინება	35,127,986	26,237,564	61,365,551	7,160,326	7,105,597	14,265,923	1,880,008	2,580,958	4,460,966	
7	სხვა გადინება	62,553,148	9,236,632	71,789,779	16,849,739	7,398,878	24,248,616	16,534,409	7,378,246	23,912,655	
8	ფულის მთლიანი გადინება	1,216,650,28 7	438,304,074	1,654,954,3 61	302,419,929	123,203,4 71	425,623,400	174,440,375	49,232,035	223,672,410	
შემოდინება											
9	უკურეპო ოპერაციები და ფასიანი ქაღალდების სესხება	3,584,885	0	3,584,885	0	0	0	0	0	0	
10	სხვა შემოდინება კონტრაგენტებიდან	691,293,832	210,389,688	901,683,51 9	68,059,882	4,884,989	72,944,871	179,014,649	84,255,650	263,270,300	
11	ფულის სხვა შემოდინება	23,942,453	54,574,200	78,516,653	0	0	0	0	0	0	
12	ფულის მთლიანი შემოდინება	718,821,170	264,963,888	983,785,05 7	68,059,882	4,884,989	72,944,871	179,014,649	84,255,650	263,270,300	
				მთლიანი თანხა სეზ-ის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)				მთლიანი თანხა ბაზელის მეთოდოლოგიით (ლიმიტების გათვალისწინებით)			

13	მადალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები		482,740,075	198,617,4 62	681,357,537	371,785,308	119,704,471	491,489,779
14	ფულის წმინდა გადინება		234,360,047	118,318,4 82	352,678,528	43,610,094	12,308,009	55,918,102
15	ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)		205.98%	167.87%	193.20%	852.52%	972.57%	878.95%

დანართი. ცხრილი 18. წყარო: https://libertybank.ge/_cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wOfxvg/v39%20

N		1Q 2019	4Q 2018	3Q 2018	2Q 2018	1Q 2018
	საზედამხედველო კაპიტალი (მოცულობა, ლარი)					
	ბაზელ III-ზე დაფუძნებული ჩარჩოს მიხედვით					

1	ძირითადი პირველადი კაპიტალი	212,028,492	210,609,648	199,455,264	191,790,224	176,315,806
2	პირველადი კაპიტალი	216,593,876	215,175,032	204,020,648	196,355,608	182,454,870
3	საზედამხედველო კაპიტალი	289,602,172	271,168,740	252,803,761	255,513,975	237,891,289
რისკის მიხედვით შეწონილი რისკის პოზიციები (მოცულობა, ლარი)						
4	რისკის მიხედვით შეწონილი რისკის პოზიციები (ბაზელ III-ზე დაფუძნებული ჩარჩოს მიხედვით)	1,568,963,007	1,531,726,198	1,498,996,211	1,485,364,105	1,383,093,713
კაპიტალის კოეფიციენტები						
ბაზელ III-ზე დაფუძნებული ჩარჩოს მიხედვით						
5	ძირითადი პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი $\geq 9.03\%$	13.51%	13.75%	13.31%	12.91%	12.75%
6	პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი $\geq 11\%$	13.80%	14.05%	13.61%	13.22%	13.19%
7	საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტი $\geq 17.76\%$	18.46%	17.70%	16.86%	17.20%	17.20%
მოგება						
8	მთლიანი საპროცენტო შემოსავლები / საშუალო წლიურ აქტივებთან	13.96%	15.91%	16.13%	16.23%	16.17%
9	მთლიანი საპროცენტო ხარჯები / საშუალო წლიურ აქტივებთან	5.33%	6.29%	6.51%	6.60%	6.64%
10	საოპერაციო შედეგი / საშუალო წლიურ აქტივებთან	3.58%	5.21%	4.99%	4.86%	3.96%
11	წმინდა საპროცენტო მარჟა	8.63%	9.62%	9.61%	9.62%	9.53%
12	უკუგება საშუალო აქტივებზე (ROA)	0.85%	2.82%	2.62%	3.26%	3.32%
13	უკუგება საშუალო კაპიტალზე (ROE)	5.70%	20.63%	19.57%	24.82%	25.69%
აქტივების ხარისხი						
14	უმოქმედო სესხები / მთლიან სესხებთან	8.42%	8.61%	10.73%	11.58%	10.48%
15	სმდრ / მთლიან სესხებთან	9.45%	9.56%	11.51%	12.36%	11.46%
16	უცხოური ვალუტით არსებული სესხები / მთლიან სესხებთან	22.53%	21.92%	11.74%	5.66%	4.98%
17	უცხოური ვალუტით არსებული აქტივები / მთლიან აქტივებთან	25.37%	27.05%	21.49%	23.01%	19.47%
18	მთლიანი სესხების წლიური ზრდის ტემპი	11.71%	9.10%	16.02%	-4.01%	-4.10%
ლიკვიდობა						
19	ლიკვიდური აქტივები / მთლიან აქტივებთან	34.97%	35.78%	40.79%	27.90%	39.40%
20	უცხოური ვალუტით არსებული ვალდებულებები / მთლიან ვალდებულებებთან	31.09%	29.57%	24.29%	23.10%	25.25%
21	მიმდინარე და მოთხოვნამდე დეპოზიტები / მთლიან აქტივებთან	45.24%	45.63%	45.15%	43.07%	39.53%
ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი ***						
22	მაღალი ხარისხის ლიკვიდური აქტივები (სულ)	630,125,791	681,357,537	836,265,007	819,443,159	845,885,118
23	ფულის წმინდა გადინება (სულ)	368,508,402	352,678,528	343,974,438	291,442,778	293,772,115
24	ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (%)	170.99%	193.20%	243.12%	281.17%	287.94%

დანართი. ცხრილი 18. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20>

N	ბალანსგარეშე ანგარიშგების უწყისი	2019 წელი (1 კვარტალი)		
		ლარი	უცხოვალუტა	სულ
1	პირობითი და სახელშეკრულებო ვალდებულებები	46,473,854	32,643,265	79,117,119

1.1	გაცემული გარანტიები	6,473,194	1,615,977	8,089,171
1.2	აკრედიტივები	-	-	-
1.3	კლიენტების მიერ აუთვისებული ნაშთები	39,800,660	30,938,137	70,738,797
1.4	სხვა პირობითი ვალდებულებები	200,000	89,151	289,151
2	ბანკის მიმართ არსებული მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით მიღებული გარანტიები			
3	ბანკის მიმართ არსებული მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით დატვირთული ბანკის აქტივები			
3.1	ბანკის ფინანსური აქტივები	-	-	-
3.2	ბანკის არაფინანსური აქტივები	-	-	-
4	ბანკის მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით მიღებული გარანტიები	726,018,647	1,513,385,418	2,239,404,065
4.1	თავდებობა, სოლიდარული პასუხისმგებლობა	-	-	-
4.2	გარანტია	726,018,647	1,513,385,418	2,239,404,065
5	მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით ბანკის სასარგებლოდ დატვირთული აქტივები	171,791,256	1,223,109,584	1,394,900,840
5.1	ფულადი სახსრები	15,295,651	9,425,272	24,720,923
5.2	ძვირფასი ლითონები და ქვები	36,453,141	86,046,305	122,499,446
5.3	უძრავი ქონება	323,246	722,442,670	722,765,916
5.3.1	<i>საცხოვრებელი</i>	323,246	537,879,611	538,202,857
5.3.2	<i>კომერციული</i>	-	119,635,125	119,635,125
5.3.3	<i>კომპლექსური ტიპის უძრავი ქონება</i>	-	35,677,201	35,677,201
5.3.4	<i>მიწის ნაკვეთები (შენობა ნაგებობების გარეშე)</i>	-	23,789,756	23,789,756
5.3.5	<i>სხვა</i>	-	5,460,977	5,460,977
5.4	მოდრავი ქონება	131,766	142,604,803	142,736,569
5.5	წილის გირავნობა	-	48,056,100	48,056,100
5.6	ფასიანი ქაღალდები	92,000,000	153,409,803	245,409,803
5.7	სხვა	27,587,452	61,124,631	88,712,083
6	წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები	142,168,790	285,458,077	427,626,867
6.1	სავალუტო კურსთან დაკავშირებული კონტრაქტების (გარდა ოფციონებისა) ფარგლებში მისაღები თანხები	40,131,513	150,184,836	190,316,349
6.2	სავალუტო კურსთან დაკავშირებული კონტრაქტების (გარდა ოფციონებისა) ფარგლებში გასაცემი თანხები	72,037,277	135,273,241	207,310,518
6.3	საპროცენტო განაკვეთთან დაკავშირებული კონტრაქტების (გარდა ოფციონებისა) ძირითადი თანხა	-	-	-
6.4	გაყიდული ოფციონები	-	-	-
6.5	ნაყიდი ოფციონები	30,000,000	-	30,000,000
6.6	სხვა წარმოებული ინსტრუმენტების ფარგლებში ბანკის პოტენციური	-	-	-

	მოთხოვნის ნომინალური ღირებულება			
6.7	სხვა წარმოებული ინსტრუმენტების ფარგლებში ბანკის მიმართ პოტენციური მოთხოვნის ნომინალური ღირებულება			
7	ბანკის ბალანსზე აუდიარებელი საკრედიტო მოთხოვნები	72,815,146	961,531	73,776,676
7.1	ბოლო 3 თვის განმავლობაში ბალანსიდან ჩამოწერილი საკრედიტო მოთხოვნების ძირითანხა	115,222	-	115,222
7.2	ბოლო 3 თვის განმავლობაში ბალანსზე აუდიარებელი და ბალანსიდან ჩამოწერილი მისაღები პროცენტები და ჯარიმები			
7.3	ბოლო 5 წლის განმავლობაში (ბოლო 3 თვის ჩათვლით) ბალანსიდან ჩამოწერილი საკრედიტო მოთხოვნების ძირითანხა	72,815,146	961,531	73,776,676
7.4	ბოლო 5 წლის განმავლობაში (ბოლო 3 თვის ჩათვლით) ბალანსიდან ჩამოწერილი და ბალანსზე აუდიარებელი მისაღები პროცენტები და ჯარიმები			
8	შეუქცევადი საოპერაციო იჯარა	9,409,854	42,033,609	51,443,463
8.1	ვადის გარეშე ხელშეკრულების ფარგლებში			
8.2	1 წლამდე ვადით	2,218,751	8,188,996	10,407,748
8.3	1-დან 2 წლამდე ვადით	1,306,098	7,143,465	8,449,563
8.4	2-დან 3 წლამდე ვადით	1,249,760	6,393,965	7,643,725
8.5	3-დან 4 წლამდე ვადით	1,178,174	5,562,327	6,740,501
8.6	4-დან 5 წლამდე ვადით	1,016,724	4,090,989	5,107,713
8.7	5 წელზე მეტი ვადით	2,440,347	10,653,867	13,094,213
9	კაპიტალური დანახარჯების პოტენციური სახელშეკრულებო ვალდებულება	2,628,331	5,964,964	8,593,295

დანართი. ცხრილი 19. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20>

N	ბალანსგარეშე ანგარიშგების უწყისი	2018 წელი (4 კვარტალი)		
		ლარი	უცხ.ვალუტა	სულ
1	პირობითი და სახელშეკრულებო ვალდებულებები	48,146,211	35,544,800	83,691,011

1.1	გაცემული გარანტიები	7,227,052	811,510	8,038,562
1.2	აკრედიტივები	-	-	-
1.3	კლიენტების მიერ აუთვისებული ნაშთები	40,719,159	34,644,629	75,363,788
1.4	სხვა პირობითი ვალდებულებები	200,000	88,661	288,661
2	ბანკის მიმართ არსებული მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით მიღებული გარანტიები	-	-	-
3	ბანკის მიმართ არსებული მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით დატვირთული ბანკის აქტივები	-	-	-
3.1	ბანკის ფინანსური აქტივები	-	-	-
3.2	ბანკის არაფინანსური აქტივები	-	-	-
4	ბანკის მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით მიღებული გარანტიები	787,792,434	1,158,509,299	1,946,301,733
4.1	თავდებობა, სოლიდარული პასუხისმგებლობა	-	-	-
4.2	გარანტია	787,792,434	1,158,509,299	1,946,301,733
5	მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით ბანკის სასარგებლოდ დატვირთული აქტივები	82,931,131	1,027,431,635	1,110,362,766
5.1	ფულადი სახსრები	21,427,694	7,267,465	28,695,159
5.2	მვირფასი ლითონები და ქვები	24,411,000	79,509,551	103,920,551
5.3	უძრავი ქონება	339,727	631,571,898	631,911,625
5.3.1	<i>საცხოვრებელი</i>	134,727	351,547,537	351,682,264
5.3.2	<i>კომერციული</i>	-	99,639,492	99,639,492
5.3.3	<i>კომპლექსური ტიპის უძრავი ქონება</i>	-	22,451,323	22,451,323
5.3.4	<i>მიწის ნაკვეთები (შენობა ნაგებობების გარეშე)</i>	-	14,626,080	14,626,080
5.3.5	<i>სხვა</i>	205,000	143,307,466	143,512,466
5.4	მომრავი ქონება	229,666	127,875,123	128,104,789
5.5	წილის გირავნობა	-	26,766,000	26,766,000
5.6	ფასიანი ქაღალდები	-	152,566,203	152,566,203
5.7	სხვა	36,523,044	1,875,395	38,398,439
6	წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები	164,167,884	225,612,148	389,780,032
6.1	სავალუტო კურსთან დაკავშირებული კონტრაქტების (გარდა ოფციონებისა) ფარგლებში მისაღები თანხები	94,504,512	91,374,305	185,878,817
6.2	სავალუტო კურსთან დაკავშირებული კონტრაქტების (გარდა ოფციონებისა) ფარგლებში გასაცემი თანხები	69,663,372	134,237,843	203,901,215
6.3	საპროცენტო განაკვეთთან დაკავშირებული კონტრაქტების (გარდა ოფციონებისა) ძირითადი თანხა	-	-	-
6.4	გაყიდული ოფციონები	-	-	-
6.5	ნაყიდი ოფციონები	-	-	-
6.6	სხვა წარმოებული ინსტრუმენტების ფარგლებში ბანკის პოტენციური მოთხოვნის ნომინალური ღირებულება	-	-	-
6.7	სხვა წარმოებული ინსტრუმენტების ფარგლებში ბანკის მიმართ პოტენციური მოთხოვნის ნომინალური ღირებულება	-	-	-
7	ბანკის ბალანსზე აუღიარებული საკრედიტო მოთხოვნები	72,719,647	961,531	73,681,178
7.1	ბოლო 3 თვის განმავლობაში ბალანსიდან ჩამოწერილი საკრედიტო მოთხოვნების ძირი			

	თანხა	40,123,915	134,296	40,258,211
7.2	ბოლო 3 თვის განმავლობაში ბალანსზე აუღიარებელი და ბალანსიდან ჩამოწერილი მისაღები პროცენტები და ჯარიმები	-	-	-
7.3	ბოლო 5 წლის განმავლობაში (ბოლო 3 თვის ჩათვლით) ბალანსიდან ჩამოწერილი საკრედიტო მოთხოვნების ძირი თანხა	72,719,647	961,531	73,681,178
7.4	ბოლო 5 წლის განმავლობაში (ბოლო 3 თვის ჩათვლით) ბალანსიდან ჩამოწერილი და ბალანსზე აუღიარებელი მისაღები პროცენტები და ჯარიმები	-	-	-
8	შეუქცევადი საოპერაციო იჯარა	10,139,419	42,902,409	53,041,828
8.1	ვადის გარეშე ხელშეკრულების ფარგლებში	-	-	-
8.2	1 წლამდე ვადით	2,529,136	8,126,749	10,655,885
8.3	1-დან 2 წლამდე ვადით	1,386,996	7,406,449	8,793,445
8.4	2-დან 3 წლამდე ვადით	1,272,887	6,582,884	7,855,771
8.5	3-დან 4 წლამდე ვადით	1,201,674	5,770,158	6,971,832
8.6	4-დან 5 წლამდე ვადით	1,057,674	4,436,430	5,494,104
8.7	5 წელზე მეტი ვადით	2,691,053	10,579,738	13,270,790
9	კაპიტალური დანახარჯების პოტენციური სახელშეკრულებო ვალდებულება	1,504,222	6,117,293	7,621,515

დანართი. ცხრილი 20. წყარო: <https://libertybank.ge/cdn/24/80/PsVcDa7wnEO2FQW8wQfxvg/v39%20>